MUNZUR ÜNİVERSİTESİ 2008

25. ULUSAL SOSYAL HİZMET SEMPOZYUMU

SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ 1987

CUMHURİYETİN 100. YILINDA SOSYAL HİZMETİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE GELECEĞİ

19-20-21 EKİM 2023

10.00

MUNZUR ÜNİVERSİTESİ AKTULUK YERLEŞKESİ
KONGRE KÜLTÜR MERKEZİ

https://www.munzur.edu.tr/shsempozyumu2023.aspx

ÖZET METİN BİLDİRİLERİ KİTABI

25. ULUSAL SOSYAL HİZMET SEMPOZYUMU 2023
"CUMHURİYETİN 100. YILINDA SOSYAL HİZMETİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE GELECEĞİ"

SEMPOZYUM ÖZET METİN BİLDİRİLERİ KİTABI

19-20-21 Ekim 2023

Tunceli, Türkiye

Yayına Hazırlayanlar

Avşin AKBAŞ

Hakan COŞKUN

Ece PARLAK ÜNLÜ

Tunceli, 2023

25. NATIONAL SOCİAL WORK SYMPOSIUM 2023
"THE PAST, PRESENT AND FUTURE OF SOCIAL WORK IN THE 100TH ANNIVERSARY OF THE REPUBLIC"

SYMPOSIUM ABSTRACT BOOK

19-20-21 October 2023

Tunceli, Türkiye

Editors

Avşin AKBAŞ

Hakan COŞKUN

Ece PARLAK ÜNLÜ

Tunceli, 2023

25. ULUSAL SOSYAL HİZMET SEMPOZYUMU "CUMHURİYETİN 100. YILINDA SOSYAL HİZMETİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE GELECEĞİ" SEMPOZYUM ÖZET METİN BİLDİRİLERİ KİTABI,

Editörler

Avşin AKBAŞ, Hakan COŞKUN, Ece PARLAK ÜNLÜ

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayını

Ankara, Ocak 2023

https://www.munzur.edu.tr/shsempozyumu2023.aspx

ISBN: 978-605-62021-6-2

Kapak Tasarımı: Yusuf Evren YILDIRIM

Her hakkı saklıdır. Yayıncının izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz. Kaynak gösterilmek şartıyla iktibas edilebilir. Eserde yayınlanan yazıların her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.

ORGANİZASYON

Onursal Başkanlar

Prof. Dr. Kenan PEKER (Munzur Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Ülkü ÖZBEY (Munzur Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dekanı)

Sempozyum Başkanları

Doç. Dr. Servet GÜN

Dr. Öğr. Üyesi Arif KALA

SHU Ramazan YÜKSEL

Sempozyum Sekretaryası

Arş. Gör. Avşin AKBAŞ

Sempozyum Saymanı

Arş. Gör. Hakan COŞKUN

SHU İsmail ARSLAN

Düzenleme Kurulu Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Arif KALA

Arş. Gör. Avşin AKBAŞ

Arş. Gör. Hakan COŞKUN

Arş. Gör. Ali DİKMEN

Arş. Gör. Ayşe Nur BOZ

Arş. Gör. Ayşenur PEKASIL

Arş. Gör. Ece PARLAK ÜNLÜ

Öğr. Gör. Mehmet Yaşar SÖNMEZ

Öğr. Gör. Safter BOZASLAN

Arş. Gör. Okan BEYTAŞ

Arş. Gör. Ömer TAKAK

Arş. Gör. Sümeyye ÖZBEY

Arş. Gör. Yahya ATEŞPOLAT

SHU Abidin ÖZDEMİR

SHU Aleaddin YÜKSEL

SHU Beyza KAYA

SHU İsmail ARSLAN

SHU Nahide DOĞRUCA

SHU Ömer Faruk KAYA

SHU Yaşar ÇAVDAR KOLBÜKEN

Sönmez AYDIN

Bilgisayar Programcısı Halit Serdar SANER

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Abdullah KARATAY, Üsküdar Üniversitesi

Prof. Dr. Ali Rıza ABAY, Yalova Üniversitesi

Prof. Dr. Aliye Mavili, Anadolu Üniversitesi

Prof. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN, Başkent Üniversitesi

Prof. Dr. Ayşe Sezen SERPEN, Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Eda PURUTÇUOĞLU, Sağlık Bilimleri Üniversitesi (Gülhane)

Prof. Dr. Emrah AKBAŞ, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Fatih ŞAHİN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Prof. Dr. Fatma ARPACİ, Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Gülsüm ÇAMUR, Samsun 19 Mayıs Üniversitesi

Prof. Dr. Hakan ACAR, Liverpool Hope Üniversitesi

Prof. Dr. İlhan TOMANBAY, İstinye Üniversitesi

Prof. Dr. İshak AYDEMİR, Sağlık Bilimleri Üniversitesi (Gülhane)

Prof. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU, İstanbul Gelişim Üniversitesi

Prof. Dr. Kâmil ALPTEKİN, KTO Karatay Üniversitesi

Prof. Dr. Kasım KARATAŞ, Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Mahmut Hamil NAZİK, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

Prof. Dr. Miraç Burak GÖNÜLTAŞ, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Prof. Dr. Nurdan DUMAN, Sağlık Bilimleri Üniversitesi (Gülhane)

Prof. Dr. Özlem CANKURTARAN, Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Özlem KARAKUŞ, Konya Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Reyhan ATASÜ TOPÇUOĞLU, Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Rıfat BİLGİN, Fırat Üniversitesi

Prof. Dr. Sema BUZ, Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Semra SARUÇ, Anadolu Üniversitesi

Prof. Dr. Sunay İL, HACETTEPE Üniversitesi

Prof. Dr. Serap DAŞBAŞ, Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Şengül HABLEMİTOĞLU, Hablemitoğlu Ankara Enstitüsü

Prof. Dr. Tarık TUNCAY, Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Uğur TEKİN, SHR Uygulamalı Bilimler Üniversitesi (Heidlberg)

Prof. Dr. Veli DUYAN, Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Yasemin ÖZKAN, Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Yüksel BAYKARA ACAR, Grimsby Institute- Higher and Further Education ve KTO Karatay Üniversitesi

Prof. Dr. Zeynep ŞİMŞEK, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Doç. Dr. Abdullah IŞIK, Sinop Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet EGE, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Aslıhan AYKARA, Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Aslıhan Burcu ÖZTÜRK ÇIPLAK, Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Ayşin ÇETİNKAYA BÜYÜKBODUR, Muş Alparslan Üniversitesi

Doç. Dr. Ayten KAYA KILIÇ, Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Buğra YILDIRIM, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Burcu HATİBOĞLU KISAT, Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Demet AKARÇAY ULUTAŞ, KTO Karatay Üniversitesi

Doç. Dr. Derya KAYMA, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Eda BEYDİLİ GÜRBÜZ, Düzce Üniversitesi

Doç. Dr. Figen PASLI, Kocaeli Üniversitesi

Doç. Dr. Fulya AKGÜL GÖK, Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Gizem ÇELİK ÖZKAN, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Doç. Dr. Gonca POLAT, Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Hande ALBAYRAK, Kocaeli Üniversitesi

Doç. Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN, Sakarya Üniversitesi

Doç. Dr. Hasan Hüseyin TEKİN, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi

Doç. Dr. Huriye İrem KALAYCI KIRLIOĞLU, Karabük Üniversitesi

Doç. Dr. Hüsamettin ÇETİN, Kırıkkale Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet KIRLIOĞLU, Karabük Üniversitesi

Doç. Dr. Melahat DEMİRBİLEK, Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Doç. Dr. Melike TEKİNDAL, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Merve Deniz PAK GÜRE, Başkent Üniversitesi

Doç. Dr. Murat ÇAY, Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Neşe ŞAHİN TAŞĞIN, Maltepe Üniversitesi

Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA, Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Nurullah ÇALIŞ, Giresun Üniversitesi

Doç. Dr. Oğuzhan ZENGİN, Karabük Üniversitesi

Doç. Dr. Özge ÖZGÜR, Bartın Üniversitesi

Doç. Dr. Özge Sanem ÖZATEŞ GELMEZ, Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Özgür ALTINDAĞ, Dicle Üniversitesi

Doç. Dr. Seda ATTEPE ÖZDEN, Başkent Üniversitesi

Doç. Dr. Serhat TEK, Bitlis Eren Üniversitesi

Doç. Dr. Servet GÜN, Munzur Üniversitesi

Doç. Dr. Seval BEKİROĞLU, Başkent Üniversitesi

Doç. Dr. Sinan AKÇAY, Selçuk Üniversitesi

Doç. Dr. Şeyda YILDIRIM, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Tahir Emre GENCER, Anadolu Üniversitesi

Doç. Dr. Taner ARTAN, İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa

Doç. Dr. Türken ÇAĞLAR, Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Umut YANARDAĞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Doç. Dr. Zeki KARATAŞ, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Doç. Dr. Zeynep TURHAN, Bartın Üniversitesi

Doç. Dr. Zilan UĞURLU, Başkent Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Arif KALA, Munzur Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ceylan SÜLÜ AKGÜL, Munzur Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Esin ZENGİN TAŞ, İzmir Kavram Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Melek İPEK, İstanbul Aydın Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Melih SEVER, Süleyman Demirel Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Oktay TATLICIOĞLU, Dicle Üniversitesi

Dr. Çağrı SEVİN, Hacettepe Üniversitesi

Dr. Ercem ERKUL, Hacettepe Üniversitesi

Dr. Gökhan TOPÇU, Hacettepe Üniversitesi

Dr. İlkay Başak ADIGÜZEL, Hacettepe Üniversitesi

Dr. Uğur ÖZDEMİR, Hacettepe Üniversitesi

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜRLER

Merhaba,

Cumhuriyetimizin 100. Yılına ithafen, “Cumhuriyetin 100. Yılında Sosyal Hizmet’in Dünü, Bugünü ve Geleceği” çağrısıyla düzenlediğimiz 25. Sosyal Hizmet Sempozyumunu selamlıyoruz.

Türkçeye “bilgi şöleni” olarak tercüme edilen sempozyum ya da benzeri akademik faaliyetler, bilimin gelişimi açısından önemli toplantılardır. Bu toplantılar vesilesiyle farklı yerlerde yapılan bilimsel çalışmalar bir çatı altında paylaşılıp çoğaltılabilmektedir.

Biz de bu saikle, bilime-topluma hizmet amacıyla burada (Munzur Üniversitesi çatısı altında) toplandık…

19-21 Ekim 2023 tarihlerinde 40 yüz yüze; 28 on-line olmak üzere toplam 68 bildiri ile “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet”, “Afetlerde Kadın Olmak”, “Çocuk Koruma Alanında İlk Müdahale” ve “Adli Vakalarda Görüşme Teknikleri” konularında dört atölye çalışmasını buluşturabildik.

Sempozyumumuzda sunulan bildirilere ve atölye konularına bakıldığında sosyal hizmetin önemli konularına temas ettiği görülmektedir. Zira Sosyal Hizmet, tarihsel olarak önemli toplumsal sorunları çözmek üzere ortaya çıkmış müdahil bir bilim/disiplindir.

“Bireyin toplum içinde güçlenmesini” amaçlayan Sosyal Hizmet, 1800’lü yılların sonlarına doğru ortaya çıkmış; süreç içerisinde okullaşmış; bugün artık hem bir bilim alanını hem de mesleği temsil misyonuyla hareket etmektedir. Türkiye serüveni görece daha yakın bir tarihe dayanan Sosyal Hizmet, 1961 yılında “Sosyal Hizmet Akademisi”yle yola koyulmuştur.

Bu serüven içerisinde Munzur Sosyal Hizmet’in yeri ise oldukça mütevazıdır. Munzur Sosyal Hizmet 4. yılında ve toplam 160 öğrencisi olan genç bir bölümdür. Gençliğimizden cesaret alarak ve 24 yıllık Sosyal Hizmet Sempozyumu geleneğine sahip çıkarak sempozyumu bu yıl, 2023’te, Cumhuriyetin 100. Yılında Tunceli’de düzenledik. Kuşkusuz bu cesaretin bir adım fazla öne çıkan sahipleri de vardır. Düzenleme kurulumuzun değerli emekçileri ve özellikle bölümümüzün araştırma görevlileri isim isim işaret edilmeyi hak ediyorlar: Arş. Gör. Avşin Akbaş ve Arş. Gör. Hakan Coşkun.

Ayrıca Bilim Kurulu ve Davetli Konuşmacılarımız ile Sempozyumumuza maddi ve/veya manevi destek sunan Munzur Üniversitesi Rektörlüğüne, Tunceli Valiliğine, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğine, Sosyal Hizmet Okulları Derneğine, Avrupa Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu'na Tunceli Sanayi ve Ticaret Odasına ve Frederich Ebert-Stifrung Derneğine müteşekkiriz.

"Çocuklar Ölmesin şeker de yiyebilsinler…"

Doç. Dr. Servet GÜN & Dr. Öğr. Üyesi Arif KALA
Munzur Üniversitesi SBF
Sosyal Hizmet Bölümü
Bölüm Başkanı & Bölüm Başkan Yardımcısı
Sempozyum Başkanları

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜRLER

Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100. yılında, her yıl bir üniversitemizin paydaşlığı ile düzenlediğimiz Ulusal Sosyal Hizmet Sempozyumunun 25. sini Munzur Üniversitesinin ev sahipliğinde gerçekleştiriyoruz.

25. Ulusal Sosyal Hizmet Sempozyumumuza hoş geldiniz.

Öncelikle, Cumhuriyetimizin kurucu önderi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere cumhuriyet değerlerini koruyan ve geliştirenleri ve sosyal hizmet mesleğinin gelişimine katkı veren, ebediyete intikal eden meslektaşlarımızı saygıyla minnetle anıyorum.

Filistin'de Hamasın saldırılarını fırsat bilip işgali tamamına erdirmeyi hedefleyen İsrail'in Filistin'de gerçekleştirdiği saldırılar soykırım boyutuna ulaşmıştır. İnsanların temel gereksinimlerine ulaşmasını engelleyerek işlemez hale getirdikleri sağlık kurumlarının açıkça hedef alınarak vurulmasını, çok sayıda sağlık emekçisinin, hastanın ve sivilin katledilmesini lanetliyoruz.

Sosyal hizmet uzmanları olarak savaşın bir halk sağlığı sorunu olduğunu tekrar ediyor, herkesi insanlığa karşı işlenen suçlar karşısında durmaya davet ediyoruz.

Sempozyumumuzun ana teması bildiğiniz gibi "Cumhuriyetin 100. Yılında Sosyal Hizmetin Dünü Bugünü ve Geleceği" dir. Sempozyum boyunca siz değerli katılımcılardan sosyal hizmet mesleğinin, dününü, bugününü tartışarak geleceğine yön vermenizi bekliyoruz.

Derneğimiz ile üniversitelerimizin iş birliğinde 25 yıldır sürdürdüğümüz bu bilimsel etkinliğin, ülkemizde bir benzerinin olmadığını dikkatinize sunmak isterim. Akademisyenlerin ve uygulayıcıların bir araya gelebildiği organizasyonlara günümüzde pek rastlamıyoruz. Hem sürdürülebilir oluşu hem de akademi/alan buluşmasını sağladığı için Sempozyumlarımız büyük önem taşıyor.

Bildiğiniz gibi, ülkemizde Sosyal Hizmet uzmanlarının meslek örgütlenmesi, 1973 yılında kurulan Sosyal Hizmet Mütehassısları Derneği ile başlamıştır. Dernek yöneticileri ve üyeleri, mesleğin uygulama alanındaki temellerinin atılmasında büyük katkılar sağlamışlardır.

1987 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu akademisyenlerinin öncülüğünde Ankara'da Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin kuruluşu ile mesleki

örgütlenmemizde ikinci dönem başlamıştır. Her iki dönemde de yürütülen çalışmalar sadece mesleki mücadele olarak kalmamış, ülkede sağlık, adalet, eğitim ve sosyal hizmetler alanlarında kurumsal hizmetlerin geliştirilmesi mücadelesi de olmuştur. Cumhuriyetin çağdaş medeniyetler seviyesine çıkma hedefi aynı zamanda da sosyal refahı, adaleti, eşitliği ve özgürlükleri geliştirmek hedefidir.

Ülkemizde sosyal hizmetin meslek ve disiplin olarak doğması ve kurumsallaşması, geçen yüzyılın ikinci dönemine denk gelmektedir. Bu dönemde Sosyal Hizmetler Enstitüsünün Kurulmasına Dair Kanunun çıkarıldığını, Sağlık Bakanlığı Bünyesinde Sosyal Hizmetler Akademisinin açıldığını, mesleki uygulamaların başladığını, yine Hacettepe Üniversitesi bünyesinde Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bölümünün açıldığını, kamu kurumlarında sosyal hizmet uzmanlarının istihdamının sağlandığını ve sosyal hizmet uzmanlarının mesleki örgütlenmelerinin geliştiğini görmekteyiz.

Sosyal hizmet mesleği, eşitlik ve adalet temelinde toplumun refahını sağlamayı hedefler. Bu hedef dünyada ve ülkemizde sosyal hizmetin odağı olmuştur. Hayırseverlikten insan hakları modeline giden hak temelli anlayışın gelişmesinde sosyal hizmet mesleğinin büyük katkısı olmuştur. Uygulamada yaşanan kimi güçlüklere rağmen kendini geliştiren, değişime ayak uyduran ve yeni sosyal refah politikalarının oluşturulması ve kurumsallaşması mesleğimizin ana eksenidir.

Ülkemizde sosyal hizmet mesleğinin ilk adımı 1961 yılında sağlık bakanlığına bağlı olarak açılan sosyal hizmetler akademisi ile atılmıştır.

Aradan geçen 62 yılda örgün eğitim kapsamındaki 83 sosyal hizmet bölümüne ek olarak ilki 2011 yılında açılan ve bugün 4 üniversiteye ulaşan açık ve uzaktan eğitim programıyla sosyal hizmet uzmanı yetiştirilmektedir.

Hukuki süreçler de dahil olmak üzere her zeminde karşı çıktığımız açık ve uzaktan eğitim uygulaması halen devam etmektedir. Asgari sayıda sosyal hizmet kökenli akademisyen olmadan açılan, teorik ders, uygulama ve staj süreleri ve müfredat standartlarının sağlanmadığı sosyal hizmet bölümlerinin varlığı, sosyal hizmet eğitiminin önemli sorunlarındandır.

Ağırlıklı olarak sağlık alanı olmak üzere yapılan lisans tamamlama ve dikey geçiş sınavı uygulaması, hem eğitimin niteliğine hem de istihdam üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle üzerinde durduğumuz ve ilgililerin dikkatini çektiğimiz can alıcı konulardır.

Bu noktada önemli iki gelişmeyi sizlerle paylaşmak isterim.

Sosyal hizmet, ruhsal bozukluğu olan kişilere ve ailelerine yönelik uzun bir hizmet geçmişine sahiptir. Sosyal hizmet uzmanları, ruh sağlığı sorunları olan birey ve ailelerine yönelik psikososyal sorunları çözme ve yaşam kalitelerini artırma konusunda yardımcı olurlar. "Çevresi içinde birey" yaklaşımı çerçevesinde sunulan sosyal hizmet müdahalesi ile bireyin ve ailesinin güçlenmesi ve sorun çözme kapasitelerinin artırılması hedeflenir. Ruh sağlığı alanında görev yapan sosyal hizmet uzmanları, diğer sağlık profesyonelleri ve toplum hizmetleri ile iş birliği içinde çalışır ve vaka yönetimi ile bakım koordinasyonu konularında uzmanlığa sahiptirler.

Bu süreçte başta ruh sağlığı alanı olmak üzere tüm uygulama alanlarında görev yapan sosyal hizmet uzmanları, mesleğin ve hizmet sunduğu başvuran sisteminin doğası gereği psikopatoloji bilgisine gereksinim duymaktadır. Mesleğin tarihsel süreci incelendiğinde sosyal hizmet alanında ilk resmi eğitim kurumu olan New York Okulu'nun ilk yıllardaki resmi müfredatında da temel düzey ve ileri düzey psikopatoloji derslerinin müfredat program içerisinde yer aldığı bilinmektedir.

Başvuran sisteminin ve genel olarak ruh sağlığı alanının gereksinimleri dikkate alınarak lisans Sosyal Hizmet ders müfredatları içerisinde psikopatoloji dersi başta olmak üzere klinik sosyal hizmet ve diğer klinik odaklı derslere yer verilmesi için üniversitelerimizin Sosyal Hizmet bölümlerine 2022 yılında öneride bulunduk. Önerimiz doğrultusunda kimi bölümlerde bu derslerin müfredata konduğunu görüyoruz. Alanın bu ihtiyacının karşılanması için düzenleme yapan Sosyal Hizmet bölümlerimizin yöneticilerine teşekkür ederim.

Üniversiteler ile iş birliği konusunda başka bir ilerleme ise sosyal hizmet mesleğinin iş analizleri ve bloom taksonomi çalışmasıdır. Bildiğiniz gibi 2011 yılında Tababet kanununa yapılan ek 13. Madde ile daha önce kanunda yer almayan bazı meslekler sağlık meslek mensubu olarak tanımlandı. Bu düzenleme yapılırken dünya da ve ülkemizde sağlık lisansiyeri olan ve sağlık alanında koruyucu/önleyici, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetleri kapsamında kendine özgü yöntem ve tekniklerle mesleki müdahalede bulunan sosyal hizmet uzmanlarının sağlık meslek mensubu olarak tanımlanmamasının olumsuz sonuçlarını yaşıyoruz.

Derneğimizin 16., 17. ve 18. dönem yönetim kurullarının ve sağlık komisyonumuzun Sağlık Bakanlığının ilgili daire başkanlığı ile yürüttüğü çalışmalarımızda önemli gelişmeler kaydettik. Sağlık hizmetlerinde sosyal hizmet uzmanının iş analizi ve bloom taksonomisi çalışmasını tamamlayarak bakanlığa teslim ettik. Bu çalışma, Tababet Kanununda yapılacak değişikliklere kaynak oluşturması ve sosyal hizmet mesleğinin sağlık mensubu olarak tanımlanması için de önemlidir.

Bu çalışmayı 3 yılı aşkın bir süredir yürüterek mesleğimize katkı sağlayan sağlık komisyonumuza ve akademisyenlerimize teşekkür ederim.

Ülkemizde uzunca bir süredir tartışılan, kesintiye uğrasa da çalışmaları devam eden ruh sağlığı yasası, tüm ruh sağlığı profesyonelleri gibi bizimde gündemimizdedir. Ruh sağlığı yasasında, sosyal hizmet uzmanlarının ruh sağlığı profesyoneli olarak tanımlanması ve yasanın insan hakları modeli ile oluşturulması yönündeki çabalarımız devam etmektedir.

Her platformda ısrarla üzerinde durduğumuz ve Çocuk Koruma Kanunu ile hayatımıza giren, mesleğimizi olduğu kadar hem hizmetin niteliğini hem de istihdamı olumsuz etkilediği için karşı çıktığımız sosyal çalışma görevlisi çatı kavramı önümüzdeki süreçte de gündemimizde olacaktır.

Değerli Katılımcılar sosyal hizmeti yeniden ele almak, eğitim ve uygulama alanlarına yönelik yeni stratejiler geliştirmenin zorunluluğu ve sorumluluğu ile karşı karşıyayız. Baş döndürücü bir hızla gelişen dünyaya adapte olan ve teknolojiyi insancıllaştıran bir sosyal hizmet bakış açısına ihtiyacımız olduğu ortadadır.

Üyesi olduğumuz Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonun (IFSW)' da hedef olarak koyduğu yeni bir eko-sosyal dünyanın inşasına uygun bir perspektif oluşturmak ve strateji geliştirmek, bizim de temel hedefimizdir.

Sosyal Hizmetin eğitim ve uygulama alanlarında karşılaştığı sorunları, bilgi ve değer temeline dayalı olarak ulusal ve uluslararası sosyal hizmet kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparak aşabiliriz.

Bu amaçla Uluslararası Sosyal Hizmet örgütlenmeleri ile iş birliklerimizi de artırmaya dönük çalışmalarımızı yürütüyoruz. 2003 yılından bu yana üyesi olduğumuz Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu ile bu dönemde yakın ilişkiler içindeyiz. 2023 yılında IFSW Avrupa Delege toplantısına katılım göstererek iş birliğimizi artırmayı

hedeflemiştik. Prag'daki delege toplantısında IFSW Avrupa bölgesinden sosyal hizmet uzmanlarının bize gösterdikleri sıcak ilgiden sonra IFSW Europa Başkanı Sayın Ana RADULASCU ve IFSW Europa Birleşmiş Milletler Temsilcisi Herbert PAULISCHIN'in burada olmaları bizim için önemli bir gelişmedir. Bu vesile ile Sayın Ana ve Herbert'e Türkiye ziyaretleri ve sempozyuma katkıları nedeni ile teşekkür ederim.

2023 yılı Mayıs ayında da Uluslararası Sosyal Refah Konseyine yaptığımız üyelik başvurusu sonuçlandı ve üyeliğimiz kabul edildi. Ülkemizde ve dünyada sosyal refahın gelişmesini engelleyen sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik uluslararası çalışmaların içinde bulunmamız mücadelemize güç katacaktır.

Değerli meslektaşlarım, akademisyenler, öğrenciler ve değerli konuklar, 6 Şubat depremi ülkemizin son yüz yılda gördüğü en büyük afet olarak tarihe geçti. Derneğimiz, bu süreçte topluma karşı sorumluluğunun göstergesi olarak deprem bölgesinde deprem sonrası psikososyal destek çalışmalarına gönüllü olarak katıldı. Türkiye Afet Müdahale Planı çerçevesinde afet ve acil durumlarda psikososyal destek müdahalesi için akreditasyon sürecini başlatan ve sonlandıran ilk ruh sağlığı meslek örgütü oldu.

Gönüllü sosyal hizmet uzmanlarımızın temel düzey psikososyal müdahale eğitimlerini ilgili bakanlığın gözetiminde gerçekleştirdik. Daha sonra uzaktan eğitim yolu ile 150 gönüllü sosyal hizmet uzmanından oluşan psikososyal destek müdahale ekiplerimizi oluşturduk. Bu çalışmaları yürütürken eğitimci olarak derneğimizin üyesi sosyal hizmet uzmanı meslektaşlarımızın bilgi ve deneyiminden yararlandık. Bu çalışmalar, bize sosyal hizmet uzmanlarının ruh sağlığı alanında ne kadar yüksek potansiyele sahip oldukları gerçeğini bir kez daha gösterdi.

Gönüllü PSD ekiplerimiz Kahramanmaraş, Hatay ve Adıyaman illerinde görev aldılar. İyileşme döneminde sosyal hizmet müdahalelerini gerçekleştirebileceğimiz "Toplum Merkezi" modelini hayata geçirmeye dönük çalışmalarımızda son noktaya geldik. Adıyaman ilimizde derneğimiz bünyesinde Toplum Merkezi'mizi, Sempozyum sonrasında Sayın Ana Radulascu ile açacağız. Burada bir kez daha uluslararası dayanışma örneği gösteren ve çalışmalarımıza maddi katkı sağlayan Kore, İspanya ve Japonya Sosyal Hizmet Uzmanları Derneklerine teşekkür ederim.

Son olarak 25. Ulusal Sosyal Hizmet Sempozyumumuzun düzenlenmesinde ev sahipliği için Munzur Üniversitesi rektörü Sayın Prof. Dr. Kenan PEKER'e, Dekan Prof. Dr. Ülkü

ÖZBEY'e ve Sosyal Hizmet Bölüm Başkanı Doçent Dr. Servet GÜN'e ve Dr. Öğr. Üyesi Arif KALA'ya, Sempozyumun Tunceli ilinde yapılması konusunda bizleri teşvik eden, düzenleme kurulunun bütün yükünü üzerine alan meslektaşlarım Munzur Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma görevlileri Sayın Avşin AKBAŞ ve Sayın Hakan COŞKUN ile birlikte düzenleme kurulunda yer alan akademisyenlerimize, mesleki uygulamalarını ve bilimsel bilgilerini bizimle paylaşmak için sempozyuma bildiri ile katılan tüm katılımcılara teşekkür eder başarılar dilerim.

Saygılarımla.

Ramazan YÜKSEL
SHUDER Genel BAŞKANI
Sempozyum Başkanı

İÇİNDEKİLER

BİR MESLEKİ MÜCADELE PRATIĞININ MESLEKTAŞLARINDAKİ ANLAMI: SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ'NİN SOSYAL HİZMET UZMANLARINDAKİ KARŞILIĞI 1

Avşin AKBAŞ 1

Hakan COŞKUN 1

HİMAYE-İ ETFAL CEMİYETİ'NDEN ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE TÜRKİYE'DE ÇOCUK KORUMA HİZMETLERİNİN 100 YILLIK SERÜVENİ 4

Serhat TEK 4

Şüheda KÜÇÜKKAYA 4

Sibel UYSAL 4

BAĞIMLILIK VE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: YEDAM MODELİ 7

Şevval GÖK 7

Yaren MUTLU 7

BASKI KARŞITI SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: STİGMA VE BAĞIMLILIK 10

Betül BÜBER 10

Betül TURAN ESEN 10

EŞİTSİZLİKLERİN AZALTILMASINI SAĞLAMA KAPSAMINDA YEDAM FAALİYETLERİ: İŞ BİRLİĞİ ÇALIŞMALARI 12

Baybars Kaan YEŞİLIRMAK 12

İlayda KATILMIŞ 12

MEZZO DÜZEYDE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: BAĞIMLILIK TEDAVİSİNDE AİLE SOSYAL HİZMET GÖRÜŞMESİNİN YERİ VE ÖNEMİ 14

Elmas Aybike YILMAZ 14

Dilek GÜLSOY 14

DAVRANIŞSAL BAĞIMLILIKLARDA SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: YEDAM MODELİ İLE TEDAVİ VE TAKİBİ GERÇEKLEŞTİRİLEN İNTERNET BAĞIMLILIĞI OLGU SUNUMU 16

Sümeyye AKSOY 16

Ayşen ALIŞ 16

SOSYAL HİZMET TEORİ VE PRATİĞİNDE BOURDIEU'YÜ KULLANMAK 18

Ömer TAKAK 18

SOSYAL GÜVENLİKTE İNGİLTERE VE ŞİLİ DENEYİMLERİ: SOSYAL DARWİNİZM Mİ? 24

Akış DOĞAN 24

DÖNÜŞTÜRÜCÜ SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE BÜTÜNCÜL KATILIM PEDAGOJİSİ VE BEDEN FARKINDALIĞININ ÖNEMİ 27

S.Nilgün ALDOĞAN 27

SOSYAL HİZMET UZMANLARINA YÖNELİK ÇALIŞANA DESTEK UYGULAMALARINDA TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF YÖNTEMLER 29

Aslıhan AYKARA 29

Hande ALBAYRAK 29

ÇOCUKLARLA SOSYAL HİZMET "İHTİYAÇ DEĞERLENDİRMESİ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA" 31

Zülal ŞAHİN 31

OKUL SOSYAL HİZMETİ BAĞLAMINDA ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI 33

Figen PASLI 33

CUMHURİYETİN KURULUŞU SÜRECİNDE ÇOCUKLARIN KORUNMASINA İLİŞKİN ÖNCÜ BİR MODEL: SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISIYLA GÜRBÜZ ÇOCUKLAR ORDUSU 34

Serhat TEK 34

Sibel UYSAL 34

Şüheda KÜÇÜKKAYA 34
KORUMA ALTINDAKİ GENÇLERDE İLİŞKİSEL BENLİK TASARIMI 37
Hülya TÜRK 37
SİGARA KULLANAN SURİYELİ SIĞINMACILARIN SİGARADAN BEKLENTİLERİ VE ÖZ-ETKİLİLİK ALGILARI 39
Cansu BERK 39
Fethi GÜNGÖR 39
SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN DOMLARIN HAK VE HİZMETERE ERİŞİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 41
Deniz ARICI 41
ORTAK YAŞAMI GÜÇLENDİRMEDE SİVİL TOPLUMUN ROLÜ: İKİTELLİ DERNEKLER PLATFORMU ÖRNEĞİ 44
Okan BEYTAŞ 44
Merve ŞENGÜLER 44
Uğur TEKİN 44
AFETİN SURİYELİ KADIN VE ÇOCUKLARA YANSIMALARI 46
Dilara USTABAŞI-GÜNDÜZ 46
Ayşe Nur BOZ 46
Demet AKARÇAY-ULUTAŞ 46
KADINLARDA EŞ ŞİDDETİNE UĞRAMA VE ÖZGÜVEN ARASINDAKİ İLİŞKİ 49
Meral ÖZTÜRK 49
Veda BİLİCAN GÖKKAYA 49
KADINLARIN OBEZİTEYLE İLGİLİ DENEYİMLERİNİ “AĞIR YAŞAMLAR” PROGRAMI ÜZERİNDEN ANLAMAK 51
Ayşe Nur BOZ 51
Sinan AKÇAY 51
İNFERTİLİTEYE YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞLARDA KÜLTÜREL İZLER 53

Nilgün KÜÇÜKKARACA 53

Ayşe Nur PEKASIL 53

KESİŞİMSELLİK BAĞLAMINDA PSİKİYATRİK HASTALIKLA YAŞAYAN BİREYLERİN HASTALIK VE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE DAİR DENEYİMLERİ 57

Aykut Oğuzcan KILIÇ 57

ADLİ TIP KURUMU BAŞKANLIĞI'NDA CİNSEL İSTİSMARA UĞRAMIŞ ÇOCUKLARIN PSİKİYATRİK MUAYENE SÜRECİ: MULTİDİSİPLİNER UYGULAMALAR 59

Zehra Şebnem ERGÜNDÜZ ACAR 59

ÇOCUK ADALET SİSTEMİNDE KAYBOLAN ÇOCUKLAR: SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR 61

Zeynep MUTLU 61

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN KORUNMASINDA UZMANLAŞMIŞ KORUYUCU AİLE MODELİ: VAKA ÖRNEĞİ 63

Zeynep MUTLU 63

SOSYAL HİZMETTE PSİKODRAMA ve MONODRAMA UYGULAMASINA BAKIŞ 66

Yaşar ÇAVDAR KOLBÜKEN 66

ÇOCUKKEN KATILIM HAKKINA ERİŞEBİLEN YETİŞKİNLERİN ÇOCUK KATILIMINI DEĞERLENDİRMELERİ: İZMİR SEFERİHİSAR ÇOCUK BELEDİYESİ ÖRNEĞİ 68

Tuğba CANBULUT 68

Şevval UĞUR 68

ÇOCUK GÖÇÜ BAĞLAMINDA İSTANBUL'DAKİ REFAKATSIZ ÇOCUKLARIN DENEYİMLERİ VE SOSYAL HİZMET YAKLAŞIMI 70

Mansur SEYİTOĞLU 70

SOSYAL BİLİMLER DEPREMİ KAPSIYOR MU? TÜRKİYE LİSANSÜSTÜ TEZLERİNDE "DEPREM" BAŞLIKLI TEZLERE DAİR DOKÜMAN ANALİZİ 72

Tuğba CANBULUT 72
Mansur SEYİTOĞLU 72
Bedirhan LALE 72
ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK ÇALIŞMA YÜRÜTEN GÜNDÜZ HİZMET MERKEZLERİ ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME 74
Mehmet ATEŞ 74
Süleyman YILDIRIM 74
SOSYAL HİZMETİN GELECEĞİ: İNSANİ KALKINMA VE EŞİTLİK 76
Hicran ATATANIR 76
CUMHURİYET'İN 100. YILINDA SOSYAL KALKINMA VE SOSYAL HİZMET: 11. KALKINMA PLANI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME 78
Hacer TAŞKIRAN TEPE 78
SOSYAL HİZMETİN "POLİTİKLİĞİ" İLE "SİYASİ SOSYAL HİZMET" ÜZERİNE BİR TARTIŞMA 81
Adem KILIÇ 81
SOSYAL HİZMET MERKEZLERİNİN KAPSAMI VE NİTELİĞİ ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME 82
Murat ŞAHİN 82
Mehmet ATEŞ 82
SEÇİLMİŞ AVRUPA ÜLKELERİ ve TÜRKİYE'YE İLİŞKİN ÇOCUK YOKSULLUĞU İSTATİSTİKLERİNİN İNCELENMESİ 84
Ercem ERKUL 84
ASKERLER VE EŞLERİNİN EVLİLİK DENEYİMLERİ 86
Afranur KISA MEMİŞOĞLU 86
SOSYAL HİZMET VE SANAT İLİŞKİSİNE DAİR DÖRT BAĞLAM 89
Şeniz ASLAN 89
SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE NÖROBİYOLOJİNİN ÖNEMİ 90

Metin ERDEM 90

CUMHURİYETİN 100. YILINDA SOSYAL HİZMET AKADEMİSYENLERİNİN ÖĞRETİM PROFİLİ 93

Dilek ÖZSOY 93

Betül ÇOLAK 93

YAPAY ZEKÂ VE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: BING: CHAT WITH AI & GPT-4 1.0.0 ÖRNEĞİ 96

Mahmut Sami KÖKTAŞ 96

COVİD-19 PANDEMİSİNDE İYİLEŞME SÜRECİNDEKİ ALKOL VE MADDE BAĞIMLISI KADINLARIN DENEYİMLERİ 98

Hatice Kübra DOĞANCI 98

Gonca POLAT 98

SOSYAL ÇALIŞMACILAR, SURİYELİ GÖÇMENLER VE EMPATİ 100

Reyhan ATASÜ-TOPCUOĞLU 100

YAKININI KAYBEDEN BİREYLERİN YAS DENEYİMLERİNİN GÜÇLENDİRME YAKLAŞIMI TEMELİNDE ANALİZİ VE SOSYAL HİZMETİN YAS DANIŞMANLIĞI GÖREVİ 102

Nurullah YELBOĞA 102

RUH SAĞLIĞI PROFESYONELLERİNDE MERHAMET YORGUNLUĞUNUN İŞ DOYUMUNA ETKİSİ 103

Hüseyin USLU 103

İshak AYDEMİR 103

ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARINDA AİLELERE YÖNELİK SOSYAL HİZMET MÜDAHALELERİ ve İKİNCİL TRAVMA 105

Berçem BARUT BEKTAŞ 105

AİLE ve SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI'NIN 2022 FAALİYET RAPORU'NUN SOSYAL HİZMET PERSPEKTİYİLE İRDELENMESİ 107

İsmet Galip YOLCUOĞLU 107

SOSYAL HİZMET, SOSYAL KALKINMA VE YEREL YÖNETİMLER..... 109
Sabit MENTEŞE..... 109
YARDIM ODAKLI SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN AFETLERDE X UYGULMASI KULLANIMI: 6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİNDE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ ÖRNEĞİ 112
Abdülkadir SONAKALAN 112
Kadri KINIK 112
AFETLERDE ÇOCUKLARA YÖNELİK PSİKOSOSYAL DESTEK HİZMETLERİ115
Muhammet Ali YÖNTEM 115
Huriye İrem KALAYCI KIRLIOĞLU 115
ENGELLİLİK ODAĞINDA FEMİNİST SOSYAL HİZMET 116
Lütfiye KARAASLAN 116
KLİNİK SOSYAL HİZMET UYGULAMASINDA YAPISAL AİLE TERAPİSİ MODELİ..... 118
Nebile ÖZMEN.....118
Rukiye ŞİMŞEK 118

BİR MESLEKİ MÜCADELE PRATİĞİNİN MESLEKTAŞLARINDAKİ ANLAMI: SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ'NİN SOSYAL HİZMET UZMANLARINDAKİ KARŞILIĞI

Avşin AKBAŞ[1]
Hakan COŞKUN[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Sosyal hizmet disiplininin Türkiye'de 1961 yılında başlamasından itibaren öğrencilik düzeyinde, daha sonrasında 1965 yılında ilk mezunlarıyla birlikte mesleki boyutta sosyal hizmet uzmanlarının mesleki örgütlenme deneyimleri başlamıştır. Askeri darbeler, politik gerekçeler sosyal hizmet uzmanlarının ve öğrencilerinin kurmuş olduğu birçok mesleki örgütün kapatılmasına neden olmuştur. Günümüz itibariyle sosyal hizmet uzmanlarının mesleki örgütlenmesinde ulusal ve uluslararası alandaki temsili Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER) tarafından sağlanmaktadır. Uzun süreler sosyal hizmet eğitiminin tek okulda sürdürülmesi vasıtasıyla mezun olanların çok önemli bir kısmı SHUDER'de örgütlenmiştir. SHUDER, günümüz itibariyle 2200 üyesiyle çalışmalarına devam etmektedir. Sosyal Hizmetler Akademisi Mezunları Derneği döneminde 600 mezunun olduğu zamanda 500 üyenin olduğu düşünülünce günümüz itibariyle on binlerce mezunu olan sosyal hizmet disiplininde 2200 üyenin olması, mesleki örgütlenmede ciddi bir gerilemenin olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki örgütlenme konusundaki beklentileri, bakış açıları ve düşünceleri, değişen sosyopolitik, kültürel, ekonomik ve benzeri bağlamlarda muhtemelen evrilmiştir. Bu değişiklikler, toplumun yapısı, politik ortam, kültürel değerler ve ekonomik koşullar gibi faktörlere bağlı olarak sosyal hizmet uzmanlarının mesleki gereksinimlerini ve önceliklerini etkileyebilir. Bu nedenle, mesleki örgütlenme stratejileri de bu değişkenlere uyum sağlamak için adapte olmuş olabilir. Bu çerçevede araştırmanın amacı Türkiye'de mezun olmuş ve sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı ünvanına sahip meslek elemanlarının temel meslek dernekleri olan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği'ne yönelik bakış açılarının, duygularının beklentilerinin, mesleki örgütlenmeye dair bakış açılarının incelenmesi ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği'nin geliştirilmesine, olumlu ve olumsuz yönlerinin ortaya konularak çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem: Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarında SHUDER'in anlamı bu çalışmanın fenomeni olarak belirlenmiştir. Bu çalışma kapsamında 18 sosyal hizmet uzmanı ile görüşülmüştür. Veri toplama süreci yarı yapılandırılmış görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Veriler MAXQDA yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Etik kurul onayı alınmış ve katılımcılardan gönüllü katılım formu ile izin alınmıştır.

Bulgular: Yapılan analizler sonucunda bir tema ve bu temaya ait dört alt kategori ortaya çıkmıştır. Ana tema sosyal hizmet ve mesleki örgütlenmedir. Alt kategoriler ise sosyal

[1] Arş. Gör., Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Tunceli, ORCID: 0000-0001-5279-1631, avsinakbas@munzur.edu.tr
[2] Arş. Gör., Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Tunceli, ORCID: 0000-0002-7682-3738, hakancoskun@munzur.edu.tr

hizmetin anlamı, mesleki örgütlenmenin anlamı ve mevcut örgütlenmeye yönelik bakış açısı ve mesleki örgütlenmeye yönelik öneri ve isteklerdir.

Sonuç: Yapılan çalışma sonucunda katılımcıların mesleki örgütlenmeyi önemsedikleri ancak yaşanılan bazı süreçlerin (şubelerde yaşanan olaylar, SHUDER'in problemleri önceliklendirmesinde yaşanılan sıkıntılar, beklentilerin karşılanmaması, örgüte ulaşılamaması vb.) örgütlenmede ve/veya mevcut örgütlenmede pasifize olmaya neden olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların örgütlü olmanın yaptırım gücünü arttıracağının farkında oldukları ve bu bağlamda örgütlenme bilincine sahip oldukları görülmüştür. Katılımcılar, SHUDER'in kitleselleşmesi ve örgütlenmenin arttırılması için önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet, Sosyal hizmet uzmanı, Örgütlenme.

THE MEANING OF A PRACTICE OF PROFESSIONAL STRUGGLE AMONG COLLEAGUES: THE MEANING OF THE ASSOCIATION OF SOCIAL WORKERS IN SOCIAL WORKERS

Abstract

Aim and Scope: Since the beginning of the social work discipline in Turkey in 1961, social workers have started to experience a professional organization at the student level and then at the professional level with the first graduates in 1965. Military coups and political reasons led to the closure of many professional organizations established by social workers and their students. As of today, the Association of Social Workers (SHUDER) provides national and international representation in the professional organization of social workers. For a long time, a significant number of graduates were organized in SHUDER through the continuation of social work education in a single school. SHUDER continues its activities with 2200 members as of today. Considering that there were 500 members during the period of the Social Services Academy Alumni Association when there were 600 graduates, the fact that there are 2200 members in the social work discipline, which has tens of thousands of graduates as of today, reveals that there is a serious regression in professional organizations. Social workers' expectations, perspectives and thoughts on professional organization have probably evolved with changing sociopolitical, cultural, economic and similar contexts. These changes may affect the professional needs and priorities of social workers depending on factors such as the structure of society, political environment, cultural values and economic conditions. Therefore, professional organizing strategies may also have adapted to accommodate these variations. In this framework, the aim of this study is to examine the perspectives, feelings, expectations, and professional organizational perspectives of graduates in Turkey with the title of social worker/social worker towards the Association of Social Workers, which is their main professional association, and to offer solutions for the development of the Association of Social Workers by revealing its positive and negative aspects.

Methods: In this study, phenomenological approach, one of the qualitative research methods, was used. The meaning of SHUDER among social workers was determined as the phenomenon of this study. Within the scope of this study, 18 social workers were

interviewed. The data collection process was carried out through semi-structured interviews. Data were analyzed using MAXQDA software. Ethics committee approval was obtained and permission was obtained from the participants with a voluntary participation form.

Results: As a result of the analysis, a theme and four sub-categories belonging to this theme emerged. The main theme is social work and professional organization. The subcategories are the meaning of social work, the meaning of professional organization and the perspective on the current organization, and suggestions and requests for professional organizations.

Conclusion: As a result of the study, it was revealed that the participants care about professional organization, but some of the processes experienced (events in the branches, problems experienced in SHUDER's prioritization of problems, failure to meet expectations, inability to reach the organization, etc.) cause passivization in organizing and/or in the existing organization. It has been observed that the participants are aware that being organized will increase the sanction power and in this context, they have the awareness of organizing. The participants made suggestions for the massification of SHUDER and increasing the organization.

Keywords: Social work, Social worker, Organization

HİMAYE-İ ETFAL CEMİYETİ'NDEN ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE TÜRKİYE'DE ÇOCUK KORUMA HİZMETLERİNİN 100 YILLIK SERÜVENİ

Serhat TEK[1]
Şüheda KÜÇÜKKAYA[2]
Sibel UYSAL[3]

Özet

Amaç ve Kapsam: 1908 yılında yerel düzeyde hizmet veren ilk Himaye-i Etfal Cemiyeti Kırklareli'nde kurulmuş ve sonraki süreçlerde değişen yapılar ile çocuk koruma hizmetleri kurumsal bir bakış açısı ile verilmeye başlanmıştır. Cumhuriyetin kurulması ile birlikte farklı kuruluşlar ve hizmetler ile çocuk koruma hizmetleri geliştirilerek sürdürülmeye devam etmiştir. Bu çalışmada Himaye-i Etfal Cemiyeti'nden günümüzde çocuk koruma hizmetlerini yürüten Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne değin yaklaşık 100 yıllık süreçte çocuk koruma hizmetlerinin geçirdiği gelişim evrelerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Osmanlı Devleti'nin son yıllarında yaşanan değişim ve dönüşüm ihtiyacı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecini hazırlayacak birtakım çalışmaların ortaya konulmasına sebebiyet vermiştir. İhtiyaçtan doğan pek çok hizmet bu zorlu ve karmaşık yıllarda bireylere ve topluma sunulan hizmetlerle kurumsal yapılara evirilmiştir. Dönemin şartlarına göre sunulan hizmetlerden kurumların yapısına değin pek çok yenilenme süreçleri ortaya konulmuştur. Bu bağlamda Cumhuriyetin kuruluşundan önce Himaye-i Etfal Cemiyeti adı ile 1908 yılında Kırklareli'nde kurulan yapı yerel düzeyde hizmetler vermiştir. Daha sonra aynı isimle İstanbul Himaye-i Etfal Cemiyeti kurulmuş ve Kırklareli'nde bulunan cemiyet ile birleşmiştir. Bu süreçte İstanbul Firuzağa'da ilk Çocuk Misafirhanesinin açılışı yapılmıştır. 1921 yılına gelindiğinde ise bugünkü çocuk koruma hizmetlerinin öncüsü olarak nitelendirilen Ankara Himaye-i Etfal Cemiyetinin kuruluşu gerçekleşmiştir. Bu bilgiler ışığında yapılan çalışmada Himaye-i Etfal Cemiyeti'nden günümüzde çocuk koruma hizmetlerini yürüten Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne değin yaklaşık 100 yıllık süreçte çocuk koruma hizmetlerinin geçirdiği gelişim evrelerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Yapılan çalışmada alana ilişkin arşiv kaynakları ve yayınlanmış literatür belirli bir kronolojik sınıflandırma gözetilerek incelenmiştir. Derleme türlerinden genel bakış derlemesi ile literatür incelemesi yapılmıştır. Bu minvalde tercih edilen yöntem, farklı kaynaklarda yer verilen çocuk koruma hizmetlerine ilişkin bilgileri belirli bir tarihsel sıralama ile bütünlük oluşturacak bir bakış açısı ile ele almaya imkan tanımaktadır.

Sonuç: Yapılan çalışmada Cumhuriyetin kurulduğu dönemde yaşanan savaş süreçlerinden etkilenen ve ebeveynlerinin bakımından yoksun olan çocukların yaşadıkları

[1] Doç. Dr. Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Bitlis, ORCID: 0000-0001-7140-2099, stek@beu.edu.tr
[2]Arş. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Bitlis, ORCID: 0000-0002-6822-9114, skucukkaya@beu.edu.tr
[3] Öğr. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Bitlis, ORCID: 0000-0003-2480-6351, suysal@beu.edu.tr

zorlukların devlet himayesine alınarak çözülmesi anlamında çocuk koruma hizmetleri yaklaşık 100 yıl önce kurumsal bir bakış açısı ile sunulmaya başlamıştır. Çocuk koruma hizmetlerinin yaygınlaşmaya başladığı ilk yıllarda daha çok kurumsal hizmetler benimsenirken günümüzde kurumsal çocuk koruma hizmetlerine alternatif olarak aile yanında destek, evlat edinme, koruyucu aile gibi pek çok hizmet sunulduğu bilinmektedir. Sonuç olarak yapılan çalışmada Cumhuriyetin ilk yıllarından bugüne gereksinimlerin ve şartların değişmesi ile gerek çocuk koruma hizmetlerinde gerekse de mentalitede yaşanan değişim ve dönüşüm ele alınarak alana dair gelişmelerin bir bütün halinde sunulmasına duyulan ihtiyaç ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Himaye-i Etfal Cemiyeti, Çocuk Koruma Hizmetleri.

THE 100-YEAR ADVENTURE OF CHILD PROTECTION SERVICES IN TURKEY FROM HİMAYE-İ ETFAL CEMİYETİ TO GENERAL DIRECTORATE OF CHILD SERVICES.

Abstract

Purpose and Scope: In 1908, the first local Himaye-i Etfal Society was established in Kırklareli. Child protection services started to be provided with an institutional perspective with the changing structures in the following processes, Child protection services continued to be developed and maintained with different organizations and services with the establishment of the Republic, In this study, it is aimed to examine the developmental stages of child protection services in the 100-year period from the Himaye-i Etfal Society to the General Directorate of Child Services of the Ministry of Family and Social Services, which carries out child protection services today.

Theoretical/Conceptual Framework: The need for change and transformation in the last years of the Ottoman Empire led to a number of efforts to prepare the founding process of the Republic of Turkey. Many services born out of necessity evolved into institutional structures with the services offered to individuals and society in these challenging and complex years. According to the conditions of the period, many renewal processes were put forward, from the services provided to the structure of the institutions. In this context, before the establishment of the Republic, the structure established in 1908 in Kırklareli under the name of Himaye-i Etfal Cemiyeti (Society for the Protection of Children) provided services at the local level. Later, the Istanbul Himaye-i Etfal Society was established under the same name and merged with the society in Kırklareli. During this period, the first Children's Guest House was opened in Firuzağa, Istanbul. In 1921, the Ankara Himaye-i Etfal Society, which is considered as the pioneer of today's child protection services, was founded. In the light of this information, this study aims to examine the developmental stages of child protection services over a period of approximately 100 years, from the Himaye-i Etfal Society to the General Directorate of Child Services of the Ministry of Family and Social Services, which carries out child protection services today. In this study, archival sources and published literature on the field were examined by following a certain chronological classification. A literature review was conducted with an overview review, one of the review types. In this respect, the preferred method allows the information on child protection services in different

sources to be handled with a perspective that will create integrity with a certain historical order.

Conclusion: In this study, child protection services started to be offered with an institutional perspective about 100 years ago in the sense of solving the difficulties experienced by children who were affected by the war processes experienced during the establishment of the Republic and who were deprived of the care of their parents by taking them under the protection of the state. While institutional services were mostly adopted in the first years when child protection services started to become widespread, it is known that many services such as support with family, adoption, foster family are offered as an alternative to institutional child protection services today. As a result, this study addresses the changes and transformations in both child protection services and mentality since the first years of the Republic and the need to present the developments in the field as a whole.

Key Words: Social Work, Himaye-i Etfal Society, Child Protection Services.

BAĞIMLILIK VE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: YEDAM MODELİ

Şevval GÖK[1]
Yaren MUTLU[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Araştırmanın amacı YEDAM Modelinin anlaşılması, YEDAM Modeli ve Sosyal hizmet disiplinin benzerliklerinin ortaya çıkarılması ve YEDAM'lar bünyesinde verilen sosyal hizmet desteğinin detaylı bir şekilde incelenmesidir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Yeşilay, bağımlılık alanında hizmet veren sivil toplum kuruluşudur. Yeşilay ilerleyen yıllarda, Yeşilay Danışmanlık Merkezlerini (YEDAM) ilk etapta 2015 yılında Danışma Hattı ile sonrasında 2016 yılında ilk merkezini İstanbul Üsküdar'da açarak hizmet vermeye başlamıştır. YEDAM'ların kuruluş aşamasından önce bilimsel temel izlenerek ülkemizdeki ve dünyadaki birçok rehabilitasyon modelleri incelenmiş ve çalıştay ve sempozyumlara katılım sağlanmıştır. Bu doğrultuda 2015 yılından itibaren daha çok bilimsel, eklektik ve profesyonel psiko-sosyal destek verilmeye başlanmıştır.

Bağımlılık ve sosyal hizmet ilişkisi bireylerin ve ailelerin makro düzeyde ise toplumun bağımlılıklardan kurtulması için gerekli sosyal desteği vererek aslında sosyal işlevselliği sağlamaktadır. Bağımlılık alanında yapılan literatür araştırmalarına göre ilaç tedavisiyle birlikte sosyal hizmet desteğinin de önemi görülmüştür. YEDAM modeli içerisinde sosyal hizmet müdahaleleri Sosyal Hizmet İlk Görüşme Formu (SHBF) ve sonrasında doldurulan Sosyal Çalışma Matriksi (SÇM) ve Sosyal Risk İndeksi (SORİ)'ne göre belirlenmektedir. Sosyal hizmet müdahalesi ilk görüşme ile sonlanmamaktadır. Sosyal hizmet takip görüşmeleriyle danışanın süreci düzenli olarak değerlendirilmektedir. Sosyal hizmet ilk görüşme ve takip görüşmeleri danışanların sürecini bireysel olarak mikro düzeyde incelemekte ve buna uygun sosyal hizmet müdahalesi uygulamaktadır. Bununla birlikte YEDAM modeli bünyesinde danışanların aileleri ile aile sosyal hizmet görüşmeleri gerçekleştirilerek mezzo düzeyde bir hizmet sağlanmaktadır. Bu takip görüşmelerinde danışanlarla daha etkili bir şekilde çalışmak için Sosyal Değişim Defterleri ve aileyle çalışmak için de Aile Sosyal Hizmet Değişim Defterleri bulunmaktadır. Danışanlar hakkında daha detaylı bilgilere sahip olmak ya da danışanın motivasyonunu artırmak için ev ziyaretleri sosyal hizmet uzmanı ve kurumda hizmet almadığı diğer psikolog tarafından gerçekleştirilir. Bununla birlikte sosyal hizmet uzmanları saha ziyaretleri yaparak kişiye kurumsal süreçlerde eşlik edebilmekte ve saha incelemesi ile danışanı bulunduğu ortamda inceleme gerçekleşmektedir. Danışanların boş zamanlarını değerlendirmek ve madde kullanmalarını önlemek için günübirlik yapılan YEYEYE' ler ve rutin olarak yapılan Atölye etkinlikleri bulunmaktadır. YEDAM Atölyeler eğitmen destekli atölyeler de olabilmekte ve böylece kişiye nitelikli bir atölye etkinliği sunulabilmektedir. Kurumsal işbirlikleri ise makro düzeyde YEDAM'ın kurumlara ve burada çalışan personellere tanıtımı, danışanların sosyal risk ve

[1] Bartın YEDAM Sosyal Hizmet Uzmanı, Karabük Üniversitesi, Sosyal Hizmet Doktora Öğrencisi, ORCID:0000-0001-9181-7291, sevval.gok@yesilay.org.tr
[2] Bitlis YEDAM Sosyal Hizmet Uzmanı, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, ORCID: 0009-0004-8562-5751, yaren.mutlu@yesilay.org.tr

ihtiyaçlarında hızlı bir şekilde bu kurumlarla aksiyon alabilmeyi sağlayan kurum ziyaretlerini içermektedir.

Sonuç: YEDAM, bağımlılıkla mücadele eden kişilerin psiko-sosyal destek gördüğü ücretsiz danışmanlık merkezidir. YEDAM'lar bünyesinde sosyal hizmet disiplininin bilgi, beceri ve değer temelleri etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Danışanlar YEDAM Modeli çerçevesinde eklektik bilgi temeliyle yoğrulmuş hizmet modellerini almakta ve YEDAM bünyesinde sistem modeli çerçevesinde biyo-psiko-sosyal iyilik hallerini sağlamaktadır. Bu doğrultuda YEDAM'lar ve YEDAM Modeli'nin Cumhuriyetin 100. Yılında sosyal hizmet mesleğinin bugünü ve geleceğine uygun bir model olduğu, kendisini geliştiren bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeşilay, YEDAM, YEDAM Modeli, YEDAM ve Sosyal Hizmet

ADDICTION AND SOCIAL SERVICE PRACTICES: YEDAM MODEL

Abstract

Aim and Scope: The aim of the research is to understand the YEDAM Model, to reveal the similarities between the YEDAM Model and the social work discipline and to examine the social service support provided within YEDAMs in detail.

Theoretical/Conceptual Framework: Green Crescent is a non-governmental organization serving in the field of addiction. In the following years, Green Crescent established its Green Crescent Counseling Centers (YEDAM) in 2016 with the Hotline and then established its first center in Üsküdar, Istanbul in 2016. Before the establishment phase of YEDAMs, many rehabilitation models in our country and in the world were examined by following the scientific basis and organized in workshops and symposiums. In this direction, since 2015, more scientific, eclectic and professional psycho-social support has been provided.

The relationship between addiction and social work actually provides social functionality by providing the necessary social support for individuals and families to get rid of addictions at the macro level. According to the literature research in the field of addiction, the importance of social service support has been seen along with drug treatment. Within the YEDAM model, social service interventions are determined according to the Social Service First Interview Form (SHBF) and the Social Work Matrix (SÇM) and Social Risk Index (SORI). Social service intervention does not end with the first interview. The client's process is regularly evaluated through social service follow-up interviews. Social work initial and follow-up interviews examine the process of the clients individually at the micro level and apply appropriate social work intervention accordingly. In addition, within the YEDAM model, a mezzo level service is provided by conducting family social work interviews with the families of the clients. In these follow-up interviews, there are Social Change Notebooks to work more effectively with clients and Family Social Work Change Notebooks to work with the family. In order to have more detailed information about the clients or to increase the motivation of the client, home visits are carried out by the social worker and other psychologists who do not receive services in the institution. In addition to this, social workers can accompany the client in institutional processes by making field visits and examining the client in his/her environment. In order to make use of the clients' free time and prevent them from using substances, daily YEYEYE activities

and routine workshops are also organized. YEDAM Workshops can also be instructor-supported workshops and thus a qualified workshop activity can be offered to the individual. Institutional Collaborations, on the other hand, include the promotion of YEDAM to institutions and their staff at the macro level, and visits to institutions in line with the 100-Day Action Plan, which enables quick action to be taken with these institutions in the social risks and needs of clients.

Conclusion: YEDAM is a free counseling center where people struggling with addiction receive psycho-social support. YEDAMs effectively utilize the knowledge, skills and values of the social work discipline. Clients receive service models based on eclectic knowledge within the framework of the YEDAM Model and ensure their bio-psycho-psycho-social well-being within the framework of the system model within YEDAM. In this respect, it is understood that YEDAMs and the YEDAM Model is a model suitable for the present and future of the social work profession in the 100th anniversary of the Republic, and that it has a self-improving structure.

Keywords: Yeşilay, YEDAM, YEDAM Model, YEDAM and Social Work

BASKI KARŞITI SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: STİGMA VE BAĞIMLILIK

Betül BÜBER[1]
Betül TURAN ESEN[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu çalışma ile bir halk sağlığı sorunu olan bağımlılığın baskı karşıtı uygulama perspektifinden değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Yapılan derleme çalışmanın, baskı karşıtı uygulama çerçevesinde stigmaya maruz kalan bağımlı bireylerin sosyal hizmetlere erişimlerinin geliştirilmesine dair sosyal politikaların oluşturulmasına yönelik öneri oluşturacağı düşünülmektedir. Aynı zaman da araştırmanın Türkiye'de sosyal hizmet bilimi ve mesleği içerisinde yer alan mikro, mezzo ve makro düzeyde uygulamalara doğrudan katkı sağlayacağı ve bu doğrultuda bilimsel bilgi üretimini amaçlandığı söylenebilir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Bağımlılık, biyopsikososyal müdahale gerektiren bir beyin hastalığıdır. Geçmiş çalışmalarda her ne kadar bağımlılığın tıbbi tedavi ile çözülebileceği düşünülse de bağımlılık tıbbi olduğu kadar sosyal müdahaleleri de gerektiren bir alandır. Toplumda sıklıkla stigmaya uğrayan dezavantajlı gruplardan biri de bağımlı bireyler ve bu bireylerin aileleri olarak ele alınmaktadır. Bireye veya bir gruba yönelik olarak gerçekleştirilebilen stigmatizyon, birey ve grup hakkındaki ön yargıları ve ayrımcılığı kapsamaktadır. Diğer bir deyişle stigmatizasyon; bir bireyin veya belli bir topluluğun, toplumun tamamından farklı tutulması, dışlanması, değersizleştirilmesi, kusurlu olarak kabul edilmesidir. Stigmatizasyon bireyin sosyal işlevselliğini ve toplumsal katılımını büyük ölçüde etkilemektedir. Sosyal hizmet, insan haklarının hayata geçirilmesi ve insan onurunun korunmasını temel alan bir meslek ve akademik disiplindir. Bu doğrultuda sosyal hizmet, bireyi çevresi içinde ele alarak bireyin bilinçlendirilmesinden, özgürleştirilmesinden ve güçlendirilmesini hedeflemektedir. Baskı karşıtı sosyal hizmet uygulaması, insan haklarının evrensel ve bölünmez bir bütün olduğu ilkesinden hareketle katılımcılığı, sosyal içermeyi, eşitliği ve ayrımcılık karşıtlığı, şeffaflık, hesap verilebilirlik anlayışı içinde birey, grup ve toplumun güçlendirilmesini esas almaktadır. Bağımlılık alanında mikro, mezzo ve makro düzeyde çalışmalar gerçekleştiren Yeşilay Danışmanlık Merkezlerinde (YEDAM) psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarından oluşan ekibiyle ile bağımlılara ve ailelerine 115 numaralı danışma hattı ile uzaktan destek, tedaviye teşvik etmek yüz yüze görüşmelerde de hem ruhsal hem de sosyal hizmet desteği ile bağımlılık danışmanlığı süreçlerini yürütmektedir. Bağımlı birey ve ailelerine yönelik düzenli yüz yüze psikolojik destek verilmekte, aile, yetişkin grup terapileri gerçekleştirilmektedir.

Sonuç: Stigmatizasyon, mikro, mezzo ve makro düzeyde sosyal hizmet müdahalesi gerektiren çok boyutlu bir çalışma alanıdır. Araştırmalar madde bağımlılarının sosyal dışlanmaya maruz kalan spesifik sosyal kategoriler içinde yer aldığını göstermektedir. Yapılan literatür incelemesinde bağımlı bireylerde stigmatizasyonun içselleştirilmiş

[1]Isparta Yeşilay Danışmanlık Merkezi, Sosyal Hizmet Uzmanı, Isparta, ORCİD: 0000-0001-6511-5501, betul.buber@yesilay.org.tr
[2]Düzce Yeşilay Danışmanlık Merkezi, Sosyal Hizmet Uzmanı, Düzce, ORCİD: 0000-0002-0990-1919, betul.turan@yesilay.org.tr

damgalama, daha düşük benlik saygısı, daha yüksek depresyon, kaygı ve daha kötü uyku ile ilişkili olduğunu destekleyen çalışmalar yer almaktadır. Aynı zamanda bağımlı bireylere karşı toplumun olumsuz yargıları ve damgalaması bağımlı bireylerin tedaviye başvurusunu da zorlaştırmaktadır. Sosyal hizmet müdahale sürecine baskı karşıtı uygulama perspektifinden bakmak; ayrımcılığı ve insan onurunu ön plana çıkararak sosyal sorunları yeniden çerçeveleme ve sosyal hizmet uygulamasını sosyal adalet ve sosyal değişime odaklanma imkânı taşımaktadır. YEDAM'da görevli sosyal hizmet uzmanları tarafından makro düzey sosyal hizmet müdahalesi kapsamında çeşitli kurumlarda (İŞKUR, hastane vb.) bağımlılık ve stigma üzerine toplumun bilgi ve bilinç düzeyini arttırmak amacıyla eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Tüm bu verilerden hareketle mevcut araştırmayla bağımlılık ve damgalama sosyal sorununa baskı karşıtı uygulama perspektifi çerçevesinde mikro, mezzo ve makro düzeyde geliştirilebilecek sosyal hizmet müdahalelerine öneri oluşturulabilir.

Anahtar Kelimeler: Baskı Karşıtı Uygulama, Sosyal Hizmet, Bağımlılık, Stigma, YEDAM

EŞİTSİZLİKLERİN AZALTILMASINI SAĞLAMA KAPSAMINDA YEDAM FAALİYETLERİ: İŞ BİRLİĞİ ÇALIŞMALARI

Baybars Kaan YEŞİLIRMAK[1]
İlayda KATILMIŞ[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: YEDAM; alkol, madde, kumar, internet ve tütün bağımlılarına yönelik psikososyal destek veren danışma merkezidir. Danışmanlık sürecinde uzmanın bazı rol ve sorumlulukları bulunmaktadır. Danışanın ihtiyacına yönelik çözümsel desteğin sunulacağı kurumsal bağın oluşturulmasını ve kurumsal hizmete ulaşabilirliğini sağlamaktadır. Danışanın iyileşme sürecinde diğer kurumların sunduğu hizmetlere erişebilirliğinin arttırılması için uzman arabuluculuk yapmakta ve kurumsal iş birliğinde destek ağı oluşturduğu hizmetlerin iyileşme sürecine aktif katılımını, takibini devamlı şekilde yürütmektedir. Danışanın ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirdiği ekonomik desteğe ulaşmasına, sosyo-kültürel faaliyetlere katılımına destek olmakta ve eğitim veya diğer ihtiyaçları için yönlendirdiği kurumlardaki sosyal uyum sürecini takip etmektedir. Bu çalışmada amaç YEDAM faaliyetlerinden biri olan iş birliği çalışmalarının açıklanmasıdır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Bağımlılık tedavisinde YEDAM Modelinin temel amacı bağımlılıkla mücadele eden bireylerin var olan ihtiyaçları doğrultusunda desteklenmesi, işlevselliklerini yeniden kazanmalarına destek olarak topluma katılımlarının sağlanması olarak ifade edilmektedir. Toplum alkol ve tütün bağımlılığının zararlı olmasını bilmesine rağmen bu maddeler birçok insan tarafından kullanılmaya devam etmektedir. Bu bağımlılıkların dışında kalan madde bağımlılığı ise daha çok düşük gelir ve suç oranlarının yüksek olduğu kent alt kültürlerinde tercih edilmektedir. Bağımlılık yapıcı bir maddeye toplumun verdiği genel tepki maddenin birey üzerindeki etkisine, kullanıcının toplumsal özelliklerine ve yaşam şekillerine bağlı olarak değişmektedir. Sosyal Hizmet mesleğinin merkezini insanın yaşadığı çeşitli sorun alanları, ayrımcılık, baskı karşıtı çalışmak oluşturmaktadır. Sosyal adaletsizlikleri engellemeye çalışmak toplumun tüm bireyleri için yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve insan onuruna yaraşır bir hayat dengesinin kurulmasına, toplumun en savunmasız bireyleri için bile ortaya çıkması muhtemel sorunların meydana gelmeden engellenmesini sağlamak sosyal hizmet uzmanının amaçları arasında yer almaktadır. YEDAM Modeli içinde sadece alkol-madde bağımlılığından kaynaklanan sorunlara değil alkol-madde bağımlılıkları ile eş zamanlı olarak ortaya çıkan ve dezavantajlılık olarak adlandırılan gruplara hizmet verilmektedir. Bu gruplar sırasıyla; 12 yaş üzeri ergenler, kadınlar, yaşlılar, engelliler, yoksullar, sığınmacı ve mülteci danışanlar, afetzedeler, ordu mensupları, eski hükümlüler, kronik hastalığı olan danışanlar, mevsimlik tarım işçileri, roman vatandaşlar olarak sıralanmaktadır. Bu gruplara ek olarak azınlıklar, yalnız yaşayan bireyler, işsiz danışanlar, LGBTİ danışanlar, bulaşıcı hastalığı olan danışanlar YEDAM Modeli içinde hizmet alan gruplar arasında yer almaktadır. Sosyal hizmet uzmanları danışanların karşılaştıkları

[1] Balıkesir Yeşilay Danışmanlık Merkezi Sosyal Hizmet Uzmanı, Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Kırıkkale, ORCİD: 0009-0002-7756-2418, baybarsyesilirmak@gmail.com
[2] Bolu Yeşilay Danışmanlık Merkezi Sosyal Hizmet Uzmanı, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Isparta, ORCİD: 0009-0000-6187-9977, ilaydaktlms@gmail.com

eşitsizlikler ve baskıya karşı toplumu harekete geçirerek sivil toplum, devlet ya da kurumsal sermaye arasında bir bağlantı kurmaya çalışmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları; işsizlik, yetersiz barınma, yasal süreçler gibi pek çok alanda kurumsal iş birliği içinde çalışmaktadır. YEDAM Model'inde kurumsal iş birlikleri danışanların karşılaştıkları eşitsizlikleri önlemek amacıyla; iş, eğitim, barınma, boş zaman değerlendirme ve ekonomik koşulların iyileştirilmesi alanlarında sağlanmaktadır.

Sonuç: YEDAM Modeli bünyesinde sosyal hizmet uzmanları danışanların ve ailelerinin risk ve ihtiyaçlarını belirlemekte bu risk ve ihtiyaçlara göre dış kurumlarla kurumsal iş birlikleri gerçekleştirmektedir. Ekonomik ve sosyal güvence ihtiyaçları için; kaymakamlıklar, belediyeler veya Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, barınma ihtiyaçları için; huzurevleri, kadın erkek sığınma evleri vb., eğitim desteği için halk eğitim merkezleri vb. yönlendirmeleri gerçekleştirmekledir. Kurumsal iş birliklerinin gerçekleştirilmesinde temel hedef; bağımlı bireylerin kaynaklara ulaşırken yaşadıkları sorunların ortadan kaldırılması olarak tanımlanmaktadır. Kurumsal iş birlikleri insan haklarının korunabilmesi amacıyla teorik temeller, güçlendirme ve evrensel temeller üzerinde inşa edilen sosyal hizmet uygulaması olarak kabul edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dezavantajlılık, Kurumsal İş Birliği, Eşitsizlik

MEZZO DÜZEYDE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: BAĞIMLILIK TEDAVİSİNDE AİLE SOSYAL HİZMET GÖRÜŞMESİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Elmas Aybike YILMAZ[1]
Dilek GÜLSOY[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Biyopsikososyal yapıda bir ruh sağlığı sorunu olan bağımlılık, literatürde bir aile hastalığı olarak da değerlendirilmektedir. Bu kapsamda bağımlı bir üyeye sahip ailenin diğer üyelerinde de psikolojik sorunlar ve eş bağımlılık örüntüleri görülmektedir. Bununla birlikte bağımlılığın oluşması sürecinde ailesel faktörlerin de etkili olduğu bilinmektedir. Ailesel faktörlere müdahale edilebilmesi ve aileler ile iş birliği yapılabilmesi amacıyla bağımlılığın tedavisi sürecine mezzo düzey sosyal hizmet uygulamaları kapsamında ailenin dahil edilmesi tedavide multi-disipliner yaklaşımın bir gereği ve nitelikli bir tedavinin temel koşullarındandır. Bu çalışma, bağımlılık tedavisinde aile sosyal hizmet görüşmelerinin yerini ve önemini ele almayı amaçlamaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Bağımlılık biyo-psiko-sosyal yapıda bir ruh sağlığı sorunudur. Bu nedenle tedavisi çok boyutlu bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu çok boyutlu müdahaleyi gerçekleştiren ekibin içerisinde sosyal hizmet uzmanları da yer almaktadır. Ailenin süreçten aktif şekilde etkilenen ve bağımlılığın oluşmasında olduğu gibi bağımlılığın tedavisi sürecinde de aktif rol oynayan bir unsur olması, aile sosyal hizmet görüşmelerini sosyal hizmet müdahalesi kapsamında önemli kılmaktadır.

Aile sosyal hizmet görüşmelerinde aileler bağımlılık, tedavisi ve bağımlı aile üyesine doğru yaklaşım hakkında bilgilendirilmektedir. Ailenin, bağımlı kişiye yönelik gözlemleri ele alınmaktadır. Müdahalenin basamakları ailelerin de katkısıyla planlanmaktadır. Aile desteği, müdahale sürecinde bağımlı kişilerin sahip olduğu en önemli kaynaklardan biridir. Doğru bilgilendirme ve yönlendirmeyle aile desteğinin tedavi süreci kapsamında bağımlı kişiler tarafından kullanılabilir bir kaynağa dönüştürülmesi amaçlanmaktadır.

Sosyal hizmet uzmanları, bağımlılık tedavisi kapsamında aile görüşmeleri aracılığıyla aile ile iş birliği kurmakta ve aileyi tedavi sürecine dahil etmektedir. Buna ek olarak, ailede ebeveyn kaybı, parçalanmış aile durumu, olumsuz aile içi ilişki örüntüsü, ebeveynin ilgi / kabul eksikliği, ailede madde bağımlılığı varlığı ve olumsuz ebeveyn tutumları gibi risk faktörleriyle çalışılmaktadır.

1970'li yıllarda medikal model yerine multidisipliner yaklaşıma geçilmesinin ardından, Türkiye'de 2006 yılında hazırlanan ulusal ruh sağlığı politikası metninde hastane temelli modelden toplum temelli modele geçiş tavsiye edilmiştir. Bu doğrultuda ülkemizdeki ruh sağlığı politikasında değişime gidilerek toplum temelli modellere geçiş kararı alınmıştır. Bu durum aile sistemleri, çevre ve toplumu değerlendirmek için ekolojik sistem

[1]Afyonkarahisar Yeşilay Danışmanlık Merkezi Sosyal Hizmet Uzmanı, ORCİD: 0000-0001-5878-8855, elmas.yilmaz@yesilay.org.tr
[2]Kahramanmaraş Yeşilay Danışmanlık Merkezi Sosyal Hizmet Uzmanı, ORCİD: 0000-0002-5734-7641, 0dilekgulsoy@gmail.com

merceğini benimsemiş olan ve kişiyi çevresi içinde ele alan sosyal hizmet disiplinin bağımlılık alanında birey ve ailelere yönelik müdahalelerini artırmıştır. Birçok çalışmada bağımlı bireye yönelik sosyal hizmet müdahalesi sürecine ailenin de dahil edilmesinin, kişinin remisyon sürecini uzattığı bulgulanmıştır.

Sonuç: Ülkemizde ulusal ruh sağlığı politikasında toplum temelli multidisipliner yaklaşımların kabul görmesi ile birlikte bağımlılık alanında da sosyal hizmet müdahalesinin gerekliliği fark edilmiş ve meslek daha görünür hale gelmiştir. Günümüzde bağımlı birey ve yakınlarına yapılan sosyal hizmet müdahalelerinin, bağımlılık gelişimine neden olan aile içi risk faktörlerini belirleme, aileyi tedavi sürecine dahil etme, aile ve bağımlı kişi arasında iş birliği kurma, aile içi iletişimi güçlendirme, ebeveyn tutumlarını geliştirme ve dolayısıyla bağımlı kişinin remisyon sürecini uzatma konusunda etkin bir rol oynadığı görülmektedir. Bununla birlikte bağımlı kişi ve ailesine yapılacak sosyal hizmet müdahalelerinin geliştirilmesi ve daha etkin hale getirilmesi gerektiği, böylece gelecekte bağımlılık tedavisinde mesleğin daha iyi bir konuma geleceği ve daha fazla insanın sosyal işlevselliğini artırma yönünde katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Sosyal Hizmet, Mezzo Düzey, Aile Görüşmesi

DAVRANIŞSAL BAĞIMLILIKLARDA SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: YEDAM MODELİ İLE TEDAVİ VE TAKİBİ GERÇEKLEŞTİRİLEN İNTERNET BAĞIMLILIĞI OLGU SUNUMU

Sümeyye AKSOY[1]
Ayşen ALIŞ[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM), 103 yıldır bağımlılıkla mücadele eden Türkiye Yeşilay Cemiyeti bünyesinde kurulmuş, alkol, madde, kumar ve internet bağımlılığı olan bireylere ve ailelerine, uzmanlar tarafından ücretsiz psikolojik ve sosyal destek veren bir merkezdir. Bu olgu sunumu YEDAM' da ayaktan destek görmekte olan internet bağımlısı bir ergene YEDAM modeli kapsamında uygulanan tedavi ve takip süreçlerini aktarılması amaçlanmıştır. Danışandan olgu sunumu için onam izni alınmıştır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Bağımlılık çağımızın en önemli halk sağlığı sorunlarının başında gelmektedir. Bu sorunun çözümünde farklı yaklaşımların ve bunlara dayanan en etkili tedavi yöntemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması büyük bir önem taşımaktadır.

YEDAM 12 yaş ve üzeri bireylere teknoloji bağımlılığından kurtulmak için ücretsiz destek sağlamaktadır. Hem bireyle hem de bireyin ailesiyle görüşmeler gerçekleştirilirken, bu görüşmelerde temele hedef akıllı telefon, çevrimiçi oyun oynama ve internet kullanımının bireyin hayatını olumsuz etkilemeyecek seviyelere düşürmektir. YEDAM'da çalışan Sosyal Hizmet Uzmanı, İnternet bağımlılığı danışmanlığına göre geliştirilen sosyal hizmet bilgi formunu uygulamaktadır. İnternet bağımlılığına yönelik değerlendirmeyi yaptıktan hemen sonra, Sosyal Risk İndeksi (SORİ) ile danışanın sosyal risk ve ihtiyaçlarını niceliksel olarak ölçmektedir. Bireyin sosyal katılımını sağlamak, sosyal ihtiyaçlarını karşılamak, sosyal hayatına yönelik düzenleme yapmak, danışmanlık süreci yürütmek için Sosyal Çalışma Matriksine (SÇM) uygun olarak müdahale planını oluşturmaktadır. Tedavi süreci içerisinde danışanı sosyal rehabilitasyon çalışmalarına (YEYEYE ve Atölye) yönlendirmektedir. Sosyal hizmet uzmanları planlamış olduğu tüm bu müdahalelerin niteliğini artırmak ve hızlı sonuç alabilmek için kurumsal iş birlikleri geliştirmektedir. Bu müdahale süreci içerisinde belirli aralıklarla danışanın sosyal riskleri üzerine değerlendirme yapar ve müdahalelerin, sosyal risklerin azalması ve artması üzerindeki etkisini aylık olarak Sosyal Risk İndeksi (SORİ) aracılığıyla izlemektedir.

YEDAM modeli kapsamında E.B. ve ailesiyle haftada bir kez olmak üzere toplam 33 görüşme gerçekleştirilmiştir. Olgunun tedavi süreci Sosyal Çalışma Matriksi'ne göre belirlenen sosyal risk ve ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenmiştir. Süreç tıbbi tedavi, değişim, sosyal uyum olarak sürdürülmüştür. Rehabilitasyon sürecinde YEDAM Atölye

[1]Sosyal Çalışmacı, Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM), Batman, ORCİD: 0000-0002-2768-6925, sumeyye.aksoy@yesilay.org.tr
[2]Uzman Sosyal Çalışmacı, Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM), Muğla, ORCİD: 0000-0003-0541-9567, aysen.alis@yesilay.org.tr

ve YEYEYE çalışmaları yapılmıştır. Olgunun yeteneğini doğru yönlendirmek için yazılım geliştirme kursuna kaydı yapılmıştır. Aile ile ebeveynlik tutum ve becerileri geliştirme, aile içi iletişimi güçlendirme, tedavi sürecinde ailenin rolü, sorumluluk verme, çocuklarda beden dili çalışmaları yapılmıştır.

***Sonuç*:** E.B. internet kullanımını sağlıklı bir şekilde sürdüyor, tıbbi destek ile Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) tanısı konulmuştur. Danışanın okuldan uzaklaştırma kararından sonra tekrar okula devamı sağlanmıştır. Okuduğu okula saha ziyareti geliştirilmiştir. Okul başarısı artmıştır. Riskli arkadaş çevresinden uzaklaşmıştır. YEDAM Atölye YEYEYE ile sosyal becerileri gelişmiştir. Aile ilişkilerinde aile içi yaşadığı sorunlar azalmıştır. Ailevi olarak yaşanılan ekonomik sorunlar, kurumlarla yapılan iş birlikleri sayesinde sosyal yardımlarla sağlanmıştır. Gitar kursuna kaydı yapılmıştır, temel düzeyde gitar çalmayı öğrenmiştir. Danışanla 17 aydır görüşmelere devam edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, İnternet, YEDAM

SOSYAL HİZMET TEORİ VE PRATİĞİNDE BOURDIEU'YÜ KULLANMAK

Ömer TAKAK[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu derleme çalışmanın amacı; 20. yüzyılda sosyal bilimler alanına damga vurmuş olan Fransız sosyolog Pierre Bourdieu'nün teorik teçhizatının ve toplumsal yaşama ilişkin analizlerinin sosyal hizmet disiplinine sunacağı imkanları anlamaya çalışmaktır. Bu amaç doğrultusunda, öncelikle Bourdieu'nün teorik çerçevesinin genel hatlarına yer verilmiş, daha sonra sosyal hizmet disiplinine sunacağı katkılar üzerine bir tartışma yürütülmüştür.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Bourdieu'nün kuramsal teçhizatının sosyal hizmet teori ve pratiği için önemli katkılar sunma imkânı olsa da bu durum uzun süre boyunca göz ardı edilmiştir. Örneğin Dominelli'nin Sosyal Hizmet İçin Sosyoloji (Sociology for Social Work, 1997) kitabında dahi kendisine yer bulamamıştır. Ancak son yirmi yılda bu anlamda bir kırılma yaşanmış, özellikle uluslararası sosyal hizmet literatürüne teorisi güçlü bir şekilde giriş yapmıştır. Saha çalışmalarından ürettiği kavramları aracılığıyla Bourdieu; tabakalaşmış toplumsal yaşamdaki tahakküm ve iktidar ilişkilerinin gündelik yaşamda bireyler tarafından fark edilmeden nasıl kabul edildiğini, nesiller boyunca nasıl aktarıldığı ve yeniden nasıl üretildiği sorularına yanıt aramaktadır. Kültürel ve toplumsal yapının bireyleri rekabetçi bir şekilde doğal gibi görünen yollarla tahakküm ve iktidar ilişkileri içerisinde tutma mekanizmalarını analiz etmenin gerekliliği üzerinde durmaktadır. Bu açıdan Bourdieu'nün sosyal hizmetle ilişkisi, mesleğin 2014 yılında yenilenen tanımında odağa alınan sosyal bütünleşme, sosyal adalet, çeşitliliğe saygı, insanların güçlendirilmesi ve özgürleşmesi kavramlarından hareketle kurulabilir. Tanımda yer alan bu kavramlar ise psikolojik bağlam yerine sosyo-kültürel bağlamı ön plana çıkarmakta ve çağdaş eleştirel yaklaşımlara işaret etmektedir. Bu nedenle, modern toplumdaki baskı ve eşitsizliklerin doğasını anlamak için nitelikli bir kavramsal teçhizat sunan Bourdieu'nün teorisi ile genel olarak sosyal hizmet disiplini özelde ise eleştirel sosyal hizmet yaklaşımları arasında güçlü bir ilişki söz konusudur. Günümüzde de varlığını geniş bir şekilde sürdüren ana akım sosyal hizmet yaklaşımları tarihsel geleneğe yaslanarak odağını bireysel müdahale modeli üzerinde şekillendirmektedir. Bu durum bireyi, yapısal ve sosyal adalet temelli sorunlardan yalıtmakta, psikolojik ve sosyal işlevsellik temelli bir müdahale sürecine doğru yönlendirmekte ve var olan sistemle uyumlulaştırmaya çalışmaktadır. Eleştirel sosyal hizmet yaklaşımı ise sosyal sorunları ve eşitsizlikleri birey odaklı açıklamak yerine bireylerin içinde yer aldığı tahakküm ve iktidar ilişkilerini odağa almaktadır. Bu bağlamda, Bourdieu'nün eleştirel sosyal hizmet yaklaşımlarında kullanılmasında üç temel boyutun olduğu ileri sürülmektedir: *(1)* Profesyonel alanda düşünümselliği (refleksivite) geliştirmek, *(2)* müracaatçıların kültürel, sosyal ve politik alanlardaki tahakküm ve baskıya dair deneyimlerine duyarlı olmak, *(3)* neoliberal toplumsal yaşamda sermaye biçimleri oldukça sınırlı olan ve sosyal yaşamda görünür olmayan, ötekileştirilmiş ve marjinalleştirilmiş olanların güçlendirilmesi için stratejiler geliştirmek. Kültürel, sosyal ve politik alanlarda bireylerin

[1] Arş. Gör., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Manisa, ORCİD: 0000-0002-4920-1044, omer.takak@cbu.edu.tr

tahakküm ve baskı deneyimlerine duyarlı olmak onları şekillendiren hâkim kanaatlere (doxa) karşı eleştirel yaklaşmayı mümkün kılmaktadır. Baskı ve tahakküm ilişkilerini odağa alan teorik yaklaşımı, kültürel farklılıkların bir arada olduğu toplumsal alanlarda öteki olarak damgalananların deneyimlerini anlamaya olanak tanımaktadır.

Sonuç: Sosyal hizmet uzmanları ırk, cinsiyet, sınıf gibi toplumsal bölünme ve ayrımların bireylerin yaşamları üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu anlamak zorundadırlar. Dolayısıyla, toplumsal yaşamdaki sosyal sorunların kaynağını bireyde arayan, bu sorunları bireye içkin bir patoloji olarak kodlayan, pozitivist görüşe yaslanan, yapısal faktörleri göz ardı eden geleneksel sosyal hizmet bakışının karşısında konumlanan eleştirel sosyal hizmet yaklaşımlarına daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, sosyal hizmet disiplini sosyal dışlanmaya maruz kalan, baskı ve tahakküm altındaki bireylerle yapacağı çalışmaların niteliğini artırmak için toplumsal analiz araçlarını ve teorik bilgi repertuarını güçlendirmek zorundadır. Bourdieu'nün sosyo-analiz yöntemi ise bu noktada sosyal hizmet teorisine güçlü bir katkı yapabilir. Kültürler arası etkileşim, politik sistem, sosyo-ekonomik yapı, kişiler ve gruplar arası ilişkiler gibi toplumsal yaşamın her aşamasında Bourdieu'nün teorik araçları, toplumsal sorunların çözümünde sosyal hizmet disiplininin analiz araçlarını ve uygulama çerçevelerini güçlendirebilir.

Anahtar Kelimeler: Pierre Bourdieu, Eleştirel Sosyal Hizmet, Çağdaş Eleştirel Yaklaşımlar

YEŞİL SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN NİTELİKSEL BİR ARAŞTIRMA: İHTİYAÇLAR, BEKLENTİLER VE ÖNERİLER BAĞLAMINDA TUNCELİ KATI ATIK TESİSİ

Hakan COŞKUN [1]
Avşin AKBAŞ[2]
Arif KALA[3]

Özet

Amaç ve Kapsam: Yeşil sosyal hizmet, insanlar arasındaki yapısal eşitsizlikleri ve güç/kaynak dağılımındaki adaletsizliği ele alarak, insan refahını artırmayı hedefleyen bir uygulama alanıdır. Bu alan, çevrenin korunmasını ve insanların sosyo-kültürel, ekonomik ve fiziksel çevreleri arasındaki etkileşimi önemsemektedir. Sosyal hizmet, ekolojik sorunlara odaklanarak yaşam kalitesi ile doğal çevre arasındaki ilişkiyi vurgular, doğal kaynakların adil dağılımını destekler, aşırı tüketim alışkanlıklarını eleştirir, mekansal planlamaya katkı sağlar ve çevresel adaleti teşvik eder. Yeşil aktivizmi ve çevresel adaleti savunmak, sağlıklı toplumların gelişimi için kritik öneme sahiptir ve toplumu çevresel adaletsizliğin yıkıcı etkileri ve maliyetleri konusunda eğitmek ve bilgilendirmek de bu sürecin ayrılmaz bir parçasıdır. Yeşil sosyal hizmet ilkeleri, çevre ve toplumun refahını bir araya getiren önemli bir yaklaşım sunmaktadır. Tunceli'de planlanan katı atık tesisi gibi projeler, bu yaklaşımın uygulanması için bir fırsat oluşturmaktadır. Ancak, projelerin başarılı olabilmesi için çevresel sürdürülebilirlik, toplumsal katılım ve yerel halkın ihtiyaçlarına duyarlılık gibi temel unsurlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, yeşil sosyal hizmet ilkeleri ile çevre projelerinin uyumlu bir şekilde entegre edilmesi ve toplumun genel refahını artırması hedeflenmelidir.

Tunceli'de planlanan katı atık tesisi, yeşil sosyal hizmet perspektifiyle ele alındığında, çevresel sürdürülebilirlik, toplumsal katılım, ekonomik kalkınma ve sosyo-kültürel yapının devamlılığı gibi faktörlere dikkat edilmelidir. Bu tesisin çevresel etkileri ve atık yönetimi politikaları, bölge halkının ihtiyaçlarını ve beklentilerini gözetmelidir. Bölge sakinlerinin katılımı ve denetimi, tesise ilişkin karar süreçlerine etkili bir şekilde dâhil edilerek sağlanmalıdır. Ayrıca, yerel halkın ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak tesisin yönetimi, yeşil sosyal hizmet ilkelerine uygun bir şekilde sürdürülmelidir. Bu yaklaşım, tesisin proje ve kurulma aşamasından başlayarak tesisin başarılı bir şekilde faaliyet göstermesini ve genel toplum refahını artırmasını sağlamak için büyük önem taşımaktadır. Bunlar bağlamında araştırmanın amacı, Tunceli'de planlanan katı atık tesisi konusundaki tepkileri, hem bölge halkının hem de süreçte yer alan kamu kurumları, akademisyenler ve meslek odalarının bakış açılarına dayalı olarak incelemektir. Bu inceleme, çevresel sürdürülebilirlik, toplumsal katılım, ekonomik kalkınma ve sosyo-

[1] Arş. Gör., Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Tunceli, ORCID: 0000-0002-7682-3738, hakancoskun@munzur.edu.tr
[2] Arş. Gör., Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Tunceli, ORCID: 0000-0001-5279-1631, avsinakbas@munzur.edu.tr
[3] Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Tunceli, ORCID: 0000-0002-6407-4151, arifkala@munzur.edu.tr

kültürel süreklilik konularında yeşil sosyal hizmet perspektifine dayalı çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem: Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada fenomenolojik desen benimsenmiş ve amaçlı ve kartopu örnekleme teknikleri kullanılmıştır. Bu noktada bölgede en başından süreci deneyimlemiş yerli halkı ve süreç içerisinde yer almış kamu kurum/kuruluşları, akademisyenler ve bazı meslek odaları örneklemimizi oluşturmaktadır. Bu bağlamda planlanan katılımcı sayısı 12-14 olarak tespit edilmiştir. Ancak bölge insanının görüşmeye istekli olmamasından dolayı 8 katılımcı ile görüşülmüştür. Veri toplama süreci yarı yapılandırılmış görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Veriler MAXQDA yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Etik kurul onayı alınmış ve katılımcılardan gönüllü katılım formu ile izin alınmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazlarıyla kaydedilmiştir.

Bulgular: Analiz sonucu dört tema ve bunların alt kategorileri ortaya çıkmıştır. Bunlar olumsuzluklar teması ve alt kategorisi olan endişeler ve riskler; tesis inşasının şehre olacak katkısı teması ve alt kategorileri olan ekonomik katkı, sosyo-kültürel katkı ve çevre katkı; şikayetler teması ve öneriler temasıdır.

Sonuç: Yapılan analizler doğrultusunda, köylüler arasında katı atık tesisine dair büyük çoğunluğun yapılmasını istemediği ancak tam manasıyla bir birliktelik olmadığı, katı atık tesisine bir karşıtlıklarının olmadığı, yapılması planlanan bölgeye yönelik karşıtlık olduğu ortaya çıkmıştır. Köylülerin katı atık tesisinin yapıma karşı olunmasındaki temel motivasyonların öncelikli olarak doğada gerçekleşecek olan tahribat ve Alevilik inancı için kutsal olan ziyaretlerin zarar görme endişesi oluşturmaktadır. Köylülerin sürece dair gerekli bilgilendirmelerin taraflarına yapılmadığını ve rızalarının alınmadığını beyan etmelerine rağmen sürece karşı olmayan kişilerin ve ilgilerin gerekli Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) sürecinin işletildiğini ifade ettikleri görülmüştür. Köylülerin süreci işleten belediyeye dair güvensizlik duydukları diğer çıktılar içerisinde olduğu görülmüştür. Çıktılar incelendiğinde ÇED sürecinin sadece doğa odaklı olarak ele alınmasının, doğayla bütünleşik ve etkileşim içerisinde yaşayan insanların taleplerini veya gereksinimlerini tam olarak kapsayamadığı görülmektedir. Doğanın bir parçası olan insanın kültürel ve inançsal süreçlerinin de ÇED süreci içerisinde değerlendirilmesi gerekliliği bu vaka vasıtasıyla ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle ÇED sürecine yeşil sosyal hizmet perspektifinin sağlayacağı katkılar da göz önünde bulundurularak sosyal hizmet disiplininin de dahil edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Sosyal Hizmet, Katı Atık Tesisi, Çevresel Adalet

A QUALITATIVE STUDY FROM A GREEN SOCIAL WORK PERSPECTIVE: TUNCELI SOLID WASTE FACILITY IN THE CONTEXT OF NEEDS, EXPECTATIONS AND RECOMMENDATIONS

Abstract

Aim and Scope: Green social work is a field of practice that aims to improve human welfare by addressing structural inequalities between people and injustice in power/resource distribution. This field emphasizes environmental protection and the

interaction between people's socio-cultural, economic and physical environments. By focusing on ecological issues, social work emphasizes the relationship between quality of life and the natural environment, supports the fair distribution of natural resources, criticizes excessive consumption habits, contributes to spatial planning and promotes environmental justice. Advocating for green activism and environmental justice is critical to the development of healthy societies, and educating and informing the public about the devastating impacts and costs of environmental injustice is an integral part of this process. Green social work principles offer an important approach that combines environmental and community welfare. Projects such as the planned solid waste facility in Tunceli constitute an opportunity for the implementation of this approach. However, in order for the projects to be successful, key elements such as environmental sustainability, social participation and sensitivity to the needs of local people should be considered. Therefore, it should be aimed to integrate green social work principles and environmental projects in a harmonious manner and increase the general welfare of the society.

When the planned solid waste facility in Tunceli is considered from a green social work perspective, factors such as environmental sustainability, social participation, economic development and continuity of socio-cultural structure should be considered. The environmental impacts and waste management policies of this facility should take into account the needs and expectations of the people of the region. Participation and oversight of local residents should be ensured through effective involvement in decision-making processes related to the facility. Furthermore, the management of the facility should be in line with green social work principles, taking into account the needs of local people. This approach is of great importance to ensure that the facility operates successfully and increases the overall community welfare, starting from the project and establishment phase of the facility. In this context, the aim of the research is to examine the reactions to the planned solid waste facility in Tunceli based on the perspectives of both the people of the region and the public institutions, academics and professional associations involved in the process. This analysis aims to offer solutions based on a green social work perspective on environmental sustainability, social participation, economic development and socio-cultural continuity.

***Methods**:* Qualitative research method was used in the study. A phenomenological design was adopted and purposive and snowball sampling techniques were used. At this point, local people who have experienced the process from the very beginning in the region and public institutions/organizations, academics and some professional chambers that have been involved in the process constitute our sample. In this context, the planned number of participants was determined as 12-14. However, since the people of the region were not willing to be interviewed, 8 participants were interviewed. The data collection process was carried out through semi-structured interviews. Data were analyzed using MAXQDA software. Ethics committee approval was obtained and permission was obtained from the participants with a voluntary participation form. Interviews were recorded with voice recorders.

***Results**:* Four themes and their subcategories emerged as a result of the analysis. These are the theme of negativities and its sub-categories of concerns and risks; the theme of the contribution of the facility construction to the city and its sub-categories of economic contribution, socio-cultural contribution and environmental contribution; the theme of complaints and the theme of suggestions.

***Conclusion**:* In line with the analysis, it has been revealed that the majority of the villagers do not want the solid waste facility to be built, but there is not a complete unity, there is no opposition to the solid waste facility, but there is opposition to the region where it is planned to be built. The main motivations for villagers' opposition to the construction of the solid waste facility are primarily the destruction of nature and the concern that visits sacred to the Alevi faith will be damaged. Although the villagers stated that they were not informed about the process and that their consent was not obtained, it was observed that people who were not opposed to the process and those concerned stated that the necessary EIA process was carried out. Villagers' distrust of the municipality that runs the process is among the other outputs. When the outputs are analyzed, it is seen that the EIA process is only nature-oriented and does not fully cover the demands or needs of people living in integration and interaction with nature. This case reveals that the cultural and religious processes of human beings, who are a part of nature, should also be evaluated within the EIA process. For this reason, it is necessary to include the social work discipline in the EIA process, taking into account the contributions of the green social work perspective.

***Keywords**:* Green Social Work, Solid Waste Facility, Environmental Justice

SOSYAL GÜVENLİKTE İNGİLTERE VE ŞİLİ DENEYİMLERİ: SOSYAL DARWİNİZM Mİ?

Akış DOĞAN[1]

Özet

Keynesyen iktisadın 1970'lerdeki krizi ile refah devletinin simgesi olan sosyal güvenlikte geriye gidiş başlamış, bu başlangıç "sosyal güvenlik reformu" olarak adlandırılmıştır. Bu dönüşümde İngiltere'nin tedrici, Şili'nin ani reform uygulamaları ışığında gelecekte sosyal güvenlik şemsiyesinin daraltılması/kapatılması hallerine, gelir dağılımı temelinden bakılmaya çalışılacaktır. Sosyal güvenlik sistemine orta özellikle de düşük gelir gruplarının gereksiniminin güçlü olmasına rağmen tüm dünyadaki reform süreçlerine artan hızıyla 65 yaş üstü nüfus eşlik etmektedir. Bu birliktelikten tüme varıldığında, yaşlıların sosyal Darwinistik bir dışlanmaya itilmesine, iktisadi rasyonalitenin kaynaklık ettiğinin gösterilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İngiltere, Şili, Sosyal Güvenlik, Sosyal Darwinizm.

ENGLAND AND CHILE EXPERIENCES IN SOCIAL SECURITY: SOCIAL DARWINISM?

Abstract

With the crisis of Keynesian economics in the 1970s, social security, the symbol of the welfare state, started to regress, and this beginning was called "social security reform". In light of the gradual reform practices of the England and the sudden reform practices of Chile in this transformation, it will be attempted to look at the cases of narrowing/closing the social security umbrella in the future from the income distribution perspective. Despite the strong need for the social security system by middle and especially low-income groups, reform processes all over the world are accompanied by a growing population over the 65 age. Considering all, it is aimed to show that economic rationality is the source of pushing the elderly into social Darwinistic exclusion.

Keywords*:* England, Chile, Social Security, Social Darwinism.

[1] Dr. Munzur Üniversitesi, İİBF, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik, Tunceli, ORCİD: 0009-0007-2534-3498, akisdogan@munzur.edu.tr

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN BİREYLERİN PSİKOLOJİK SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Bilgesu ÇÜM[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmada, iklim değişikliğinin bireyler üzerindeki psikolojik etkilerinin neler olduğunun ortaya koyulması amaçlanmıştır. Çalışma, iklim değişikliğinin bireylerin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisinin önemli boyutlarda olduğuna dikkat çekebilmek ve bu konuda çeşitli önlemler alınabilmesine katkı sağlayabilmek açısından önemli görülmektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: İklim değişikliği, geleceğe yönelik korkutucu tahminleri içeren yıkıcı bir gerçektir. Nitekim uzmanlar tarafından 21. yüzyılın en ciddi küresel sağlık tehditlerinden biri olarak kabul edilmektedir. İklim değişikliğinin insan sağlığını önemli düzeyde etkilediği yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda sıcaklık artışına ve aşırı hava olaylarına bağlı olarak gelişen hastalık ve ölümlerin artması, vektör kaynaklı hastalıkların ve solunum yolu hastalıklarının artması, yetersiz beslenme, su ve gıda kaynaklı hastalıkların artması, doğal afetler ve göçlerin artması insanların fiziksel sağlığını etkileyen durumlardır. Bu durumlardan en çok etkilenecek olan gruplar da çocuklar, yaşlılar, kadınlar, düşük sosyo-ekonomik statüye sahip olanlar, göçmenler ve mevcut sağlık sorunları olanlardır. Bununla birlikte öncelikle fiziksel sağlığa odaklanılmış olunsa da iklim değişikliği bireylerin zihinsel sağlığını da önemli ölçüde etkilemektedir. Bu bağlamda, iklim değişikliği ve bunların sonuçlarına bağlı olarak bireylerde travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), duygudurum bozuklukları, stres, depresyon, madde bağımlılığı, uyku bozuklukları, şiddete yönelme, anlamsızlık duygusu, çaresiz, güçsüz, öfkeli ve üzgün hissetme, yas, hatta intihar eğilimi gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Diğer yandan iklim değişikliğinin çevre üzerinde oluşturduğu baskı ve tahribatın artmasıyla bireylerde kronik bir stres meydana gelmekte, bu da son birkaç yıl içerisinde ilginin giderek daha fazla arttığı eko-anksiyete, solastalji, eko-keder, eko-suçluluk gibi eko-duygularla sonuçlanabilmektedir.

Sonuç: İklim değişikliği bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlığını önemli düzeylerde etkilemektedir. İlerleyen süreçte, iklim değişikliğinin çevre ve insanlar üzerinde oluşturduğu baskının artacağı düşünüldüğünde bu konu üzerinde durulması oldukça önemli görülmektedir. Bu bağlamda iklime bağlı meydana gelebilecek stres, depresyon, anksiyete vb. gibi psikolojik durumların ortaya koyulduğu araştırmaların sayısı artırılmalı, bölgesel risk değerlendirmeleri yapılmalıdır. Diğer yandan iklim değişikliğine bağlı olarak ortaya çıkan afetlerde artışların yaşanması ve yaşanan afetlerin sonucunda pek çok ruhsal sağlık sorununun ortaya çıkması sosyal hizmetin bu alana daha fazla ilgi göstermesini zorunlu kılmaktadır. Aynı şekilde iklim değişikliğine bağlı olarak kuraklıkların artmasıyla yaşanan ekonomik sorunların meydana getirdiği ruhsal sağlık sorunları sosyal hizmet ihtiyacını artıracaktır. Bu nedenle iklim değişikliği ve onun

[1] Arş. Gör., Uşak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet, Uşak, 0000-0001-7489-1887, bilgesu.cum@usak.edu.tr

etkileri üzerinde daha fazla durulması, risklerin belirlenmesi, daha etkin çözüm önerilerinin getirilmesi ve bu önerilerin uygulamaya koyulması son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Psikolojik Sağlık, Sosyal Hizmet

DÖNÜŞTÜRÜCÜ SOSYAL HİZMET BAĞLAMINDA SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE BÜTÜNCÜL KATILIM PEDAGOJİSİ VE BEDEN FARKINDALIĞININ ÖNEMİ[1]

S.Nilgün ALDOĞAN[2]

Özet

Bu çalışmanın amacı dönüştürücü sosyal hizmet bağlamında sosyal hizmet eğitiminde bütüncül katılım pedagojisi yaklaşımını ele almak ve bu yaklaşım çerçevesinde sosyal hizmet eğitiminde beden farkındalığının eğitim süreçlerine nasıl dâhil edilebileceğini araştırmaktır. Sosyal hizmet mesleği, biyopsikososyal yaklaşım olarak adlandırılan ve insanın biyolojik, psikolojik ve sosyal yönleri arasındaki dinamik etkileşimleri dikkate almayı önemseyen bir teorik ve uygulamalı alan olarak karşımıza çıkar. Bu yaklaşıma rağmen dikkati çeken bir husus sosyal hizmet eğitiminin ve uygulamasının bedenin biyolojik ve sosyolojik deneyimlerin arasındaki ilişkisini görmeden geldiğidir. Geleneksel pedagojilere dayalı akademik eğitim çoğu kez zihinsel öğrenme süreçleriyle şekillenmiş ve bu öğrenmeler her ne kadar uygulamalar içerse de teorinin zihni besleyen kısmına destek vermek amacı taşımışlardır. Sosyal hizmet eğitimi de bu türden bir eğitim metodu ile karşımıza çıkmaktadır. Dönüştürücü sosyal hizmet, sosyal hizmetin çok düzeyli ve çok katmanlı sorunlarının çözümünde klasik yaklaşımların tersine bireyi uyumlandırmanın yerine toplumdaki bireylerin ve toplumun bir arada dönüşümünü amaçlar. Dönüştürücü Sosyal Hizmet Uygulaması ise günümüz dünyasının gerçek ihtiyaçlarına dair mikro, mezzo ve makro uygulamaların iç içe geçmesiyle, eleştirel yansıtıcı uygulamaya yönelik yenilikçi ve bütünleştirici bir yaklaşım sunar. Sosyal hizmetin "insan hakları ve sosyal adaleti temele alan dönüştürücü bir meslek" olarak tanımlanması, sosyal hizmet uzmanlarının dönüşümü gerçekleştirmedeki rolünü ortaya koymaktadır. Bu noktada sosyal hizmet eğitiminin, eleştirel ve baskı karşıtı uygulamalara daha iyi hazırlanmış, düzeyli ve katmanlı sorunla baş edebilecek uzmanlar yetiştirmek konusunda yetkin bir pedagojiye sahip olması gerekmektedir. Çünkü, böyle bir anlayış içinde sosyal hizmet uzmanının sorun çözmenin ötesinde, bireyleri, toplulukları ve sistemleri dönüştürücü olacak insanları harekete geçirmesi de önem kazanır. Bu tür bir sosyal hizmet uygulaması, bütüncül katılım becerilerinin geliştirilmesini ve uygulayıcıların küreselleşen bir ortamda dinamik olarak yanıt vermelerine izin veren bir yeteneği gerektirir. Bu da sosyal hizmet öğrencileri için yeni bir bilgi-beceri ve değer eğitimi oluşturulmasını gerektirmektedir. Buradan sosyal hizmet eğitiminde yeni bir paradigmaya ihtiyaç duyulacağı sonucuna ulaşılabilir. Pyles ve Adam (2016) sosyal hizmet uzmanının birlikte çalıştığı insanları ve toplulukları dönüştürücü olabilmesi için

[1] "Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Yoga Uygulaması ile Edinilmiş Beden Farkındalığına Dayalı Özfarkındalık Deneyimlerinin İncelenmesi" doktora tezi araştırma önerisinden türetilmiştir.

[2] Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet, Ankara, ORCİD: 0000-0001-5201-9123, ocalsaranilgun@gmail.com

gerekli bilgi, değer ve becerileri edinmesinde “Bütüncül Katılım Pedagojisi” adını verdikleri yeni bir eğitim paradigmasını önermektedirler. Bu çalışmada dönüştürücü sosyal hizmet bağlamında, sosyal hizmet eğitiminde beden farkındalığı kazanmanın bütüncül katılım pedagojisi çerçevesinde önemi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet Eğitimi, Eleştirel Pedagojiler, Beden Farkındalığı, Bütüncül Katılım Pedagojisi, Dönüştürücü Sosyal Hizmet

SOSYAL HİZMET UZMANLARINA YÖNELİK ÇALIŞANA DESTEK UYGULAMALARINDA TAMAMLAYICI VE ALTERNATİF YÖNTEMLER

Aslıhan AYKARA[1]
Hande ALBAYRAK[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı sosyal hizmet uzmanlarına yönelik çalışana destek uygulamalarında tamamlayıcı ve alternatif yöntemlerin kullanılmasının öneminin ve etkisinin ortaya konmasıdır. Bu çalışma konuya ilişkin literatür taraması yapılarak elde edilen teorik bilgilerin ve yapılan araştırmaların bulgularının harmanlanması yoluyla gerçekleştirilen bir derleme çalışmasıdır.

Sosyal hizmet uzmanlarına yönelik çalışana destek uygulamaları açısından tamamlayıcı ve alternatif yöntemlerin ele alındığı çalışmaların ulusal literatürde neredeyse yer almayışı, uluslararası literatürde ise oldukça az olması, bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Çalışmada tamamlayıcı ve alternatif yöntemler açıklanmaya çalışılacak ve zorlu çalışma koşulları nedeniyle ruhsal, zihinsel ve bedensel sorunlar yaşamaya başlayan sosyal hizmet uzmanlarına yönelik olarak gerçekleştirilmesi gereken çalışana destek uygulamaları açısından bu yöntemlerin önemine yer verilecektir.

Son yıllarda yaşanan pandemi, deprem gibi afet ve kriz durumlarının sosyal hizmet uzmanlarının mesleki çalışmaları açısından oldukça zorlayıcı olması da göz önünde bulundurularak bu konuya dikkat çekmenin önemli olduğu düşünülmüştür.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Bilimsel tedavi yöntemlerinin dışında kalan yöntemler tamamlayıcı ve alternatif tıp olarak ifade edilmektedir. Genel olarak, modern tıbba yardımcı amaçla kullanılan tedavi yöntemlerine tamamlayıcı tıp, modern tıbbın yerine kullanılan tedavi yöntemlerine ise alternatif tıp denilmektedir. Bu yöntemlerde beden-zihin-ruh bütünlüğünün göz önünde bulundurulması temeldir.

Günümüzde yaşam koşullarının giderek zorlaşması ve şehir hayatının stresi, bireyleri daha doğal bir yaşam özlemiyle daha doğal yöntemler kullanmaya yönlendirmektedir. Bu da tamamlayıcı ve alternatif yöntemlerin kullanımının artmasına neden olmaktadır.

Sosyal hizmet uzmanları, bireylerin ve toplumun iyilik halini artırmayı amaçlayan meslek elemanlarıdır. Afet ve kriz durumlarında ise sosyal hizmet uzmanlarının hem iş yükleri hem de psikolojik yükleri daha da artmaktadır.

Afet ve kriz durumlarına müdahale süreçlerinde zorlu deneyimler yaşayan sosyal hizmet uzmanlarının psiko-sosyal iyilik hallerinin korunması ve geliştirilmesi için gerçekleştirilen çalışmalar çalışana destek uygulamaları olarak ifade edilebilir.

Çalışana destek uygulamaları örgütsel çalışmalar ve öz bakım çalışmaları olarak iki grupta ele alınabilir. Tamamlayıcı ve alternatif yöntemler de, hem bireyin çalıştığı

[1] Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCİD: 0000-0002-0932-8569, aaykara@gmail.com
[2] Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Kocaeli, ORCİD: 0000-0002-2972-9490, hande.albayrak@kocaeli.edu.tr

kurumun/kuruluşun gerçekleştireceği çalışana destek uygulamalarında kullanılabilecek, hem de sosyal hizmet uzmanlarının kendileri tarafından öz-bakımlarında kullanabilecekleri yöntemlerdir.

Bu yöntemlerin en bilinenleri arasında akupunktur, biyoenerji uygulamaları, bilinçli farkındalık (mindfulness), yoga, Reiki, meditasyon, nefes çalışmaları, bitkilerle tedavi (fitoterapi), aromaterapi, ozon terapisi, homeopati, masaj, hipnoz, müzik terapi, refleksoloji, ayurveda gibi yöntemler gelmektedir.

Çalışana destek uygulamalarında bu yöntemlerden yararlanılmasının, sosyal hizmet uzmanlarının iyilik halinin korunması ve geliştirilmesi açısından işlevsel olacağı düşünülmektedir.

Sonuç: Tamamlayıcı ve alternatif yöntemlere ilişkin çalışmalar genellikle sağlık çalışanlarının görüş ve deneyimleri üzerine odaklanmaktadır. Sağlık çalışanlarının bu yöntemlere ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıklarına, ancak bu yöntemlerin önemli olduğuna ilişkin araştırma bulguları bulunmaktadır. Benzer şekilde sağlık alanında eğitim görmekte olan öğrencilerin de yine eğitim süreçlerinde bu yöntemlere ilişkin bilgi edinmek istedikleri görülmektedir. Uluslararası literatürde yer alan araştırmalarda, bu yöntemleri kullanma eğiliminin eğitim düzeyi ve gelir düzeyi arttıkça arttığı ve ayrıca insanların bu yöntemlerin etkililiğine çoğunlukla inandığı bulunmuştur.

Tamamlayıcı ve alternatif yöntemlerin kullanılacağı uygulamalarda bu uygulamaları gerçekleştirecek kişilerin yeterli ve doğru bilgiye sahip olması çok önemlidir. Afet öncesi, sırası ve sonrası çalışana destek uygulamalarında bu yöntemlerden yararlanılması sosyal hizmet uzmanlarının iyilik halini desteklenmesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet Uzmanı, Çalışana Destek, Tamamlayıcı Yöntemler, Alternatif Yöntemler.

ÇOCUKLARLA SOSYAL HİZMET
"İHTİYAÇ DEĞERLENDİRMESİ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA"

Zülal ŞAHİN[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Çocuklarla sosyal hizmet uygulaması kişisel, ailesel, kültürel, toplumsal, ekonomik, sınıfsal ve politik faktörlerin birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. Toplumsal bir özne olarak çocukların haklarının korunması, gelişimlerinin ve yaşama katılımlarının desteklenmesi sosyal devlet güvencesiyle ebeveynlerin sorumluluğundadır. Çocuk koruma sistemiyle çocuk ihmallerinin önüne geçmek, istismara yol açabilecek riskleri ortadan kaldırmak ve çocuklarının tam bir iyilik halini sağlamak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda sosyal hizmet merkezleri önemli bir yerde durmaktadır. Sosyal hizmet Merkezlerinde çocuklarla çalışmanın en yoğun olduğu birimler korunmaya muhtaç çocuk birimi ve sosyal ekonomik destek birimidir. Bu çalışmanın amacı sosyal hizmet merkezlerinde sosyal hizmet uygulamasının sıklıkla çocuğu korumaya ve çocuğun muhtaçlığını gidermeye yönelik olmasını değerlendirmektir. Bu kapsamda sosyal hizmet merkezlerinden hizmet alan çocuk ve ailelerin başvuru nedenleri ve uygulama süreçleri değerlendirilmektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Bu çalışma, muhtaçlık ve koruma odağında bir yaklaşımla çocukla sosyal hizmet uygulamalarında nasıl riskler ortaya çıkabileceğini eleştirel sosyal hizmet perspektifiyle tartışmak adına önemlidir. Korunma ihtiyacı değerlendirilirken ailenin çocuğun iyilik halini ne kadar ve nasıl sağlayabildiği üzerinde durulmaktadır. Bu süreçte bazı çocuklar kurum bakımı hizmetinden yararlanmakta bazı çocukların ailelerine geçici sosyal yardımlar yapılmakta ve Çocuk Koruma Kanun'da belirtilen sağlık, eğitim ve danışmanlık tedbirlerinin eşliğinde sosyal hizmet uygulaması gerçekleştirilmektedir. Burada özellikle bakım tedbirine başvurmadan tercih edilen yöntem, araç ve kaynakların çocuğun ihtiyacını ne kadar karşılayabildiğidir.

Sonuç: Sosyal hizmet merkezlerinde çocuklarla sosyal hizmet uygulaması değerlendirildiğinde bir yanıyla tüm çocuklara hizmet etmeyi diğer yanıyla yaygın koruyucu ve sosyal yardım yaklaşımını içermektedir. Bu yaklaşım çocukların ihtiyacına cevap vermekte yetersizliğe neden olmaktadır. Olası kaynaklar dahilinde değişime inanç baskılanırken, koruyucu-önleyici uygulamalar zayıf kalmaktadır ve çocuklarla sosyal hizmet uygulamasında problem duruma müdahale eden bir yaklaşım güçlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuklarla Sosyal Hizmet, Çocuk Koruma Sistemi, Sosyal Hizmet Merkezi, Eleştirel Sosyal Hizmet

[1] Öğr. Gör. Dr. Zülal Şahin, Yalova Üniversitesi, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Yalova, ORCİD: 0000-0001-6316-5089, zulal.sahin@yalova.edu.tr

SOCIAL WORK WITH CHILDREN

"A Discussion on Needs Assessment"

Abstract

Aim and Scope: Social work practice with children requires addressing personal, familial, cultural, social, economic, class and political factors together. Protecting the rights of children as a social subject and supporting their development and participation in life is the responsibility of parents under the guarantee of the social state. The child protection system aims to prevent child neglect, eliminate risks that may lead to abuse and ensure the complete well-being of children. In this direction, social service centers have an important place. In social service centers, the units with the most intensive work with children are the child in need of protection unit and the social economic support unit. The aim of this study is to evaluate the fact that social work practice in social service centers is often aimed at protecting the child and eliminating the child's need. In this context, the reasons for application and implementation processes of children and families receiving services from social service centers are evaluated.

Theoretical/Conseptual Framework: This study is important in order to discuss how risks may arise in social work practices with children with an approach that focuses on need and protection from a critical social work perspective. When assessing the need for protection, the focus is on how and to what extent the family is able to ensure the child's well-being. In this process, some children benefit from institutional care services, some children's families are provided with temporary social assistance and social work practices are carried out in the presence of health, education and counseling measures specified in the Child Protection Law. The preferred method here, especially without resorting to care measures, is the extent to which the tools and resources can meet the needs of the child.

Conclusion: When the practice of social work with children in social service centers is evaluated, it includes serving all children on the one hand and a widespread protective and social assistance approach on the other. This approach causes inadequacy in responding to the needs of children. While belief in change within possible resources is suppressed, protective-preventive practices are weakened and an approach that intervenes in the problem situation is strengthened in social work practice with children.

Keywords: Social Work with Children, Child Protection System, Social Service Center, Critical Social Work

OKUL SOSYAL HİZMETİ BAĞLAMINDA ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI

Figen PASLI[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Çocuk istismar ve ihmalinin önlenmesinde birinci, ikinci ve üçüncü düzey müdahaleler önemli ve gereklidir. Eğitim kurumları/okullar çocukların istismara maruz bırakıldığı ortamlardandır. Sosyal hizmet mesleği çocuğun korunmasında önemli işleve sahiptir. Okul sosyal sosyal hizmeti ise sosyal hizmet müdahale ve yöntemlerinin aktif olarak uygulanabileceği alanlardan biridir Okul sosyal hizmeti kapsamında gerçekleştirilecek müdahalelerle çocuğa yönelik ihmal ve istismarın önlenebilmesi ve çocuğun yararına sonuçlar alınması mümkündür.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Okul sosyal hizmeti öğrencilerin karşılaştıkları ve olası sorunlarına yönelik koruyucu ve önleyici hizmetlerin, çocuğun çevresi içinde değerlendirilerek müdahale programlarının genelci sosyal hizmet yaklaşımıyla yürütüldüğü sosyal hizmetin uygulama alanlarından biridir. Çocuğa yönelik ihmal ve istismarın gerçekleştiği ortamlardan biri eğitim ortamları/okullardır. Çocukların eğitim ortamlarında ihmal ve istismara maruz bırakılma riskiyle karşı karşıya olmaları ve/veya ihmal ve istismara maruz bırakılmalarına yönelik okul sosyal hizmeti kapsamında çocuğa ve çevresine yönelik mikro, mezzo ve makro müdahaleler, birinci, ikinci ve üçüncü düzeyde önleme çalışmaları bağlamında gerçekleştirilmelidir. Bu çalışmada eğitim ortamlarında/okullarda istismar ve ihmale maruz bırakılan çocuklara yönelik okul sosyal hizmeti alanında gerçekleştirilecek uygulamalar ilişkin olgu örneği paylaşılacaktır.

Sonuç: Çocuğa yönelik ihmal ve istismarın gerçekleştiği ortamlardan biri eğitim ortamları ve okullardır. Okul sosyal hizmeti uygulaması ile çocuk istismarının önlenmesi ve çocuğun yararına sonuçlar alınması mümkündür.

Anahtar Kelimeler: *Çocuk*, *Çocuk İstismarı, Okul Sosyal Hizmeti, Sosyal Hizmet*

[1] Doç.Dr. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, ORCİD: 0000-0001-7150-826, figen.pasli@kocaeli.edu.tr

CUMHURİYETİN KURULUŞU SÜRECİNDE ÇOCUKLARIN KORUNMASINA İLİŞKİN ÖNCÜ BİR MODEL: SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISIYLA GÜRBÜZ ÇOCUKLAR ORDUSU

Serhat TEK[1]
Sibel UYSAL[2]
Şüheda KÜÇÜKKAYA[3]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmada Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu sürecinde rol almış ünlü Devlet Adamı Kazım Karabekir tarafından oluşturulan sembolik bir ordu olarak değerlendirilen Gürbüz Çocuklar Ordusu'nun verdiği hizmetlerin literatürde yer alan çalışmalar ve arşiv kaynakları üzerinden incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu ana amaç doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında yaşanan savaşların etkisiyle ebeveynlerinin bakımından mahrum olan çocukların korunması için sunulan hizmetlerin yeni kurulan bir devletin çocuk koruma politikalarına ne tür etkileri olduğunun ortaya konulması hedeflenmektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Gürbüz Çocuklar Ordusu, I. Dünya Savaşı sürecinde ebeveynlerini kaybetmiş olan çocuklara yönelik sunulan hizmetlerin fikri oluşum sürecine önemli katkıları olan öncü bir çocuk koruma hizmeti olarak ele alınmaktadır. Gürbüz çocuklar ordusu uygulamasının tarihi koşulları içerisinde ve günümüz çocuk hakları perspektifinde incelenerek uygulamanın olumlu ve olumsuz yanlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmayla, Sosyal hizmet bakış açısı ile savaş süreçlerinde ebeveynleri olmayan çocuklara yönelik sunulacak hizmetlere öncülük teşkil eden Gürbüz Çocuklar Ordusu yapılanması ile ilgili literatürdeki boşluğun doldurulması hedeflenmektedir. Yapılan çalışmada alana ilişkin arşiv kaynakları ve yayınlanmış olan kitaplar, makaleler ve e- kaynak literatürü incelenmiştir. Derleme türlerinden literatür incelemesi niteliğinde olan çalışma farklı kaynaklarda yer verilen bilgileri sosyal hizmet bakış açısıyla harmanlamaya imkân tanımaktadır.

Sonuç: Savaş sürecinden etkilenen ve ebeveynlerinin bakımından yoksun olan çocukların zorlu koşullardan devlet himayesine alınışının sağlanması, çocukların yaşamına çok boyutlu katkılar sağlamıştır. Yapılan çalışmada, çocukların eğitim, sağlık, beslenme ve barınma gibi temel ihtiyaçlarının devlet tarafından bir program dâhilinde karşılanmasının çocukların topyekûn iyilik haline katkıları olduğu ve bu durumun adeta genç cumhuriyetin çocuk politikalarına örnek teşkil edecek bir bakış açısı ortaya koyduğu görülmüştür. Sosyal hizmet bilimi ve mesleğinin hâkim bakış açısı olan çocuğun üstün yararı ilkesi Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu ilk günlerden bugüne adeta bir devlet politikası olarak benimsenmiştir. Balkan, I. Dünya ve Kurtuluş savaşlarının sebep olduğu

[1] Doç. Dr. Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Bitlis, ORCID: 0000-0001-7140-2099, stek@beu.edu.tr
[2] Öğr. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Bitlis, ORCID: 0000-0003-2480-6351, suysal@beu.edu.tr
[3] Arş. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Bitlis, ORCID: 0000-0002-6822-9114, skucukkaya@beu.edu.tr

zorlu koşullarla mücadele edilen günlerde dahi Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucuları genelde tüm nüfus grupları özelde ise koruma ihtiyacı olan çocuklara ilişkin öncü politikaları şekillendirmeye yönelik adımlar atmıştır. Çocuk koruma hizmetleri alanında çalışmalara örnek olarak gösterilen ve Kazım Karabekir'in çocuk davamız olarak nitelendirdiği Gürbüz Çocuklar Ordusu'nun koruma ihtiyacı olan pek çok çocuğun bakımının devlet tarafından üstlenilerek çocukların korunması, bakımı ve gelişimi adına önemli hizmetler sunduğu belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Gürbüz Çocuklar Ordusu, Çocuk Koruma Hizmetleri.

A PIONEERING MODEL FOR THE CHILDREN PROTECTION DURING THE FOUNDATION OF THE REPUBLIC: ROBUST CHILDREN'S ARMY FROM SOCIAL WORK PERSPECTIVE

Abstract:

Purpose and Scope: This study aims to examine the services provided by the Robust Children's Army through studies in the literature and archival sources, which is considered as a symbolic army created by Kazım Karabekir, a famous statesman who played a role in the establishment of the Republic of Turkey. In line with this main idea, it is aimed to reveal what kind of effects the services provided for the protection of children deprived of parental care due to the wars experienced during the foundation years of the Republic of Turkey have on the child protection policies of a newly established state.

Theoretical/Conceptual Framework: Robust Children's Army is regarded as a pioneering child protection service that contributed significantly to the intellectualisation process of the services provided for children who lost their parents during the World War I. The implementation of the Robust Children's Army should be examined within its historical conditions and from the perspective of today's children's rights, and its positive and negative aspects should be evaluated. It is aimed to fill the gap in the literature on the organisation of the Robust Children's Army, which is a pioneer in the services to be provided for children without parents during war processes from a social work perspective. In the study, archival sources and published books, articles and e-source literature related to the field were analysed. The study, which is in the nature of a literature review, allows the information in different sources to be blended with a social work perspective.

Conclusion: Ensuring that children affected by the war and deprived of parental care were taken under the protection of the state from harsh conditions has made multidimensional contributions to the lives of children. In the study, it was observed that the state's provision of children's basic needs such as education, health, nutrition and shelter within a programme contributed to the total well-being of children and this situation set an exemplary perspective for the child policies of the young republic. The principle of the best interest of the child, which is the dominant perspective of social work science and profession, has been adopted as a state policy since the first days of the establishment of the Republic of Turkey. Even in the days of struggle against the difficult

conditions caused by the Balkan, World War I and Independence War, the founders of the Republic of Turkey took steps to shape pioneering policies for all population groups in general and children in need of protection in particular. It is stated that the Robust Children's Army, which is shown as an example of work in the field of child protection services and described by Kazım Karabekir as our children's case, provides important services for the protection, care and development of children by undertaking the care of many children in need of protection by the state.

Key Words: Social Work, Robust Children's Army, Child Protection Services.

KORUMA ALTINDAKİ GENÇLERDE İLİŞKİSEL BENLİK TASARIMI

Hülya TÜRK[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: İlişkisel benlik tasarımının koruma altındaki gençlerin yaşadıkları eko-sistem içinde nasıl kurgulandığına dikkat çekmek bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Kuramsal Çerçeve: İlişkisel benlik kuramı benlik bilgisinin önemli diğer kişiler hakkındaki bilgiyle bağlantılı olduğunu ve bu bağlantının ben ve öteki ilişkisinde soyutlandığını açıklamaktadır. Önemli diğerinin zihindeki temsilleri sosyal-bilişsel aktarım fenomeni aracılığıyla kişilerarası karşılaşmalarda yeniden aktive olur ve ilişkisel benlikleri ortaya çıkarır. İlişkisel benlikler eğer-o zaman terimleriyle işlev görmektedir. Buradaki eğerler aktarımı tetiklerken o zamanlar ise ilişkisel benliklerdir. Gelişimsel olarak bireyin ilişkisel benlik repertuarı duygulanım, motivasyon, öz değerlendirme ve öz düzenlemeyi içeren kişilerarası ilişki örüntülerine kaynaklık yapmaktadır. Koruma altına alınan gençler bakım, ilgi ve destekten yoksun, riskler karşısında savunmasız olduğundan ilgili mevzuatlarla ailesinden alınmış ve kamu kurumlarında bakılmaktadırlar. Genelci perspektifte gencin etkileşim sistemleri onun eko-sitemini açıklamaktadır. Doğaldır ki bu durumda gençlerin yaşadığı kurum başta olmak üzere ilişki sistemleri aracılığıyla aktarım ilişkisi şemaları, zihinsel temsilleri ve ilişkisel benlikleri oluşmaktadır. Aynı zamanda gençlerin olumsuz değerlendirildiği, damgalandığı, yakın ilişkilerde güvensizlik yaşadıkları, benlik saygılarının düştüğü bildirilmektedir. Gençlerin eko-sistemleri içindeki ilişki repertuarlarının anlaşılması bu bağlamda önemli olmaktadır. Koruma altındaki gençleri anlamanın ve gelişimsel süreçlerini sağlıklı tamamlamanın yolu yakın ilişkilerin anlaşılmasıyla mümkün olabilir.

Sonuç: Koruma altında bulunan gençlerin diğeri ile girdiği yakın ilişkilerle ilişkisel benlikleri oluşmaktadır. İlişkisel benliklerin anlaşılması gencin motivasyon, öz düzenleme ve öz değerlendirmesine katkı sağlayarak gelişimsel süreçlerinde destekleyici olabilir

Anahtar Kelimeler: Koruma Altındaki Gençler, İlişkisel Benlik.

RELATIONAL SELF DESIGN IN PROTECTED YOUTH

Abstract

Aim and Scope: The subject of this study is to draw attention to how the relational self-concept is constructed within the ecosystem in which protected young people live.

Theoretical Framework: Relational self theory explains that self-knowledge is linked to knowledge about significant others and that this connection is abstracted into the self-

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı/ Psikodramatist/ Sabahattin Zaim Üniveristesi Doktora Tez Aşamasında Öğr. Medipol Üniversitesi ve Kent Üniversitesi DSÜ Öğr. Gör., hulya.turkcataloluk@gmail.com.

other relationship. Mental representations of the significant other are reactivated in interpersonal encounters through the phenomenon of social-cognitive transference, giving rise to relational selves. Relational selves function in if-then terms. The ifs here trigger transference, while the thens are relational selves. Developmentally, the individual's relational self-repertoire is the source of interpersonal relationship patterns that include affect, motivation, self-evaluation, and self-regulation. Since young people under protection are deprived of care, attention and support and are vulnerable to risks, they are taken from their families by relevant legislation and are cared for in public institutions. In the generalist perspective, the young person's interaction systems explain his eco-system. Naturally, in this case, transfer relationship schemas, mental representations and relational selves are formed within the relationship systems, especially the institution where young people live. At the same time, it is reported that young people are evaluated negatively, stigmatized, experience insecurity in close relationships, and their self-esteem decreases. Understanding the relationship repertoires of young people within their ecosystems is important in this context. The way to understand young people under protection and complete their developmental processes in a healthy way is possible by understanding close relationships.

Conclusion: The relational selves of young people under protection are formed through close relationships with others. Understanding relational selves can be supportive in the developmental processes of the young person by contributing to his/her motivation, self-regulation and self-evaluation.

Keywords: Under Protected Youth, Relational Self.

SİGARA KULLANAN SURİYELİ SIĞINMACILARIN SİGARADAN BEKLENTİLERİ VE ÖZ-ETKİLİLİK ALGILARI[1]

Cansu BERK[2]
Fethi GÜNGÖR[3]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı, sigara kullanan Suriyeli sığınmacıların öz-etkililik algısı ile sigara içme beklentileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma kapsamını, Adana ilinde yaşayan Suriyeli yetişkinler oluşturmaktadır. Küresel bir halk sağlığı sorunu olan sigara bağımlılığının önlenmesi ve gelişmekte olan ülkemizde sigara tüketiminin her geçen gün artmasına bağlı olarak ülkemizde yaşayan milyonlarca sığınmacının sigara kullanım durumu ve sigaradan beklentisine dikkat çekebilmek ve çeşitli önlemler alınabilmesine katkı sağlayabilmek açısından bu çalışma önemli görülmektedir.

Yöntem: Nicel araştırma türünün ye aldığı ve ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilen bu çalışmanın katılımcılarını Adana ilinde yaşayan ve her gün en az 1 adet sigara kullanan 18 yaşın üzerindeki 413 Suriyeli sığınmacı oluşturmaktadır. Veri toplamak için Adana İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nden onay alınmıştır. Adana Göç İdaresi personeli ile kurumda bulunan Suriyeli sığınmacılara çalışma hakkında bilgi verilmiş ve bilgilendirilmiş gönüllü onam formunu imzalayan katılımcılara anket uygulanmıştır. Araştırmanın Covid-19 pandemi döneminde gerçekleştirilmesi sebebiyle Surveey Online Anket Sisteminden de yararlanılmıştır. Verilerin analizi ise SPSS programında yapılmıştır.

Bulgular: Sigara kullanımına başlamada başlıca sebep %63.2 oranıyla arkadaş etkisidir. Sigara kullanımında gerekçe olarak belirtilen sebep ise %30.5 oranıyla psikolojik olarak rahatlatması ve %28.2 oranıyla sıkıntıları unutturmasıdır. Araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıların %55.7'si aile üyelerinden en az birinin sigara kullandığını belirtirken, katılımcıların %76.0'ı ise yakın arkadaşlarının sigara kullandığını belirtmiştir.

Sonuç: Öz-etkililik algısı yüksek olan Suriyeli sığınmacıların sigara kullanımından beklentileri de yüksektir. Ayrıca Suriyeli sığınmacıların; olumsuz duyguları azaltma, kilo kontrolü sağlama, kolaylıkla sosyalleşme ve sigaradan tat alma gibi sigaradan beklentileriyle ilişkili olarak sigara kullanım miktarlarının arttığı söylenebilmektedir. Literatürde bireylerin öz-etkililik algısı ile sigara kullanımı arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu ortaya konulmuşsa da bu araştırmada bunun tersi bir sonuç ortaya çıkmıştır. Bunda; araştırmada yer alan Suriyeli sığınmacıların kültüründeki sigara algısının Türkiye'dekinden farklı olması, onların kültüründe sigaranın güç göstergesi ve kabullenme belirtisi olarak algılanması, özellikle erkek çocuklarda sigaranın cinsiyet kimliği ile ilişkilendirilmesi ve bunlara bağlı olarak küçük yaştan itibaren sigara kullanımının yaygın olması etkili olabilmektedir. Ayrıca Suriyeli sığınmacıların göç etmek zorunda kalma nedenleri, göç sürecinde ve Türkiye'ye geldikten sonra yaşadıkları

[1] Bu çalışma, Cansu BERK'in Prof. Dr. Fethi GÜNGÖR danışmanlığında tamamladığı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

[2] Sosyal Hizmet Uzmanı, Adalet Bakanlığı, 0000-0001-8095-1196, cansuberk9449@gmail.com
(Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi)
[3] Yalova Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet, Yalova, ORCİD: 0000-0003-2581-0205, fethi.gungor@yalova.edu.tr

sosyo-ekonomik sorunlar ve karşılaştıkları zorlukların da etkisinin olduğu düşünülebilir. Suriyeli sığınmacıların karşılaştıkları zorluklar, sosyo-ekonomik sorunlar ve entegrasyon süreci göz önünde bulundurularak onlara stresle baş etme ve problem çözme becerisi kazandırılması, özsaygı ve özşefkat farkındalıklarının artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması önerilmektedir.

***Anahtar Kelimeler*:** Sığınmacı, Sigara Bağımlılığı, Öz-Etkililik

SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN DOMLARIN HAK VE HİZMETERE ERİŞİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Deniz ARICI[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı; Dom gruplarının ihtiyaçlarını, sorunlarını ve kamu hizmetlerine erişimini değerlendirerek, insan hakları bağlamında karşılaştıkları zorlukları incelemektir. Bu nedenle çalışma, azınlık grupları içerisinde yer alan Domları, temel haklara ve hizmetlere erişimlerini sosyal hizmet disiplini içinde araştırmayı içermekte ve bu terimleri ve disiplini kapsamaktadır. Güneydoğunun ‘’kayıp halkı’’ olarak tanımlanan Domlar üzerine yapılan çalışmaların yetersiz olması, bu grubun görünürlüğünün neredeyse yok denecek kadar az olduğunu göstermekte ve bu da çalışmanın öneminin vurgulamaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Domlar, günümüzde İran, Irak, Suriye, Lübnan, Ürdün, Filistin, Mısır ve Türkiye başta olmak üzere Ortadoğu’da birçok ülkede yaşayan bir topluluktur. Domların 8 ila 11. yy.’larda Hindistan ve Pakistan’dan çeşitli nedenlerle Batı’ya doğru göç eden Çingene toplulukları olarak bilinirler. Bu topluluklar, Ortadoğu’da ve Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yerleşik, göçebe ve yarı göçebe şekillerde yaşamlarını sürdürmektedirler. Domlar, Türkiye’nin doğu ve güneydoğusunda yaşarlar ve bölgede yaşayan Kürtlerle iç içe yaşamaları genellikle az tanınan bir Çingene grubudur. Domların kendilerine özgü bir dili olan ‘’Domari’’ vardır ancak bu dili genellikle ev içinde kullanırlar. Ayrıca, bölgede ‘’kareçi, mıtrıp, aşık’’ gibi isimlerle de anılmaktadırlar. Domlar, genellikle zanaatla uğraşırlar ve geçimlerini dişçilik, demircilik, elekçilik, sepetçilik, kalaycılık, avcılık, şifacılık, falcılık, müzisyenlik gibi mesleklerle sağlarlar. Göçebe bir yaşam sürdüren Domların bir kısmı 1980’lerden itibaren yerleşik hayata geçmiş olsalar da, hala kentlerin en ücra yerlerinde yaşamlarını sürdürmektedirler. Domların yaşadığı mahalleler genellikle yerel yönetim hizmetlerinin yetersiz olduğu, güvenli ve sağlıklı barınma hakkından yoksun kaldığı yerlerdir. Bu mahalleler, toplumun dışına itilmiş ve güvensiz alanlardır. Domlar, güvensiz işlerde çalışan bireyler olmakla birlikte eğitim oranları düşük, çocuk evlilikleri ve çocuk işçiliği gibi sorunlar yaygındır ve temel haklarına erişimleri sınırlıdır. Sosyal hizmet disiplini, bu nedenlerle ötekileştirilen, görmezden gelinen ve sosyal izolasyona maruz kalan gruplarla çalışmaktadır. Çünkü bu gruplar artık dezavantajlı, hassas ve kırılgan nüfus gruplarıdır. Domlar, gettolaşmış mahallelerde yaşam sürdürmeleri ve toplumla yeterince bütünleşememeleri nedeniyle temel haklara ve hizmetlere erişim konularında zorluklar yaşamaktadırlar. Bu nedenle, sosyal hizmet disiplini açısından Domlar gibi toplulukların desteklenmesi ve haklarının savunulması önemlidir.

Sonuç: Azınlık gruplarının, ayrımcılığa ve damgalanmaya maruz kaldığı yadsınamaz bir gerçektir. Dom bireyler, kimi zaman bu ayrımcılığa maruz kalmaktan korktukları için gerçek kimliklerini çoğu zaman söyleyememektedirler. Dom kimlikleri toplum tarafından kabul edilmediği için istihdam önünde önemli bir engel olabildiği gibi yoksullaşma

[1] Öğr Gör., Yalova Üniversitesi, Çınarcık Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Yalova, ORCİD: 0000-0003-0573-1059, deniz.orman@yalova.edu.tr

sürecini de tetikleyebilir. Dom gruplarının yaşadıkları bölgeler, güvensiz, sosyal risklerin yoğun olduğu mahalleler olması, temel kamusal hizmetlere erişimlerinin sınırlı olması ve eğitim oranlarının düşük olması temel bir insan hakkı ihlali olarak kabul edilebilir. Çingene grupları üzerine yapılan araştırmalar daha çok Roman grupları üzerinden gerçekleştiriliyor olması, Dom gruplarının görünmemesinin göstergesi olabilir. Dom topluluğun sosyal hizmet disiplini çerçevesinde çalışmaların yapılması, Dom gruplarının temel hak ve hizmetlere erişimlerinin önünü açacağı düşünülmektedir. Türkiye'de Dom grubu üzerine yapılan çalışmaların eksikliği göz önüne alındığında, bu alanda yeni çalışmalara ihtiyaç duyulduğu açıktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Dom, İnsan Hakları

EVALUATION OF DOM'S ACCESS TO RIGHTS AND SERVICE FROM SOCIAL WORK PERSPECTIVE

Abstract

Aim and Scope: The aim of this study is to evaluate the needs, problems and access of Dom groups to public services and to examine the difficulties they face in the context of human rights. For this reason, the study includes research on Dom, who are among the minority groups within the discipline of social work, and their access to basic rights and services and covers these terms and discipline. The insufficiency of the studies on the Dom, who are defined as the "lost people" of the Southeast, shows that the visibility of this group is almost non-existent and emphasizes the importance of this study.

Theoretical/Conceptual Framework: Dom are a community living today in many countries in the Middle East, especially in Iran, Iraq, Syria, Lebanon, Jordan, Palestine, Egypt and Turkey. Dom are known as Gypsy communities who migrated from India and Pakistan to the West for various reasons in the 8th to 11th centuries. These communities continue their lives in settled, nomadic and semi-nomadic ways in the Middle East and in the Eastern and Southeastern regions of Turkey. The Dom live in eastern and southeastern Turkey and are a lesser known Gypsy group due to their intermingling with the Kurds living in the region. Dom have their own language, "Domari", but they usually use this language at home. They are also known by names such as "kareçi, mitrıp, aşık" in the region. Dom are generally engaged in crafts and make their living through professions such as dentistry, blacksmithing, sifting, basketry, tinsmithing, hunting, healing, fortune telling and musicianship. Although some of the Dom who lead a nomadic life have settled down since the 1980s, they still continue their lives in the remotest parts of the cities. The neighborhoods where Dom live are generally places where local administration services are inadequate and they are deprived of the right to safe and healthy housing. These neighborhoods are areas where they are pushed out of the society and insecure. Dom are individuals working in insecure jobs, their education rates are low, problems such as child marriages and child labor are common and their access to basic rights is limited. Social work discipline works with groups that are marginalized, ignored and exposed to social isolation for these reasons. Because these groups are now disadvantaged, vulnerable and fragile population groups. Dom experience difficulties in accessing basic rights and services due to their living in ghettoized neighborhoods and their lack of integration with the society. Therefore, in terms of social work discipline, it is important to support communities such as Dom and defend their rights.

Conclusion: It is an undeniable fact that minority groups are exposed to discrimination and stigmatization. Dom individuals are often unable to tell their real identities because they are afraid of being exposed to this discrimination. Since Dom identities are not accepted by the society, it can be an important obstacle in front of employment and it can also trigger the impoverishment process. The fact that the regions where Dom groups live are unsafe neighborhoods where social risks are intense, their access to basic public services is limited and their education rates are low can be considered as a fundamental violation of human rights. The fact that research on Gypsy groups is mostly conducted on Roma groups may be an indicator of the invisibility of Dom groups. It is thought that conducting studies on the Dom community within the framework of social work discipline will pave the way for Dom groups to access basic rights and services. Considering the lack of studies on the Dom group in Turkey, it is clear that new studies are needed in this field.

Keywords: Social Work, Dom, Human Rights

ORTAK YAŞAMI GÜÇLENDİRMEDE SİVİL TOPLUMUN ROLÜ: İKİTELLİ DERNEKLER PLATFORMU ÖRNEĞİ[1]

Okan BEYTAŞ[2]
Merve ŞENGÜLER[3]
Uğur TEKİN[4]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu araştırma, İstanbul'un Küçükçekmece ilçesindeki kent çeperi mahiyetindeki İkitelli olarak tanımlanan Atatürk ve Mehmet Akif mahallelerinde faaliyet yürüten hemşehri derneklerinin, bölgedeki kamusal sorunların çözümüne ve ortak yaşamı güçlendirmeye yönelik geliştirdikleri kolektif stratejileri konu edinmektedir. Araştırmanın mekânsal sınırlarını oluşturan Atatürk ve Mehmet Akif mahalleleri İkitelli Organize Sanayi Bölgesi'ne yakınlığı nedeniyle işçi, düşük gelirli ve mülteci ile göçmenlerin (bir başka deyişle bol ve ucuz nitelikteki emek gücünün) ağırlıklı olarak yaşadığı bir bölgedir. Ortak yaşamı mümkün kılacak kamusal mekânların son derece kısıtlı olduğu, oldukça dar bir alana inşa edilen yoğun ve bitişik nizamlardan oluşan bölgede toplumsal sorun ve çatışmaların asgari düzeye indirilmesini hedefleyen çok sayıda derneğin İkitelli Dernekler Platformu çatısı altında formal olarak örgütlenmesi dikkat çekici bir olgudur. Dil, din, ırk, etnik köken, mezhep, toplumsal sınıf, siyasi görüş vb. hususlarda oldukça geniş bir sosyal ve kültürel çeşitliliğe haiz platform bünyesindeki hemşehri derneklerinin, yoksulluğa mahkûm edilmiş bu bölgede, sosyal güvence ile koruma ağlarının inşası ve sosyal mutabakat koşullarının muhafazası bağlamındaki çabalarının incelenmesi bu araştırmanın amacıdır. Bu zamana dek sosyal adalet ile sosyal refahtan yeteri kadar pay al(a)mamış ve akademik ilgi ile çalışmaların öznesi haline gel(e)memiş İkitelli bölgesindeki taban gruplarının kente/yaşama tutunma mücadelesini görünür kılmayı gaye edinen bu çalışma özgün bir değer taşımaktadır.

Yöntem: Araştırmada nitel yöntem kullanılmıştır. Bu doğrultuda, araştırmacılar tarafından biçimlendirilen görüşme şablonu esas alınarak 30 dernek yöneticisi ile yüz yüze yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bahse konu görüşmelerden önce katılımcılardan yazılı onam alınmıştır; ilaveten, katılımcıların rızaları çerçevesinde ses kayıt tekniğiyle görüşme verileri kayıt altına alınmış ve ses kayıtlarının yazıya dökülmesi neticesinde ortaya çıkan temalar analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırma sonucunda, İkitelli Dernekler Platformu'nun mutlak yoksulluk ve(ya) asgari geçim sınırında yaşam süren grupların kentte var olma mücadelesinin bir ürünü olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda platform, yerel düzlemde bir dayanışma, karşılıklı yardımlaşma ve güvenlik ağ örgütlenmesine tekabül etmektedir. Kamusal

[1] Bu araştırma İstanbul Kent Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri tarafından desteklenmiştir. Proje numarası: 2022012
[2] Araştırma Görevlisi, İstanbul Kent Üniversitesi, İİSBF, Sosyal Hizmet, İstanbul, ORCİD: 0000-0001-9996-2370, okanbeyts@gmail.com
[3] Araştırma Görevlisi, İstanbul Kent Üniversitesi, İİSBF, Sosyal Hizmet, İstanbul, ORCİD: 0000-0001-9166-4088, merve.senguler@kent.edu.tr
[4] Prof. Dr., SRH Heidelberg Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, İstanbul, ORCİD: 0000-0002-5517-971X, drugurtekin@gmail.com

kaynak, destek ile hizmet aktarımının fevkalade düşük olduğu İkitelli'de yoksulluk, madde bağımlılığı, suç, (kız kaçırma, kan davası gibi) farklı gruplar arasındaki karşıtlık, husumet ve çatışmaların önlenmesi/giderilmesi, kentsel dönüşüm, sel olayları, öğrenci yoksulluğu, eski okulların yenilenmesi/güçlendirilmesi vb. mühim sosyal sorunlarla mücadele görevini hemşehri dernekleri ile dernekler platformu üstlenmektedir. Ekseriyetle 2019 yılında Suriyeli göçmenler ile yerel gruplar arasındaki kutuplaşmanın sokak eylemleri ve fiziki çatışmalara dönüştüğü bölgedeki nefret temelli şiddet olaylarının bastırılması; ek olarak suç merkezli örgütler ile gençlerin uyuşturucu/madde bağımlılığından uzak tutulması hususlarındaki azami çabası platformun, kendi kaderine terk edilmiş bu işçi ve göçmen sınıfı bölgesinde toplumsal asayiş, uzlaşı ve mutabakat koşullarının korunması açısından taşıdığı hayati rolü gözler önüne sermektedir.

Sonuç: İkitelli Dernekler Platformu, kamusal hayatın dışına itilen ve salt (ucuz) emek gücüne indirgenen bireylerin kente tutunma stratejisinin bir parçasıdır. Bölgedeki kamusal aktör, kurum, otorite ve iktidar yoksunluğuna bir tepki olarak da değerlendirebilecek platform, bölge sakinlerinin kendilerine bahşedilen kaderi kabul etmeden ve teslimiyet sergilemeden kendi korunaklı kalelerini inşa etme gayretlerinin bir göstergesidir. Topluluk ruhu ve ortak yaşam düşüncesinin zayıfladığı; kolektif kaygıların yitirildiği içinde bulunduğumuz çağda, İkitelli'deki kent yoksullarının dayanışma, müşterek fayda, birbirini gözetme merkezli ilişki ağları özellikle yerel yönetimler tarafından desteklenmeli ve güçlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ortak yaşam, Sivil toplum, Hemşehri dernekleri, İkitelli

AFETİN SURİYELİ KADIN VE ÇOCUKLARA YANSIMALARI

Dilara USTABAŞI-GÜNDÜZ[1]

Ayşe Nur BOZ[2]

Demet AKARÇAY-ULUTAŞ[3]

Özet

Amaç ve Kapsam: 6 Şubat 2023 tarihli ve Kahramanmaraş merkezli, 7,7 ve 7,6 şiddetindeki iki deprem Türkiye'de 11 ilde ve Suriye, Mısır, Lübnan, KKTC ve Irak gibi çevre ülkelerde de hissedilmiştir. Deprem öncesinde bu illerde toplam Suriyeli nüfusu 1.738.035 iken sonrasında Göç İdaresi Başkanlığına (Eylül 2023) göre bu illerde toplam 1.564.428 Suriyelinin yaşadığı görülmektedir. Deprem sonrası göçmen hareketliliğine ilişkin resmi verilerin olmaması nedeniyle bu farkın ülkelerine izinli dönüşler, farklı illere taşınma ya da ölüm gibi nedenlerden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Türkiye'de yaşayan Suriyeli nüfusunun yaklaşık %49'u depremin etkilendiği illerde yaşamakta ve toplam Suriyeli nüfusunun yaklaşık %72'sinin kadınlardan ve çocuklardan oluştuğu görülmektedir. Afet sonrası krize müdahale, psikososyal destek, güvenlik, gıda ve barınma ihtiyaçlarının karşılanmasının yanında diğer gruplardan farklılaşan ihtiyaçlar özelinde de odaklanılması gereken gruplardan biri oldukları anlaşılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, deprem bölgesinde afet sonrası görev alan meslek elemanlarının gözlem ve tespitlerinden hareketle afetin Suriyeli depremzede kadınlara ve çocuklara yansımalarını keşfetmektir.

Yöntem: Bu çalışma nitel araştırma desenine göre dizayn edilmiştir. Bu kapsamda, deprem bölgesinde görev yapan toplam 10 meslek elemanıyla (sosyal hizmet uzmanı, sosyal hizmet akademisyeni, sosyolog, saha çalışanı) yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla görüşmeler yürütülmüştür. Görüşmelerin yapıldığı tarihlerde uzmanların bölgedeki görevlerinin devam etmesi nedeniyle görüşmelerin tamamı çevrimiçi yöntemlerle gönüllülük esası ve etik ilkelere dikkat edilerek gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında uzmanlara deprem sonrası göçmen hareketliliğine, göçmenlerin temel ihtiyaçlarına ve bu ihtiyaçların karşılanmasına ilişkin genel yaklaşıma ve refah kurumlarına yansıyan süreçlere ilişkin görüşleri sorulmuştur. Görüşmelere ilişkin çıkarımlar betimsel analiz ile ortaya koyulmuştur. Veri analizi sürecinde Collaizi'nin (1978) fenomenolojik veri analiz stratejisinin basamakları izlenmiştir.

Bulgular: Araştırma verisi barınma, sosyal yardımlar, mekansal ayrışma, güvenlik sorunu, mahremiyet, psikososyal destek ihtiyacı ve nefret söylemi şeklinde temalandırılmıştır. Sınırlı imkanlarla sağlıksız yapılarda barınan Suriyeliler için depremin daha yıkıcı olduğu anlaşılmıştır. Suriyeli ailelerin deprem sonrasında da çadırlarda tıpkı deprem öncesi olduğu gibi kalabalık yaşam sürmeye devam ettikleri, sosyal yardımlardan

[1] Doç. Dr., KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Konya, ORCİD: 0000-0002-8184-8446, dilaraustabasi@gmail.com

[2] Arş. Gör., KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Konya, ORCİD: 0000-0002-4060-4939, aysenur.boz@karatay.edu.tr

[3] Doç. Dr., KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Konya, ORCİD: 0000-0001-5872-2549, demetakarcay@gmail.com

faydalanma noktasında herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte, diğer illere akrabalarının yanına yönlendirilen göçmenler özel şirketlerin ve bazı kurumların iller arası hareketlilik sürecinde sağladıkları nakdi ya da karşılıksız sunulan diğer yardımlardan faydalanamamışlardır. Deprem sonrası, her bireyin yaşam alanındaki değişiklik mekansal ayrımı (güvenlikli siteler, periferide kalan, kenar ya da gecekondu mahallelerinin) ortadan kaldırmış ve kültürel farklılıklar daha hissedilir ve çatışmalara zemin olan bir durum almıştır. Güvenlik ve mahremiyet sorununun bölgede ortak olduğu ancak çadır alanlarındaki güvensizlikten ve kültürel farklılıklardan dolayı en fazla Suriyeli kadın ve çocukların etkilendiği anlaşılmaktadır. Göçü savaş gibi zorunlu nedenlerle yaşayan bireyler depremde ikinci bir travmaya maruz kalarak ruh sağlığı hizmetlerine daha fazla ihtiyaç duymaktadırlar. Deprem öncesinde de görülen nefret söylemleri mekansal farklılıkların ortadan kalkmasıyla da etiketlemeye ve doğrudan dışlama eylemlerine dönüşmüştür.

Sonuç: Deprem ırk, din, dil, milliyet ayırt etmeden on ili kapsayan geniş bir coğrafyayı etkilemiştir. Bu coğrafyada Suriyeli kadın ve çocukların da depremzede olduğu gözden kaçmamalıdır. Barınma, güvenlik, mahremiyet sorunlarının Suriyeli kadınların ve çocukların daha fazla etkilendikleri sorunlar olduğu söylenebilmektedir. Bununla birlikte, nefret söylemlerinin tetiklediği çatışmaların önlenmesi için medyadaki dezenformasyonun önüne geçecek yeni uygulamaların planlanması önem taşımaktadır. Afet sonrasında, toplumsal iyileşmenin tüm refah kaynaklarının sosyal uyumu zedelemeden ve göçmen-yerli ayrımı yapmadan dağıtımı ile sağlanabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Suriyeli Kadın ve Çocuk, Afet Sonrası Sosyal Hizmet

REFLECTIONS OF THE DISASTER ON SYRIAN WOMEN AND CHILDREN

Abstract

Aim and Scope: Two earthquakes with magnitudes of 7.7 and 7.6, dated February 6, 2023, and centered in Kahramanmaraş, were felt in 11 provinces in Turkey and surrounding countries such as Syria, Egypt, Lebanon, TRNC, and Iraq. While the total Syrian population in these provinces was 1,738,035 before the earthquake, according to the Directorate of Immigration Management (September 2023), 1,564,428 Syrians live there. Since there is no official data on immigrant mobility after the earthquake, it is thought that this difference may be due to reasons such as returning to their countries with permission, moving to different provinces, or death. Approximately 49% of the Syrian population living in Turkey lives in the provinces affected by the earthquake, and approximately 72% of the total Syrian population consists of women and children. It is understood that they are the group that should be focused on in terms of post-disaster crisis response, psychosocial support, security, food and shelter needs, and needs that differ from other groups. This study aims to discover the reflections of the disaster on Syrian women and children based on the observations and findings of experts working in the earthquake area.

Methods: This study was designed according to the qualitative research design. In this context, interviews were conducted with ten experts (social workers, social work academicians, sociologists, and field workers) working in the earthquake region through

a semi-structured interview form. Since the experts were still on duty in the region at the time of the interviews, all were conducted online, voluntarily, and paying attention to ethical principles. During the interview, experts were asked their opinions on post-earthquake immigrant mobility, the basic needs of immigrants, the general approach to meeting these needs, and the processes reflected in welfare institutions. Inferences regarding the interviews were revealed through descriptive analysis. The steps of Collaizi's (1978) phenomenological data analysis strategy were followed during the data analysis process.

Results: The research data is themed as housing, social benefit, spatial segregation, security problems, privacy, need for psychosocial support, and hate speech. It has been understood that the earthquake was more devastating for Syrians sheltered in unhealthy structures with limited resources. It was determined that Syrian families continued to live crowded lives in tents after the earthquake, just like before the earthquake, and that they were not exposed to any discrimination in terms of benefiting from social benefits. However, immigrants directed to live with their relatives in other provinces could not benefit from the cash or free benefits provided by private companies and some institutions during the interprovincial mobility process. After the earthquake, the change in each individual's living space eliminated spatial discrimination (secured sites, peripheral areas, slums, or slums). Cultural differences became more noticeable and became the basis for conflicts. It is understood that security and privacy problems are common in the region. Still, Syrian women and children are most affected by the insecurity in tent areas and cultural differences. Individuals who migrate for compulsory reasons such as war are exposed to a second trauma in the earthquake and need mental health services more. Hate speech, also seen before the earthquake, became labeling and direct exclusion actions as spatial differences disappeared.

Conclusion: The earthquake affected a broad geography, covering ten provinces, regardless of race, religion, language, or nationality. It should not be overlooked that Syrian women and children are earthquake victims in this geography. It can be said that shelter, security, and privacy problems are the problems that affect Syrian women and children more. However, to prevent conflicts triggered by hate speech, it is essential to plan new practices to prevent media disinformation. It is thought that social recovery can be achieved after the disaster by distributing all welfare resources without damaging social harmony and discriminating between immigrants and locals.

Keywords: Earthquake, Syrian Women and Children, Post-Disaster Social Work

KADINLARDA EŞ ŞİDDETİNE UĞRAMA VE ÖZGÜVEN ARASINDAKİ İLİŞKİ

Meral ÖZTÜRK[1]
Veda BİLİCAN GÖKKAYA[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Küresel bir sorun olan şiddetin en çok etkilediği gruplardan birisi, kadınlardır. Toplumsal yaşamın her alanında şiddete maruz kalan kadın özellikle aile içerisinde, eşlerinin ve tanıdıklarının/akrabalarının şiddetine uğramaktadır. Ülkemizde de yaygın bir sorun olan (yaygınlığı %89'lara kadar ulaşan) kadına yönelik eş şiddetinin; fiziksel, psikolojik/duygusal, cinsel ve ekonomik olmak üzere farklı boyutları vardır. Şiddet mağduru kadınlar; depresyon, stres, tükenme gibi sorunlar yanında özgüven kaybı da yaşamaktadırlar. Özgüven, kişinin kendini değerli olarak yargılamasıdır. Özgüven eksikliği ise bireylerin kendilerini yetersiz hissetmesine neden olan ve öz saygılarını azaltan bir durumdur. Söz konusu olan bu durum, telafi edilmez ise bireylerde ümitsizlik ve depresyona neden olabilmektedir. Bu araştırma da kadınların, eş şiddeti düzeyleri ile özgüvenleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Araştırma, en az bir eş şiddeti türüne maruz kaldığını beyan eden Sivas il merkezinde yaşayan evli kadınlarla gerçekleştirilmiştir. Tarama modeline uygun yapılan araştırmada, Deniz (2019) tarafından geliştirilen Kadına Yönelik Eş Şiddeti Ölçeği ile Yurtçiçek-Ergüntop (2019) tarafından geliştirilen Kadın Özgüven Ölçeği kullanılmıştır. Kolayda örnekleme tekniği ile ulaşılabilen 94 kadın araştırmaya katılmıştır. Verilerin analizinde; betimleyici istatistikler için ortalama, standart sapma, minimum, maksimum ve frekans testleri; değişkenler arası ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Bulgulara göre kadınların %72,3'ü (n=68) 18-41 yaş aralığında olup, %57,4'ü (n=54) 5 yıldan uzun süredir eşlerinden şiddet görmektedir. Kadınlar, eş şiddetine ilişkin şiddetin türleri alt boyutundan $\bar{x}$=3,47±1,11; şiddete ilişkin sosyal destek algısı alt boyutundan $\bar{x}$=2,62±0,93; şiddetle ilgili sahip oldukları yaygın inanışlar alt boyutundan $\bar{x}$=1,70±0,82 ve kadın öz güveni ölçeğinden $\bar{x}$=3,74±0,66 ortalama puan almıştır. Yapılan Pearson Korelasyon analizinde, kadınların özgüven düzeyleri ile eş şiddetine ilişkin şiddetin türü ($r=-0,230$; $p<0,05$) ve şiddetle ilgili sahip oldukları yaygın inanışlar ($r=-0,280$; $p<0,05$) arasında anlamlı düzeyde negatif yönlü düşük bir ilişki olduğu; öz güven ile şiddete ilişkin sosyal destek algısı ($r=0,025$; $p>0,05$) arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Buna göre kadına yönelik şiddetin türleri ile şiddeti normalleştiren yaygın inanışlar arttıkça, mağdur kadınların özgüven düzeyleri azalmaktadır.

Sonuç: Aile içinde kadınların yaşadıkları eş şiddeti, özgüven kaybının da önemli sebeplerinden birisidir. Dolayısıyla şiddetle mücadele eden kurum ve kuruluşlarında çalışan meslek elemanlarının psikososyal destek çerçevesinde şiddet mağduru kadınların özgüvenlerini yeniden kazanabilmeleri için çalışmalar yapmaları önemlidir.

Anahtar kelimeler: Eş Şiddeti, Kadın, Özgüven

[1] Doç. Dr., *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi*, Sosyal Hizmet Bölümü, Sivas, ORCID: 0000-0001-7570-5361, mrozturk@cumhuriyet.edu.tr
[2] Doç. Dr., *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi*, Sosyal Hizmet Bölümü, Sivas, ORCİD: 0000-0001-5083-6445, bilican@cumhuriyet.edu.tr

KADINLARIN OBEZİTEYLE İLGİLİ DENEYİMLERİNİ "AĞIR YAŞAMLAR" PROGRAMI ÜZERİNDEN ANLAMAK[1]

Ayşe Nur BOZ[2]
Sinan AKÇAY[3]

Özet

Amaç ve Kapsam: Obeziteyle yaşayan insan sayısının giderek arttığı günümüzde, sosyal bilimlerin obeziteyi bir araştırma konusu olarak ele alması gerekliliği kaçınılmaz bir hal almaktadır. Obeziteye ilişkin salt medikal bir bakış açısı; obeziteyle yaşayan bireyleri "hasta" olarak etiketlemekte, obeziteyi, bireyin kendi iradesizliğine yoran bir neden-sonuç ilişkisine indirgemektedir. Bireyi kendi kilolarının tek müsebbibi gören bu bakış açısı, sağlık hizmetleri başta olmak üzere eğitim, istihdam, aile hayatı ve sosyal çevre gibi birçok alanda bireyi dezavantajlı duruma getirmekte ve bireyin yaşamını "öteki" olarak deneyimlemesine sebebiyet vermektedir. Sosyal adalet ve insan hakları değerleri üzerine temellenmiş bir disiplin olan sosyal hizmet; obeziteyle yaşayan bireylerin hak ve hizmetlere erişimlerinin önündeki engellerin kaldırılması, kiloya dayalı baskı ve ayrımcılığın önüne geçilmesi yönünde sorumluluk alanını her geçen gün genişletmektedir. Obezite ile yaşayan bireylerin güçlendirilerek öz yeterliliklerinin artırılması ve toplumun normatif dayatmalarının sınırlarının genişletilebilmesi için bireylerin seslerini ve deneyimlerini görünür kılmak önemli görülmektedir. Bu kapsam itibariyle araştırmanın temel amacı, "Ağır Yaşamlar" programındaki kadın katılımcıların yaşam öykülerinden yola çıkarak kadınların obeziteyle ilgili deneyimlerini keşfetmektir. Bu genel amaç doğrultusunda kadınların kilo alma nedenleri, kilonun kadınların hayatındaki yansımaları ve yiyeceklere atfettikleri anlam keşfedilmeye çalışılmaktadır.

Yöntem: Bu çalışma, bireylerin yaşam öykülerinden yola çıkarak obezite olgusunu nasıl bir bağlam içerisinde ele aldıklarını ve obeziteyi nasıl deneyimlediklerini ortaya koyabilme imkanı verdiği için nitel araştırma yöntemine uygun olarak dizayn edilmiştir. Çalışmada veri toplama tekniği olarak doküman analizi kullanılmıştır. Veri setini, TLC kanalında "Ağır Yaşamlar"[4] ismiyle yayınlanan televizyon programının 9. ve 10. sezonlarında yayınlanan 29 bölümden kadın katılımcıların yer aldığı 13 bölüm oluşturmaktadır. Yayınlanan son iki sezona ait kadın katılımcıların olduğu bu 13 bölüm bilgisayar ortamında yazıya aktarılmış ve MAXQDA 22 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz aşamaları verilerin okunması, araştırma soruları açısından önem arz eden anlam içeriklerine odaklanılarak kodlamanın yapılması ve temaların oluşturulup düzenlenmesi sıralamasıyla gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda kadınların yiyeceklere atfettikleri anlam, kilo alma nedenleri ve obezitenin kadınların yaşamındaki yansımaları olmak üzere üç temaya ulaşılmıştır.

Bulgular: Kadınların kilo alma nedenlerine ilişkin tema, sağlıklı olmayan aile yapısının ve çocukluk dönemi cinsel istismar deneyimlerinin obezite gelişiminde belirleyici

[1] Bu çalışma henüz tamamlanmamış olup devam eden analizin ilk bulgularına dayalı olarak oluşturulmuştur.

[2] Arş. Gör., KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Konya, ORCİD: 0000-0002-4060-4939, aysenur.boz@karatay.edu.tr

[3] Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Konya, ORCİD:0000-0001-9485-5891, sinan.akcay@selcuk.edu.tr

[4] Amerika'da " My 600-Ib Life" ismiyle yayınlanmaktadır.

olduğunu göstermektedir. Obezitenin kadınların yaşamındaki yansımaları teması obeziteyle ilgili fiziksel, psikolojik ve sosyo-ekonomik yansımalarla ilgili deneyimleri içermektedir. Son olarak kadınların yiyeceklere atfettikleri anlam temasında da kadınların yiyeceklere ilişkin ambivalans duygulanım içerisinde olmakla birlikte, yiyecekleri rahatlama aracı, mutluluk kaynağı ve sorunlarla baş etme yöntemi olarak gördükleri ön plana çıkmaktadır.

Sonuç: Çalışma bulguları obeziteyle yaşayan kadınların çocukluk dönemindeki olumsuz yaşam deneyimlerinin kilo almalarında belirleyici bir nitelik taşıdığı ve obezitenin kadınların hayatında çok boyutlu yansımaları olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum sosyal hizmet uygulamalarının obeziteyi medikal bir bakış açısından öteye geçerek tüm boyutları kapsayan bir perspektifle ele alması gerektiğini göstermektedir. Bu perspektifle kadınları güçlendirme temelinde uygulamaların geliştirilmesi önemli görülmektedir. Güçlendirme temelinde bireylerle çalışmanın yanı sıra kiloya dayalı ayrımcılığın önlenmesi için makro düzeyde bilinç yükseltme çalışmaları yapılmalı ve yasal zeminde politika önerileri geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Obezite, Kadın, Sosyal Hizmet, Döküman Analizi,

İNFERTİLİTEYE YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞLARDA KÜLTÜREL İZLER

Nilgün KÜÇÜKKARACA[1]
Ayşe Nur PEKASIL[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu geleneksel derleme çalışmanın amacı; Dünyada ve ülkemizde pek çok bireyi doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen infertiliteye yönelik tutum ve davranışlarda kültürel kodların etkisini ele alarak kültüre duyarlı sosyal hizmet müdahalesinin önemine dikkat çekmektir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle infertilitenin tanımlanması ve sınıflandırmasına ilişkin kültürel perspektiften bir tartışma yürütülmüş arkasından Japonya, Kore, Çin, Hindistan, Pakistan, Afrika ve Türkiye'de infertiliteye verilen kültürel cevaplardan bazı örnekler verilmiştir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Kültürel ve kültürlerarası araştırmalar sağlığa ve hastalığa ilişkin tutum ve davranışların kültürel kodlarla inşa edildiğini göstermektedir. Bir yıllık süre içerisinde düzenli cinsel ilişki ve herhangi bir korunma yöntemi kullanılmamasına rağmen gebeliğin kendiliğinden oluşmaması olarak tanımlanan infertilite hastalık olmakla birlikte aynı zamanda kültürel kodlarla yorumlanan bir olgudur. Ancak tıp ve teknolojideki gelişmelerle pek çok infertilite vakasının teşhisi ve tedavisinin mümkün olması uzmanların infertiliteyi büyük oranda organik bir durum olarak değerlendirmelerine ve infertilitenin sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarının göz ardı edilmesine sebep olabilmektedir. Oysa kültür, birçok hastalıkta olduğu gibi infertiliteyi tanımlamada ve sınıflandırmada da nüfuz edici bir etkiye sahip olup üremeye içkin olan kültürel kodlar infertiliteye verilen cevapları etkilemektedir. Bu noktada infertiliteye verilen kültürel cevaplarda toplumdan topluma değişmektedir. İnfertiliteye verilen kültürel cevaplarda ana belirleyici odaklardan biri toplumsal cinsiyettir. Zira çocuk doğurmaya yönelik güçlü kültürel normlara sahip ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin daha fazla olduğu toplumlarda üremeye ve çocuk doğurmanın önemine ilişkin sosyo-politik ve kültürel söylemler üremeye hayati önem vermekte ve üremeyi kadınla ayrılmaz şekilde ilişkilendirmektedir. Böylece üreme/çocuk sahibi olma sorumluluğu büyük ölçüde kadında ve tüm çiftlerin yaşamlarının merkezindeymişçesine gündeme gelmektedir. Bu durumda üremede yaşanan bir sorun olan infertilitenin "kadınlık rolünü yerine getirememek", "erkeklik rolünü yerine getirememek" ve "aile olamamak" olarak algılanmasına sebep olabilmektedir. Dolayısıyla üremedeki "başarısızlık" toplumsal cinsiyet rollerini ve kültürel beklentileri karşılayamamakla eşleştirilmektedir. Örneğin, Afrika'da infertilite sebebiyle kadınlar suçlanmakta erkekler bu sebeple eşlerini boşayabilmekte veya çok sayıda evlilik yapabilmektedirler. Çiftler çocuk sahibi olma konusunda sosyal baskıya maruz kalmaktadırlar hatta erkeğin ilk evliliğinde üreme problemi yaşaması durumunda bir veya daha fazla evlilik yapması bir zorunluluk olarak görülmektedir. Sadece kız çocuğu olan bir kadından ise eşini memnun

[1] Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCİD: 0000-0002-4344-1258, nilgunk@hacettepe.edu.tr
[2] Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCİD: 0000-0003-1864-0359, aysenurpekasil@gazi.edu.tr

etmek için erkek çocuğu olana kadar çocuk doğurması beklenmektedir. Çin kültüründe ise çocuğun doğumu evliliğin en önemli amacı olarak görülmektedir ve bir Çin atasözünde aileyi lekelemenin en önemli üç yolundan birinin çocuksuzluk olduğuna vurgu yapılmaktadır. Bu örneklerde dikkat çekildi üzere kültürel kodlarla inşa edilen söylemler bireyler üzerinde birey, çift, aile ve toplum düzeylerinde baskıya sebep olabilmektedir.

Sonuç: Mevcut infertilite tanımı çocuksuzluğa veya infertiliteye ilişkin kültürel farklılıkları yakalamakta yetersiz kalabilmektedir ve literatürde rölatif olarak ifade edilen çocuksuzluğun infertilite sınıflandırmasında nereye karşılık geleceği açık değildir. Çeşitli kültürlerden verilen örnekler ilk olarak infertilite faktöründen bağımsız olarak çocuk doğurmaya yönelik güçlü kültürel normlara sahip ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin yüksek olduğu toplumlarda tıbbi tanıya bakılmaksızın genellikle kadınların infertiliteden sorumlu olarak kabul edildiklerine işaret etmektedir. Buradan infertilitede birincil sorumlu olarak algılanan kadınların çift, hane halkı ve toplum düzeyinde sosyal baskılara (şiddet, damgalanma …) daha fazla maruz bırakıldıkları çıkarılabilir. İkinci olarak gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan toplumlarda kültürel iklimin biyolojik ebeveynliğe daha fazla değer vermeye devam ettiğine işaret etmektedir. Son olarak ise kültürel farkların infertil bireylerin yaşam kalitesini, yardım arama davranışlarını, yardımcı üreme teknolojilerine yönelik tutumlarını ve baş etme stratejilerini etkilediği çıkarılabilir. Dolayısıyla kültürel kodlar bireylerin infertiliteyi algılamasını ve infertiliteyle mücadele etme yöntemlerini etkilemektedir. Bireyler infertilite sürecini kültürel kodları doğrultusunda tecrübe etmekte ve farklı kültürlere sahip bireylerin benzer güçlüklere verdikleri kültürel cevapları ile sağlık ve sosyal hizmet gereksinimleri de farklılık göstermektedir. İnfertilite sürecinde sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlara yeterince dikkat edilmemesi; çeşitli bağlamlarda insan davranışlarının anlaşılmasını ve bireylerin karşılaştığı baskıların anlaşılmasını kısıtlamaktadır. İnfertil bireylere daha etkili ve sürdürülebilir hizmetlerin tasarlanabilmesi için sosyal çalışmacıların hizmet sunulacak toplumun kültürel yapısını tanıması, mevcut baskıları değerlendirmesi ve baskı karşıtı sosyal çalışma uygulamaları gerçekleştirmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: İnfertilite, Kültür, Kültürel Duyarlılık, Sosyal Hizmet Uygulaması

CULTURAL TRACES IN ATTITUDES AND BEHAVIORS TOWARD INFERTILITY

Abstract

Aim and Scope: This traditional review study aims to emphasize the significance of culturally sensitive social work practice. It does so by examining the influence of cultural codes on attitudes and behaviors related to infertility, which directly or indirectly affects numerous individuals worldwide, including those in our country. A discussion on the definition and classification of infertility from a cultural perspective was conducted to achieve this aim. Subsequently, some examples of cultural responses to infertility in Japan, Korea, China, India, Pakistan, Africa, and Turkey were given.

Theoretical/Conceptual Framework: Cultural and intercultural studies demonstrate that attitudes and behaviors concerning health and disease are constructed by cultural codes. Infertility, defined as the spontaneous absence of pregnancy despite regular sexual

intercourse and the use of any contraceptive method within a one-year period, is not just a medical condition but also a phenomenon interpreted through cultural codes. However, the ability to diagnose and treat many cases of infertility through advances in medicine and technology might lead specialists to primarily view infertility as a largely organic condition while potentially overlooking its social, economic, and cultural dimensions. Whereas culture significantly influences the definition and classification of infertility, as it does with many diseases. Cultural codes related to reproduction play a crucial role in shaping responses to infertility. At this point, responses to infertility differ from one society to another based on their respective cultures. Gender is one of the primary determinants of cultural responses to infertility. Socio-political and cultural discourses on reproduction, especially in societies with solid cultural norms emphasizing childbearing and higher gender inequalities, place great importance on reproduction and often link it inseparably with women. Thus, the responsibility for reproduction/childbearing lies mainly with the woman and is discussed as if it is at the center of all couples' lives. In this case, infertility, which is a reproductive issue, may be perceived as a "failure to fulfill the female role", "failure to fulfill the male role" and "failure to establish a family". Hence, a "failure" in reproduction is often equated with the failure to meet gender roles and cultural expectations. For instance, in Africa, women are usually held responsible for infertility, and men may divorce their wives or enter into multiple marriages for this reason. Couples often face social pressure to have children. In some cases, it is deemed necessary for a man to have one or more marriages if he experiences reproductive issues in his first marriage. Furthermore, a woman with only daughters is expected to continue bearing children until she has a son to satisfy her husband. In Chinese culture, the birth of a child is regarded as the paramount purpose of marriage, and there is a Chinese proverb that underscores childlessness as one of the three most significant ways to dishonor the family. As pointed out in these examples, discourses constructed with cultural codes can cause pressure on individuals at the individual, couple, family, and community levels.

Conclusion: The current definition of infertility may fail to capture cultural differences in childlessness or infertility, and it is not clear where relative childlessness, expressed in the literature, fits into the classification of infertility. Examples from various cultures initially highlight that in societies with solid cultural norms regarding childbearing, irrespective of infertility factors and high gender inequalities, women are often held responsible for infertility, regardless of medical diagnosis. It can be inferred that women who are seen as primarily responsible for infertility are more likely to face social pressures such as violence and stigmatization at the couple, household, and community levels. Secondly, it indicates that the cultural climate in developed and developing societies still emphasizes biological parenthood. Finally, it can be concluded that cultural differences affect infertile individuals' quality of life, help-seeking behaviors, attitudes toward assisted reproductive technologies, and coping strategies. Individuals experience the infertility process in accordance with their cultural codes, and the cultural responses to similar difficulties and their health and social service needs vary among individuals from different cultures. The insufficient attention given to the infertility process's social, economic, and cultural dimensions hinders understanding human behavior and the pressures individuals face in diverse contexts. To create more effective and sustainable services for infertile individuals, it is essential for social workers to understand the cultural framework of the society they are serving, assess the existing pressures, and carry out anti-pressure social work practices.

Keywords: Infertility, Culture, Cultural Sensitivity, Social Work Practice

KESİŞİMSELLİK BAĞLAMINDA PSİKİYATRİK HASTALIKLA YAŞAYAN BİREYLERİN HASTALIK VE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE DAİR DENEYİMLERİ[1]

Aykut Oğuzcan KILIÇ[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu araştırma psikiyatrik hastalıkla yaşayan bireylerin yaşadığı sorunlara ışık tutmak ve bu sorunların çözümüne/önlenmesine dair, öneriler getirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma toplumsal cinsiyet rollerinin ve hastalık deneyimlerinin bireylerin hayatını nasıl etkilediğine odaklanmış; psikiyatrik tanısı olan bireylerin geçmiş yaşam deneyimleri, hastalık deneyimleri, toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık ve damgalanmadan etkilenme durumları ve buna dair algıları incelenmiştir.

Yöntem: Araştırmada nitel yöntem kullanışmıştır. Veriler, yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırma, bir amaçlı örnekleme yöntemi olan kolay ulaşılabilir durum örneklemesi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın özneleri toplum ruh sağlığı merkezlerinden hizmet alan 7 erkek, 6 kadın olmak üzere toplam 13 gönüllü katılımcıdır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verilen cevapların yanı sıra katılımcıların görüşme sürecindeki iletişim biçimleri ve duygudurumları, sorulara yanıt verme biçimleri ve hastalığa yönelik içgörüleri gözlem analizi yöntemi ile veri olarak kullanılmıştır.

Bulgular: Veriler; katılımcılara dair genel bilgiler, hastalığa dair deneyimler, toplumsal cinsiyete dair deneyimler, damgalama ve ayrımcılık ile ilgili deneyimler olmak üzere dört ana başlıkta sınıflandırılmıştır. Toplumsal cinsiyet perspektifinden çıkan verilerde askerlik deneyimi ön plandadır. Erkek katılımcılar; askerliğin ruh sağlığına olumsuz etkileri, hastalığın askerlik döneminde ortaya çıkması ve hastalık sebebiyle askerlikten muaf olan katılımcıların erkekliklerinin sorgulanması sebebiyle yaşadıkları huzursuzluktan bahsetmişlerdir. Kadın katılımcılar da kendisinden beklenen toplumsal cinsiyet rollerini yerine getirememe durumlarında ayrımcılığa uğradıkları ve alevlenme döneminde kadınlar için farklı zorluklar yaşanabileceği yönünde beyanlar öne çıkmıştır. Bunun dışında hemen her katılımcı yalnızca hastalığa sahip olmanın, damgalanma ve ayrımcılığa uğramalarına yol açtığını belirtmiştir. Damgalanmanın ise sosyal alanda iş bulmak, ev bulmak, aile kurmak gibi konularda toplumsal önyargılara ve diğer zorluklara zemin hazırladığı belirtilmiştir. Hastalıkla ilgili öne çıkan bulgularda ise hastalığın patolojisi ile ilgili belirtiler, hastalık sürecinde alınan sosyal desteğin önemi, toplum ruh sağlığı merkezlerinden faydalanmanın önemi ve zorunlu yatış deneyimleri bulunmaktadır.

Sonuç: Literatürde geçen patolojik belirtiler ile mücadele eden psikiyatrik hastalık sahibi bireyler bir yandan da toplumun ayrımcı tutumlarıyla mücadele etmektedir ve bu ayrımcılıkların çok yönlü olduğu görülmüştür. Kadın olmak ve psikiyatrik hastalık sahibi

[1] Bu çalışma araştırmacının yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

[2] Uzman Sosyal Çalışmacı (MSW), Sağlık Bankalığı, İstanbul, ORCİD: 0000-0002-5522-9385, aykutkilic27@gmail.com

olmanın yalnızca psikiyatrik hastalıkla yaşamaktan farklı zorlukları olduğu görülmüştür. Benzeri şekilde erkek olmanın ve psikiyatrik hastalık sahibi olmanın da zorlukları görülmüştür. Damgalanmaya maruz kalmış bireylerin ruhsal olarak olumsuz etkilenmesi ve damgalanmanın toplumsal önyargıyı beraberinde getirmesi psikiyatrik hastalıkla yaşayan bireyler için önemli bir sorun alanı olarak görülmüştür. Tüm bu ayrımcılıklarla mücadele etmenin yanı sıra kimi katılımcıların içsel damgalamaya sahip olduğu ya da ayrımcılığa sebep olan toplumsal cinsiyet rollerini toplumsal gereklilik olarak gördüğü anlaşılmıştır.

Politika ve uygulama bazında damgalama ve ayrımcılık üzerine çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Toplum eğitimlerinin ve diğer makro sosyal çalışmaların bu konuda faydalı olacağını düşünmekteyim. Ayrımcılığın küçük yaşlarda akran zorbalığı şeklinde başladığı düşünüldüğünde özellikle ilkokullarda buna yönelik eğitimler yapılmalıdır. Yine okulların ayrımcılığa dair farkındalık ve kapasitesinin geliştirilmesi açısından sosyal hizmet uzmanlarının okullardaki istihdamı hem önleyici hem sorun çözücü nitelikte olacaktır. Psikiyatrik hastalıkla yaşayan bireylerin ve ailelerinin güçlendirilmesi, toplumla sosyal içerme ilişkisi kurmasının desteklenmesi açısından başarılı bir örnek olan toplum ruh sağlığı merkezlerinin sayılarının artırılarak erişilebilir kılınması faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Damgalama, Ayrımcılık, Kesişimsellik, Psikiyatrik Sosyal Hizmet, Toplumsal Cinsiyet

ADLİ TIP KURUMU BAŞKANLIĞI'NDA CİNSEL İSTİSMARA UĞRAMIŞ ÇOCUKLARIN PSİKİYATRİK MUAYENE SÜRECİ: MULTİDİSİPLİNER UYGULAMALAR

Zehra Şebnem ERGÜNDÜZ ACAR[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Çocuğun ruh sağlığının bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilebilmesi ve travma ile ilgili semptomların doğru bir şekilde tanımlanabilmesi amacıyla Adli Tıp Kurumu özelinde çocuk istismarı mağdurlarının psikiyatrik muayeneleri bu çalışmanın odak noktasıdır. Ayrıca adli görüşme süreci ve psikiyatrik muayeneler olarak multidisipliner uygulamalarla çocuk adalet sisteminde hassas/ kırılgan grup olarak ele alınan çocuk istismarı mağdurları adına istismarın değerlendirilmesi ve mahkeme sürecine dair bilgilerde adil sonuçlar elde edilmesi bu çalışmanın kapsamını bildirmektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Çocuklar tüm dünyada özel değere sahip, korunması gereken birey grubunu oluştururlar. Gerek bedensel gerekse ruhsal gelişim olarak olumsuz dış etkenlere karşı koyma yeteneği kazanamamış çocuk istismara açık hale gelebilmektedir. Çocuğun cinsel istismarı, çocuğun onay vermeye muktedir olmadığı cinsel eylemlere maruz kalmasıdır. Dolayısıyla çocukluk çağında cinsel istismar maruziyeti ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde depresyon, anksiyete, uyum/kaygı bozuklukları, intihar eğilimi ve madde bağımlılığı gibi birçok ruhsal hastalığa zemin hazırladığı literatürde başlıca görülen hususlardır. Özellikle çocuğun cinsel istismara uğradığı akut dönemlerde travma sonrası stres bozukluğu belirtilerini gösterdiği; altı ay ve bir senenin sonunda ise bu semptomların daha da ağırlaşabildiği, ağır psikiyatrik bozuklukların tanısını alabildikleri gibi travmatik olay sonrası çocuğun tüm geleceğinin olumsuz şekilde etkilendiği öne sürülmektedir. Buna göre adli sistem içerisinde mahkeme ve yargı süreçleri olmak üzere adli sosyal çalışmacılar, farklı kurumlarda ve yargılamanın konusuna göre ceza davaları (çocuk gözetimi, çocuk suçluluğu, ceza ehliyeti vb.) ve hukuk davalarında (boşanma, velayet, çocuğun koruma tedbiri vb.) mesleki uygulamalar sunmaktadır. Ayrıca adli psikiyatrik sosyal çalışmacı; adli süreç içerisinde tarafların sosyal hizmet ve psikiyatrinin harmanlaştığı hususlarda, bilgi ve tecrübesiyle müdahale gerçekleştiren, insan hak ve özgürlüklerinde hassas dengeyi koruyan kişidir. Bu bağlamda Adli Tıp Kurumu ve mahkemelerde adli psikiyatrik sosyal çalışmacılar genellikle doktor veya psikiyatristin içinde bulunduğu kurullarda yer almaktadır. Bu çalışmalarda çocuğun üstün yararı gözetilerek; mağdur çocukların ifadelerinin alınması sırasında yanlarında hazır bulunulması, açıklayıcı ve destekleyici yönergelerle müdahale planına ilişkin tedbirlerin uygulanması, aynı zamanda da rapor yazma ve sunma görevi olarak ilk görüşme içerikleri, diğer raporların hazırlanması, müdahale ve sonucun düzenli ve hatasız bir şekilde belgelenmesini içermektedir.

[1] Dr., Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, İstanbul, Emekli Sosyal Çalışmacı, zebnem.e@hotmail.com

Sonuç: Bu kapsamda mağdurun psikiyatrik görüşme standartlarının geliştirilmesi hususunda çocuk hakları ile ilgili ulusal ve uluslararası sözleşmelerin öne çıkarılmasının uygulama değişikliklerinde yeni bakış açısı kazandırması beklenmektedir.

Kritize edersek; Adli Tıp Kurumu gibi adli bilimlerle ilgili kurumlarda ve hastanelerde çalışan çocuk psikiyatrisi, adli tıp uzmanları, psikolog ve adli sosyal çalışmacılar gibi meslek elemanlarının çocuklarla adli görüşmelerde güvenilir ve kanıta dayalı bir ortam oluşturulması elzemdir. Dolayısıyla multidisipliner ve bütüncül bir yaklaşımla hem çocukların ikincil mağduriyetleri hem de tedavi-rehabilitasyon süreçlerinin desteklenmesi bakımından çocuk hakları perspektifinden önem bildirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuğun cinsel istismarı, Travma sonrası stres bozukluğu, Adli psikiyatrik sosyal çalışma, Adli görüşmede multidisipliner uygulamalar

ÇOCUK ADALET SİSTEMİNDE KAYBOLAN ÇOCUKLAR: SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR

Zeynep MUTLU[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Ülkemizde suça sürüklenen çocukların yargılanması yetişkinlere özgü düzenlenen Türk Ceza Kanunu esas alınarak yapılmaktadır. Çocuk suçluluğunun önlenmesine yönelik çalışmalar ise Çocuk Koruma Kanunu temel alınarak düzenlenmektedir. Bu kanun, çocuklara özgü uluslararası sözleşmeleri ve çağdaş çocukluk paradigmasını dikkate alarak, suç davranışı yerine çocuğa odaklanmıştır. Ancak uygulamada, Türk Ceza Yasası hükümlerinin ve cezalandırmanın öne çıktığı, bu durumunda adli istatistiklere yansıdığı görülmektedir. Oysa hukuksal cezalandırmanın dışında, çocukları özgürlüklerinden yoksun bırakmayı önleyecek alternatif uygulamalar içeren, çocuğun suç davranışında bulunmasına neden olan riskleri gidermeye ve önlemeye yönelik çocuk dostu onarıcı adalet uygulamalarını kapsayan düzenlemelere gerek duyulmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, mevcut uygulamalar ve mevcut uygulamaların suça sürüklenen çocuklar açısından oluşturduğu hak ihlallerine ve çocuk dostu adalet ilkeleri doğrultusunda yapılması gerekenlere dikkat çekilmesi amaçlanmıştır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Ülkemizdeki çocuk yargılamalarında, çocuk dostu adalet ilkelerine uygun olmayan pek çok işlemin yapıldığı, çocuğun, gereksinimlerinin ve içinde bulunduğu risklerin fark edilmediği veya göz ardı edildiği görülmektedir. Çocuk Koruma Kanununda yer alan, koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının alınması, uygulanması, cezalandırıcı yaklaşımın önceliklendirilmesi ve sistem içinde yer alan uzmanların efektif kullanılmamasına bağlı olarak pek çok çocuk hakkı ihlali yaşanmaktadır. Diğer yandan çocuk koruma sistemi, dezavantajlı durumda olan tüm çocukların korunması, güçlendirilmesi ve rehabilitasyonuna yönelik hedefler içermektedir. Oysa ülkemizdeki uygulamalarda, suça sürüklenen çocuklar açısından çocuk koruma sistemi doğrultusunda çocuk dostu adalet ilkelerinin gerçekleştirilemediği görülmektedir. Bu nedenle mevcut durum, Ankara ili örneklemindeki uygulama ve adli istatistik verileri üzerinden analiz edilerek tartışılmaya çalışılacaktır.

Sonuç: Çocuk dostu adalet uygulamalarının, çocuk koruma sistemini hareket geçiren, çocuğu suç ve buna bağlı olarak gelişen tüm risklerden koruyan uygulamalar olması aynı zamanda çocuğun refahını amaçlayan bir yaklaşım içermesi önem taşımaktadır. Bunun sağlanabilmesi için suça sürüklenen çocukların durumlarına bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşılmalı, korunma ihtiyacı içinde oldukları fark edilmeli, buna yönelik önleyici ve koruyucu çalışmalar gerçekleştirilmeli ve çocuk dostu adalet ilkeleri uygulanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Suça sürüklenen çocuk, Çocuk adalet sistemi, Çocuk dostu adalet, çocuk koruma sistemi

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı, Ankara Adliyesi Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü.
ORCİD: 0000-0001-6079-5069, zmutlushu06@gmail.com

CHILDREN LOST IN THE JUDICIAL JUSTICE SYSTEM: CHILDREN DRIVEN INTO CRIME

Abstract

Aim and Scope: In our country, the trial of children dragged into crime is carried out on the basis of the Turkish Penal Code, which is designed specifically for adults. Studies to prevent juvenile delinquency are organized on the basis of the Child Protection Law. This law, taking into account international conventions specific to children and the contemporary childhood paradigm, removes the child dragged into crime from being the main subject of the criminal justice system and focuses on the child instead of criminal behavior. However, in practice, it is seen that the provisions of the Turkish Penal Code and punishment come to the fore and this situation is reflected in judicial statistics. However, apart from legal punishment, there is a need for regulations that include alternative practices that will prevent children from being deprived of their freedom, and child-friendly restorative justice practices that aim to eliminate and prevent the risks that cause the child to engage in criminal behavior. Therefore, this study aims to draw attention to the current practices and the rights violations caused by the current practices in terms of children dragged into crime, and what needs to be done in line with the principles of child-friendly justice.

Theoretical/Conceptual Framework: In juvenile trials in our country, it is seen that many actions are taken that do not comply with the principles of child-friendly justice, and the child, his needs, and the risks he faces are not noticed or ignored. Many violations of children's rights occur due to the taking and implementation of protective and supportive precautionary measures in the Child Protection Law and the ineffective use of experts within the system. On the other hand, the child protection system includes targets for the protection, empowerment and rehabilitation of all children who are disadvantaged. However, in the practices in our country, it is seen that child-friendly justice principles cannot be implemented in line with the child protection system for children dragged into crime. For this reason, the current situation will be tried to be discussed by analyzing the application and judicial statistics data in the sample of Ankara province.

Conclusion*:* It is important that child-friendly justice practices are practices that activate the child protection system, protect the child from crime and all related risks, and include an approach aimed at the welfare of the child. To achieve this, the situation of children dragged into crime must be approached from a holistic perspective, it must be recognized that they are in need of protection, and preventive and protective work must be carried out accordingly.

Keywords: Child dragged into crime, Juvenile justice system, Child-friendly justice, child protection system.

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN KORUNMASINDA UZMANLAŞMIŞ KORUYUCU AİLE MODELİ: VAKA ÖRNEĞİ

Zeynep MUTLU[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Ülkemizde çocuk suçluluğu oranları her yıl değişmekte ve suç davranışının gerçekleşmesi önlenememektedir. Suç davranışı sonrası çocukların rehabilitasyonu veya topluma yeniden kazandırılması süreçlerinde, çocuk koruma odaklı çalışmalarda çeşitli sorunlar bulunmaktadır. Suça sürüklenen çocuklara yönelik olarak yasamızda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbir kararları, suça sürüklenen çocuklara uygulanan hizmetleri belirlemektedir. Ancak bu hizmetler, suça sürüklenen çocuğa özgülenememekte, standart olarak uygulanmakta, bu durum ise suça sürüklenen çocuğu, içinde bulunduğu risklerden ve suç davranışının tekrarlanmasından koruyamamaktadır. Çocuk Koruma Kanununda yer alan Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarından olan bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi halinde, çocuğun resmi veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesini içermektedir. Bu tedbir çoğunlukla, çocuğun yatılı bir kuruma yerleştirilmesi olarak uygulanmakta, diğer alternatif bakım hizmetlerden olan koruyucu aile hizmeti ise tercih edilmemektedir. Bu çalışmada ise biyo-psiko-sosyal ve ekonomik risklerden dolayı suç davranışında bulunan çocuğun, özgül koşullarına göre yatılı kurum bakımı yerine uzmanlaşmış koruyucu aile modelinden faydalandırılarak, çocuğun korunması ve topluma yeniden kazandırılması açısından öneminin tartışılması amaçlanmaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Kurum bakımına alternatif bir sosyal hizmet modeli olarak geliştirilen Koruyucu Aile Modeli, çocuk koruma sistemi içinde, yeterli düzeyde uygulanamamaktadır. Bu durumun nedenleri bir başka çalışmanın konusunu oluşturmakla birlikte, bu çalışmada uzmanlaşmış koruyucu aile modelinin, suça sürüklenen çocuklar açısından uygulanabilirliği tartışılacaktır. Özel zorlukları, gereksinimleri ve ihtiyaçları olan çocuklara sağlanan bakım hizmetini içeren uzmanlaşmış koruyucu aile modelinin, suça sürüklenen çocukların, içinde bulundukları risklerden koruyan, iyilik halini sağlayan ve haklarını koruyan bir model olduğu açıklanacaktır.

Sonuç: Suç tekrarı nedeniyle pek çok kez adli işlem süreci yaşayan ve hakkında bakım tedbiri uygulanarak yatılı kuruma yerleştirilen suça sürüklenen çocuk, yaşadığı uyum sorunları ve akran zorbalığı nedeniyle kurum bakımında kalamayıp kaçma davranışında bulunmuştur. Kaçma davranışı sonrasında suç tekrarları nedeniyle yeniden pek çok kez adli işlem yapılmıştır. Çocuk hakkında uygulanan koruyucu aile modeli sonrasında, suç

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı, Ankara Adliyesi Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü. ORCİD: 0000-0001-6079-5069, zmutlushu06@gmail.com

davranışlarının tekrarı, çocuğun iyilik hali ve aileye uyumunda değişimler yaşanmıştır. Bu vaka üzerinden suça sürüklenen çocukların korunmasında, uzmanlaşmış koruyucu aile modelinin sonuçları paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Suça sürüklenen çocuk, Uzmanlaşmış koruyucu aile modeli, Çocuk koruma, sosyal hizmet uygulamaları

PROTECTIVE FAMILY MODEL SPECIALIZED IN THE PROTECTION OF CHILDREN WHO ARE DRIVEN INTO CRIME: A CASE EXAMPLE

Abstract

Aim and Scope: In our country, juvenile delinquency rates change every year and criminal behavior cannot be prevented. There are various problems in child protection-oriented studies in the processes of rehabilitation or reintegration of children after criminal behavior. The protective and supportive precautionary measures in our law for children dragged into crime determine the services provided to children dragged into crime. These services cannot be specific to the child who is dragged into crime, they are applied as standard, and this situation cannot protect the child who is dragged into crime from the risks he faces and from the repetition of criminal behavior. Care measure, which is one of the Protective and Supportive Measure Decisions included in the Child Protection Law, includes the child's benefit from official or private care home or foster family services or placement in these institutions, if the person responsible for the child's care cannot fulfill his/her duty for any reason. This measure is mostly implemented as placing the child in a boarding institution, while foster family service, which is one of the other alternative care services, is not preferred. In this study, it is aimed to discuss the importance of the child who engages in criminal behavior due to bio-psycho-social and economic risks to benefit from a specialized foster family model instead of residential institutional care according to the child's specific conditions, in terms of protecting the child and reintegrating him into society.

Theoretical/Conceptual Framework: The Foster Family Model, which was developed as an alternative social service model to institutional care, cannot be implemented adequately within the child protection system. Although the reasons for this situation are the subject of another study, in this study the applicability of the specialized foster family model for children dragged into crime will be discussed. It will be explained that the specialized foster family model, which includes care services provided to children with special difficulties and needs, is a model that protects children who are pushed into crime from the risks they face, ensures their well-being and protects their rights.

Conclusion: The child who was dragged into crime, who went through judicial proceedings many times due to recidivism and was placed in a boarding institution with care measures, was unable to stay in institutional care due to his adaptation problems and peer bullying, and resorted to escape behavior. Following the escape behavior, judicial proceedings were taken many times due to repeat crimes. After the foster family model was applied to the child, there was a repetition of criminal behavior and changes in the child's well-being and adaptation to the family. Through this case, the results of the

specialized foster family model in the protection of children dragged into crime will be shared.

Keywords: Child dragged into crime, Specialized foster family model, Child protection, social work practices.

SOSYAL HİZMETTE PSİKODRAMA ve MONODRAMA UYGULAMASINA BAKIŞ[1]

Yaşar ÇAVDAR KOLBÜKEN[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de toplumsal değişim sürecinde sosyal sorunların çeşitliliğinin artması sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarını da giderek genişletmektedir. Sosyal hizmet mesleğinin en önemli uygulama alanlarından biri olan klinik sosyal hizmet alanında bir grup psikoterapisi yöntemi olan psikodramanın ve bireysel görüşmelerde de monodramanın kullanımı günümüz pratiğinde yangınlaşmaya başlayan çalışmalar arasındadır. Bu bildiride; sosyal hizmet uzmanlarının grup çalışmalarında kullandığı bir yöntem olan psikodramanın, grup çalışmalarında kullanımı ve bireysel görüşmelerde de teşhis ve tedavinin bir parçası olarak monodrama uygulamalarının kullanımı açısından, uygulama örnekleri paylaşımı ile bir çerçeve sunmak amaçlanmaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: NASW'nin tanımına göre *"klinik sosyal hizmet; diğer sosyal hizmet alanlarında olduğu gibi; birey, aile ve küçük gruplar için psikososyal işlevselliği artırma ve sürdürme amacı"*nı taşır. Klinik sosyal hizmet uygulaması, psikososyal işlevsizliğin, ruhsal ve duygusal bozukluklar da dâhil olmak üzere engellilik veya sakatlığın tedavisi ve önlenmesi için sosyal hizmet teori ve yöntemlerinin profesyonel kullanımına işaret eder. Klinik sosyal hizmet, değerlendirme, psikoterapi ve danışmanlığı içeren teşhis ve tedavi, müracaatçı/danışan odaklı savunuculuk, konsültasyon ve değerlendirmelerden oluşur ve süreci sosyal hizmetin amaçları ve NASW'nin etik kuralları içinde belirttiği ilke ve değerler perspektifinde sunulur.

Psikoterapötik ve sosyoterapötik bir eylem yöntemi olan psikodrama, *grup psikoterapilerinin özellikle yaşama yakın bir türünü* oluşturur. Psikodrama çoğunlukla kişisel veya kişilerarası sorunları dışsallaştırmak için psikoterapinin çeşitli yönlerini ve rol oynama tekniklerini birleştiren deneyimsel bir yaklaşım olarak tanımlanır. Psikoterapinin bir parçası olmakla birlikte klinik ortamların dışında da yaygın olarak kullanılmaktadır. Grup terapisi klinik uygulamalara odaklanırken terapötik bir bağlamda grup çalışması, sosyal grup çalışmasının daha geniş bir yönelimi olarak grup terapisini, toplum çalışmasını, eğitim gruplarını, beceri geliştirme gruplarını, görev gruplarını, sosyal eylem gruplarını, iyileştirici grupları ve denetleyici grupları da kapsamaktadır.

Psikodrama eğitimini tamamlayan ve akredite olan sosyal hizmet uzmanlarının, psikodramayı grup çalışmalarında kullanmaları ayrıca bireysel görüşmelerde de teşhis ve tedavinin bir parçası olarak monodrama uygulamalarını kullanmaları, kanıta dayalı uygulama açısından önemlidir.

[1] Bu çalışma yazarın klinik çalışmaları kapsamında hazırlanmıştır.

[2] Uzm. Sosyal Hizmet Uzmanı, Aile ve Çift Danışmanı, Psikodramatist, Hacettepe Üniversitesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıklar AD., Ankara. ORCİD: 0000-0002-5400-4977, yasarcavdar@yahoo.com

Sonuç: Psikodramanın tarihsel gelişimine bakıldığında, psikodrama tekniğini oluşturan Moreno'nun ilk uygulamalarının öncelikle sosyal hizmet odaklı olduğu, toplumun en az hizmet alan ve ezilen kesimleriyle çalıştığı görülmektedir. Özellikle göçmenlerle, mültecilerle, çocuk ve gençlerle, okullarda ve ceza adaleti sistemine dahil olan bireylerle çalışma örnekleri bilinmektedir. Moreno'nun insan onuruna yaraşır bir ortamın teşviki ve sosyal adaletin sağlanması vizyonunda sosyal hizmetin temel ilke ve felsefesi ile de ortak noktaları bulunan psikodramanın mevcut uygulamalarda daha yaygın kullanımını sağlamak bu çalışmanın ana sonucudur.

Anahtar Kelimeler: Psikodrama, monodrama, klinik odaklı sosyal hizmet.

ÇOCUKKEN KATILIM HAKKINA ERİŞEBİLEN YETİŞKİNLERİN ÇOCUK KATILIMINI DEĞERLENDİRMELERİ: İZMİR SEFERİHİSAR ÇOCUK BELEDİYESİ ÖRNEĞİ[1]

Tuğba CANBULUT[2]
Şevval UĞUR[3]

Özet

Amaç ve Kapsam: Sesini içinde bulunduğu koşulları gözeterek duyurabilir olmak her çocuğun hakkıdır. Bu konu çocuk hakları ile ilgili sözleşmelerde katılım hakkı olarak ele alınır ve çocuk hakları içerisinde önemli bir yer tutar. Bu araştırma ile çocukların karar verme süreçlerine katılımları için çeşitli zeminler oluşturulduğunda bu durumun yetişkinlikte nasıl değerlendirildiğinin sorgulanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu araştırma, 18-25 yaş arası gençlerle, çocukken deneyimledikleri çocuk katılımı süreçlerinin değerlendirildiği niteliksel bir araştırmadır. Saha İzmir-Seferihisar'da 2011 tarihinde kurulan, çocuklara yönelik sosyal ve politik etkinliklerin çocuklar ve yetişkinlerce birlikte yürütüldüğü Çocuk Belediyesidir. Çocukken Çocuk Belediyesine giden 8 gençle çocuk belediyesini değerlendirdiklerini derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılara Çocuk Belediyesi süreçlerinde çeşitli etkinliklerde eğitmen olarak yer alan anahtar kişi aracılığıyla ve kartopu tekniğiyle ulaşılmıştır. Derinlemesine görüşme yoluyla veri toplanmış olup gereklietik kurul izni alınmıştır. Bulgular MaxQda analiz programında analiz edilmiştir.

Bulgular: Çalışmanın en önemli bulguları Çocuk Belediyesinin çocuklar için güvenli alan olması, güvenli alanın aile ile metaforlaştırılması, çocuklarda özgüven gelişimine katkı sağlamasıdır. Çocuk dostu mekanların ayrıştırılmış olmasının öneminden bahsedilmiştir. Çocuk katılımı bağlamında ne düşündükleri/deneyimledikleri sunulmalıdır.

Sonuç: Çocuk belediyesi bir çocuk dostu mekandır ve katılımcıların çocuk dostu mekanların çocuklara ait olması konusunda fikir birliği mevcuttur. Çocuk belediyesinde aktif bir çocukluk geçiren yetişkinler özgüven konusunda sorun yaşamayan, kendilerini ifade etmede rahat, çocuklar ve yetişkinlerle rahat iletişim kurabilen bireylerdir. Çocuk belediyesi gibi oluşumlar, çocukların katılım hakkı konusunda gerçekçi izler taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Katılımı, Çocuk Belediyesi, Çocukların Politik Katılımı, Çocukların Sosyal katılımı, Katılım Hakkı

[1] "Türkiye'de Çocuk Katılım Örnekleri Bağlamında Katılımın Çocuk Yurttaşlığı Üzerine Etkileri" isimli doktora tezi verilerinin bir kısmından yararlanılmıştır.

[2] Arş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul, ORCİD: 0000-0002-0055-1684, tugba.canbulut@iuc.edu.tr

[3] Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul, ORCİD: 0009-0005-3080-2471, sevvalugur00@gmail.com

ADULTS' (WHO HAD ACCESS TO RIGHT TO PARTICIPATE) EVALUATIONS ON CHILDREN'S PARTICIPATION: İZMİR SEFERİHİSAR CHILDREN'S MUNICIPALITY CASE

Abstract

Aim and Scope: It is the right of every child to have their voice heard, considering their circumstances. This issue is addressed as the right to participation in conventions on children's rights and has an important place among children's rights. This research aims to question how this situation is evaluated in adulthood when various grounds are created for children's participation in decision-making processes.

Methods: This is a qualitative research with young people aged 18-25, evaluating the child participation processes they experienced as children. The field is the Children's Municipality, where social and political activities for children are carried out together by children and adults, established in Izmir-Seferihisar in 2011. In-depth interviews were held with 8 young people who went to the Children's Municipality when they were children, in which they evaluated the children's municipality. Participants were reached through a key person who took part as an instructor in various activities during the Children's Municipality processes and through the snowball technique. Data was collected through in-depth interviews and the necessary ethics committee permission was obtained. The findings were analyzed in the MaxQda analysis program.

Results: The most important findings of the study are that the Children's Municipality is a safe space for children, the safe space is metaphorized with the family, and it contributes to the development of self-confidence in children. The importance of separating child-friendly spaces was mentioned. What they think/experience in the context of child participation should be presented.

Conclusion: Children's municipality is a child-friendly place and there is a consensus among the participants that child-friendly places should belong to children. Adults who had an active childhood in the children's municipality are individuals who have no problems with self-confidence, are comfortable expressing themselves, and can easily communicate with children and adults. Formations such as the children's municipality bear realistic traces regarding children's right to participation.

Keywords: Children's Participation, Child Municipality, Political Participation of Children, Social Participation of Children, The Right to Participation

ÇOCUK GÖÇÜ BAĞLAMINDA İSTANBUL'DAKİ REFAKATSIZ ÇOCUKLARIN DENEYİMLERİ VE SOSYAL HİZMET YAKLAŞIMI

Mansur SEYİTOĞLU[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın temel amacı; İstanbul'da bulunan refakatsiz çocukların göç deneyimleri hakkında bilgi sahibi olmak, karşılaştıkları sorunları ve ihtiyaçları belirlemek, içinde bulundukları sosyal ağlar hakkında, gelecek planları hakkında bilgi edinmenin yanı sıra refakatsiz çocukların yaşamlarında sosyal hizmetin yerini ve rolünü değerlendirmektir.

Yöntem: Araştırmanın katılımcıları, İstanbul'da bulunan 12-18 yaş aralığındaki refakatsiz çocuklardan seçilmiştir. Araştırmada karma yöntem kullanılmış olup, çalışmanın nicel kısmında soru formu kullanılmış; form 428 çocuk tarafından yanıtlanmıştır. Nitel bölümde ise yarı yapılandırılmış soru formu kullanılarak 21 refakatsiz çocukla derinlemesine görüşme yapılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 20.0 İstatistik Paket Programı ve MaxQda Analytics Pro 2020 programı kullanılmıştırAraştırmanın verileri, yakınsayan paralel desen temelinde toplanmıştır.

Bulgular: Göçün öznesi olarak kabul edilen refakatsiz çocukların içinde olduğu tek bir sistemin olmadığı görülmektedir. Göç kararı alındıktan sonra sürekli değişen bir sistemin içinde yer alan katılımcıların göçün bütün aşamalarında farklı kişi ve sistemlerle ilişkili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla refakatsiz çocuğu içinde olduğu sistemlerle değerlendirmenin gerekliliği öne çıkmıştır.

Sonuç: Sosyal hizmetin refakatsiz çocuklara yönelik uygulamaları yetersiz ve düzensizdir. Refakatsiz çocuklar çoğunlukla başka kişi ve kurumların bildirimleri sonucunda çocuk koruma sistemine dahil olmuşlardır. Çocukların sosyal hizmetlere erişememesinin yasal ve pratik engelleri, çocukları kör noktaya itmiştir. Çocuk koruma sisteminin ilişkilenmediği refakatsiz çocuklar, piyasa düzeninde yer alan işverenler ve sömürü düzeni içerisinde yer alan kaçakçılarla iletişimde olmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk göçü, refakatsiz çocuklar, sosyal hizmet.

EXPERIENCES OF UNACCOMPANIED CHILDREN IN THE CONTEXT OF CHILD MIGRATION AND ROLE OF SOCIAL WORK IN ISTANBUL

Abstract

Aim and Scope: The main purpose of this study is to have information about the migration experiences of unaccompanied children in Istanbul, to identify the problems and needs

[1] SHU Dr., Fenetre Psikolojik Danışmanlık, İstanbul, ORCİD: 0000-0003-0474-4050, mansurseyitoglu@gmail.com

they face, to learn about the social networks they are in, their future, as well as to evaluate the place and role of social work in the lives of unaccompanied children.
Methods: The participants of the study were selected from unaccompanied minors between the ages of 12-18 in Istanbul. A mixed method was used in the study and a questionnaire was used in the quantitative part of the study; the form was answered by 428 children. In the qualitative part, in-depth interviews were conducted with 21 unaccompanied minors using a semi-structured questionnaire. SPSS 20.0 Statistical Package Program and MaxQda Analytics Pro 2020 program were used for data analysis. The data were collected based on a convergent parallel design.
Results: It is seen that there is no single system in which unaccompanied minors, who are accepted as the subject of migration, are included. It is seen that the participants, who are in a constantly changing system after the migration decision is taken, are associated with different people and systems at all stages of migration. Therefore, the necessity of evaluating unaccompanied minors with the systems they are in has come to the fore.
Conclusion: The practices of social services for unaccompanied minors are inadequate and irregular. Unaccompanied minors are mostly included in the child protection system because of notifications by other individuals and institutions. The legal and practical barriers preventing children from accessing social services have pushed children into a blind spot. Unaccompanied minors, with whom the child protection system has no relationship, have been in contact with employers in the market order and traffickers in the exploitation order.

Keywords: Child migration, unaccompanied minors, social work

SOSYAL BİLİMLER DEPREMİ KAPSIYOR MU? TÜRKİYE LİSANSÜSTÜ TEZLERİNDE "DEPREM" BAŞLIKLI TEZLERE DAİR DOKÜMAN ANALİZİ

Tuğba CANBULUT[1]
Mansur SEYİTOĞLU[2]
Bedirhan LALE[3]

Özet

Amaç ve Kapsam: Deprem bir doğa olayı olarak tarif edilmektedir, bu haliyle doğa bilimlerinin bir araştırma alanıdır. Oysa doğaya ait olayların öncesi-sırası-sonrası süreçlerinde toplumsal etkinin görülmesi adına sosyal bilimlerin bilgi birikimine de ihtiyaç vardır. Bu araştırmanın amacı Türkiye akademisinde Yükseköğretim Kurumu bünyesindeki tezlerde deprem içerikli olanların sosyal hizmet kapsam genişliğini ortaya koymak, sosyal bilimlerin deprem gündemini tartışmaya açmaktır.

Yöntem: Araştırmada doküman incelemesi yapılmıştır. Türkiye akademisinde Yüksek Öğretim Kurumu'nun kuruluşu (1981) ile 2023 yılı Eylül ayı aralığında tamamlanan lisansüstü tezler "deprem" anahtar kelimesi ile taranmıştır. Bu taramada 2646 tezin özeti veya kendisi görüntülenebilen 2000 tanesi incelenmiştir. Veriler MaxQda analiz programında analiz edilmiştir. Frekans ve içerik analizleri yapılmıştır. Sosyal bilimlerdeki tam erişimli tezler içindeki anahtar kelimeler arasında birlikte oluşma sıklığı incelenmiştir.

Bulgular: Türkiye akademisi içinde deprem alanında YÖK kayıtlarına geçen 3 adet sosyal hizmet lisans üstü tezine rastlanmıştır. Hepsi yüksek lisans tezidir. "İstanbul depremi" başlıklı 15 teze ulaşılmıştır. Sosyal bilim alanındaki tezlerin doğa bilimleri alanındaki tezlerden sayıca az olması söz konusudur.

Sonuç: 6 Şubat Türkiye-Suriye depremlerinin ardından deprem bölgeleri başta olmak üzere ülkenin depremden doğrudan-dolaylı etkilenen her yerinde sosyal hizmetin önemi sıklıkla gündem olmuştur. Uzun zamandır beklenen İstanbul depremi sosyal hizmetin akademik bilgi birikimi olarak hazır olmadığı bir durumdur. Pratiğin bilgi birikimine yansıması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Afet, Afet Dirençliliği, Afetlerde Sosyal Hizmet

[1] Arş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul, ORCİD: 0000-0002-0055-1684, tugba.canbulut@iuc.edu.tr
[2] SHU Dr., Fenetre Psikolojik Danışmanlık, İstanbul, ORCİD:0000-0003-0474-4050, mansurseyitoglu@gmail.com
[3] Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul, ORCİD: 0009-0009-3555-9131, bedirhan.lale.38@gmail.com

DO SOCIAL SCIENCES COVER EARTHQUAKE? DOCUMENT ANALYSIS OF THESE TITLED "EARTHQUAKE" IN TURKISH GRADUATE THESIS

Abstract

Aim and Scope: Earthquake is described as a natural event, and as such it is a research field of natural sciences. However, the knowledge of social sciences is also needed in order to see the social impact in the before-during-after processes of natural events. The aim of this research is to reveal the breadth of social service coverage of earthquake-related theses in the theses within the Council of Higher Education in the Turkish academy and to open the earthquake agenda of social sciences to discussion.

Methods: Document analysis was conducted in the research. Postgraduate theses completed in the Turkish academy between the establishment of the Council of Higher Education (1981) and September 2023 were scanned with the keyword "earthquake". In this screening, 2000 of 2646 theses, which could be viewed in their abstracts or in themselves, were examined. The data were analyzed in the MaxQda analysis program. Frequency and content analyzes were performed. The frequency of co-occurrence among keywords in full-access theses in social sciences was examined.

Results: Three social work postgraduate theses in the field of earthquakes were found in the Turkish academy, which were registered with the Council of Higher Education. All of them are master's theses. 15 theses titled "Istanbul earthquake" were reached. It is possible that theses in the field of social sciences are less in number than theses in the field of natural sciences.

Conclusion: After the February 6 Turkey-Syria earthquakes, the importance of social service has frequently been on the agenda in all parts of the country directly or indirectly affected by the earthquake, especially in the earthquake regions. The long-awaited Istanbul earthquake is a situation for which social work is not ready in terms of academic knowledge. It is important that practice is reflected in knowledge.

Keywords: Earthquake, Disaster, Disaster Resilience, Social Work in Disasters

ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK ÇALIŞMA YÜRÜTEN GÜNDÜZ HİZMET MERKEZLERİ ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

Mehmet ATEŞ[1]
Süleyman YILDIRIM[2]

Özet

Ortalama yaşam süresinin uzaması ve nüfus içerisindeki engelli bireylerin sayısının artış göstermesi, özel politika gerektiren gruplar içerisinde yer alan engelli bireylerin yaşamış olduğu toplumsal sorunların derinleşmesine ve dönüşüme uğramasına neden olmuştur. Öyle ki engelli bireylerin yaşamış olduğu sosyal sorunlara bağlı olarak bakım ihtiyacının ortaya çıkması engelli evde bakım hizmeti başta olmak üzere yatılı ve gündüzlü kuruluşların yaygınlaşmasını beraberinde getirmiştir. Derleme niteliğinde olan bu çalışma kapsamında engelli bireylerin bakım ihtiyacını karşılamak amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde yer alan gündüzlü hizmet merkezlerinin genel yapısı, hizmet sınırları, hizmet sunumu esnasında ortaya çıkan ihtiyaçlar ve yaşanan sorunlar üzerinde durulacaktır.

Engellilik tanımı ve sınıflandırılması zaman içerisinde tıbbi yaklaşımdan ziyade fonksiyonlardaki sınırlılıkları odak alarak ifade edilmiştir. Nitekim engelli bireylerin sayısı ve nüfus içerisindeki payı bu noktadan hareketle ifade edilmektedir. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2023 yılı Temmuz ayından açıklanan Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteninde 2.511.950 engelli bireyin olduğu görülmüştür. Yaşanan kavramsal dönüşüm, engelli bireylerin toplumsal yaşam içerisinde görünür hale gelmesi ve yaşamış oldukları sosyal sorunların çeşitlilik göstermesi farklı sosyal hizmet modellerinin oluşturulmasını beraberinde getirmiştir. Engelli bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri hane içerisinde bakım ihtiyacının sağlanarak aile bütünlüğünün korunması ve sosyal yaşama aktif şekilde katılım göstermesi önemli görülmekte olup bu noktadan hareketle engelli bireylerin evde bakım hizmetleri ve gündüzlü hizmet merkezlerine yönlendirilmesine öncelik verilmektedir. Ancak gündüzlü hizmet merkezlerinin sayısı ve kapasitesi nüfus içerisindeki engelli oranı ve engelli bireylerin talebini karşılayacak yeterlilikte değildir. Gündüz hizmet merkezleri engelli bireylerin sosyal işlevselliğini arttırmasını, başta zihinsel ve duygusal olmak üzere farklı boyutlarda engelli bireyleri destekleyerek günlük yaşam becerilerini korumasını ve toplumsal yaşama etkin bir şekilde katılım sağlamasını öncelemektedir. Ancak gündüz hizmet merkezlerinin yetersiz olması ve hizmet kapsamının sınırlılık göstermesi engelli bireylere sağlanan kurumsal hizmet yapısının dar bir kapsamda yürütülmesine sebep olmaktadır.

Çalışma kapsamında; engelli bireylerin bakım ihtiyacını karşılamanın yanı sıra toplumsal yaşama etkin şekilde katılımını sağlayan gündüz hizmet merkezlerinin engel grubu, cinsiyet ve yaş grubu dikkate alınarak yaygın hale getirilmesi ve hizmet kapsamının genişletilmesi önem arz etmektedir. Nitekim engelli bireylere hizmet veren gündüz bakım merkezilerinin yaygınlaştırılması sağlık, eğitim ve istihdam gibi alanlara engelli bireylerin katılımını artırmakla birlikte aile üyelerinin toplumsal yaşam içerisinde yer

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, ORCİD: 0000-0002-5465-8401, atesmehmet1114@gmail.com
[2] Sorumlu Müdür ve Sosyal Hizmet Uzmanı, Özel Bizim Ev Bakım Merkezi, İzmir, yldrm.slymn2545@gmail.com

almasını ve aile yapısının korunmasını beraberinde getirmektedir. Bu kapsamda çalışma yürüten sosyal hizmet uzmanları başta olmak üzere sosyal bilimler içerisinde yer alan farklı meslek gruplarının engelli birey ve aile üyelerine danışmanlık sağlaması ve rehberlik yapması aile üyelerinin sosyal işlevselliğini ve iyilik halinin korunarak sürdürülebilir aile yapısının oluşmasını beraberinde getirecektir.

Anahtar Kelimeler: Engellilik, Engelli Bakım Hizmetleri, Gündüz Hizmet Merkezleri

SOSYAL HİZMETİN GELECEĞİ: İNSANİ KALKINMA VE EŞİTLİK

Hicran ATATANIR[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında sosyal hizmetin geleceğine yön verecek kritik bileşenleri insani kalkınma ve eşitlik oluşturmaktadır. Çalışmanın temel argümanı; sosyal adalete ve insan haklarına dayalı olarak kalkınan bir Türkiye'de sosyal hizmetin de sosyopolitik alanda sahip olması gereken işlevselliğe kavuşacağı savıdır. Geride bıraktığımız yüzyılda demokratik hukuk devletine geçiş sancılarını atlatamamasının yanı sıra ekonomik bağımsızlık, öz örgütlülük, refahın adil dağılımı, insan hak ve özgürlükleri gibi pek çok alanda gelişimini tamamlamaktan nispeten uzaklaşan Türkiye'de sosyal hizmet disiplini de hem bilim insanları hem meslek mensuplarıyla kritik açmazların ve bu açmazları kurumsallaştıran politik bir yaklaşımın içinde ilerlemeye çabalamaktadır. Bir tarafta derinleşen yoksulluğun ve güvencesizliğin en ağır bedellerini ödeyen; kırdan koparılarak kentlerde sosyal yardıma muhtaç hale getirilen insanlar ve onları çevreleyen sosyoekonomik eşitsizlikler; diğer yanda ise bu eşitsizlikleri süreğen kılan gelir dağılımı adaletsizliği, klientelist ilişkiler ve nepotizmin varlığı sosyopolitik alanın ve bu alanın temel bileşeni olan sosyal hizmetin demokrasi, hukuk, adalet ve sosyal devlet gibi ilkeler temelinde yapılamasını güçleştirmektedir. İkinci yüzyılda bu güçlüğü aşmanın ve açmazları geride bırakmanın iki unsuru olarak insani kalkınma ve eşitlik kavramları önem taşımaktadır.

Kavramsal Çerçeve: İnsani kalkınma ve eşitlik, bir toplumsal yapının gelişiminde çok yönlü iki süreci temsil eder. Bir toplumun ekonomik, sosyal ve siyasal varlığının insan onuruna yakışır şekilde yaşamı mümkün kılacak yönde ilerlemesi, sosyal refahın sağlanması ve bu refahın tüm toplumsal kesimleri kapsayacak şekilde adil paylaşımı ile mümkündür. Herkesin doğduğu ya da yaşadığı yerde doyma, barınma, çalışma ve gelişme hakkını güvence altına alan iki temel ilke olarak insani kalkınma ve eşitlik, sosyal hizmetin de geleceğine yön verecek belirleyici bir etki barındırır. Yerelden başlayarak her alanda insani kalkınmaya ve eşitliğe yatırım yapmak, sosyal korumanın ağırlıklı olarak sosyal yardımlara indirgendiği mevcut oportünist ve popülist uygulamaların kısır döngüsünden çıkma stratejisi olarak kabul edilebilir (Atatanır, 2016). Nitekim son beş yılda sosyal yardım alan hane sayısının 3,5 milyondan 4,5 milyona ulaşmış olması, sosyal devletten sosyal yardım devletine dönüşmekte olan bir işleyişin lütuf ve biat kültürü temelinde yoksulluğu nasıl yönetilebilir kıldığını da ortaya koymaktadır. Nüfusunun sadece yüzde 1'i toplam servetin yüzde 39,5'ine sahip, en zengin yüzde 10'u toplam servetin yüzde 69,8'ini elinde bulunduran Türkiye'de nüfusun yüzde 80'inin bu servetten aldığı payın tamamı yüzde 18,7 ile sınırlıdır. Derinleşen yoksulluğun ve bu derinliği süreğen kılan eşitsizliklerin varlığı korundukça, 'iyi olma hali' küçük bir azınlığa özgülenmekten öteye gidemeyecektir. Kuşkusuz gelinen bu nokta, insani olmaktan giderek uzaklaşan kamusal politikalar ve daralan ekonomik özgürlüklerle yakından ilişkilidir. İşsizlik artarken asgari ücret ve emekli aylık tutarlarının açlık sınırının altında

[1] Doç. Dr., Sosyal Güvenlik Kurumu, Ankara, ORCİD: 0000 0002 0938 4245, E-posta: hatatanir@gmail.com.

kaldığı bu noktada eşitsizlikler, sosyal hizmet emekçilerini ve iyi olma hallerini de çevreleyen bir baskı unsuru oluşturmaktadır.

Sonuç: Türkiye en zor koşullarda umudu örgütlemekle kalmayıp; onu bağımsızlığa ve yaşam biçimine dönüştürmüş köklere sahip bir ülkedir. Bu kökler sosyal hizmet alanındaki bilimsel ve mesleki birikimi besleyerek ağır kayıplar vermiş bir toplumun üreten, dönüştüren ve kendi geleceğine yön veren kapasitesini açığa çıkarmıştır. Bu kapasitenin farkında olarak insani kalkınmayı ve eşitliği kurumsallaştırmaya yönelik adımların atılması, sosyal hizmetin geleceğine de güven ve umutla bakmanın olmazsa olmazı olarak karşımızda durmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, İnsani Kalkınma, Eşitlik.

CUMHURİYET'İN 100. YILINDA SOSYAL KALKINMA VE SOSYAL HİZMET: 11. KALKINMA PLANI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Hacer TAŞKIRAN TEPE[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Sosyal politika, toplumsal sorunların çözülmesi ve sosyal refahın artırılması amacıyla devlet tarafından belirlenen politika ve stratejileri içerir. Bu politika ve stratejilerin belirlenmesi ve programlar aracılığıyla uygulanmasında ise kalkınma planları önemli bir yer tutar. Bilindiği gibi kalkınma planları, bir ülkenin ekonomik ve sosyal hedeflerini belirlemek ve bu hedeflere ulaşmak için kullanılan stratejik belgelerdir. Bu belgelerde, sadece ekonomik büyüme değil, aynı zamanda insanların yaşam kalitesini artırmayı amaçlayan sosyal kalkınma hedeflerine de yer verilmektedir. Sosyal hizmet ise, sosyal kalkınmanın önemli bir bileşenidir. Sosyal hizmet profesyonelleri, bireylerin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olarak sosyal kalkınmayı destekler ve üretilen sosyal politikaların pratiğe dökülmesini sağlamakta önemli rol üstlenir. Bu noktada, sosyal politika geliştirme çalışmaları içerisinde önemli bir yer tutan kalkınma planlarında, sosyal kalkınma hedefleri içerisinde sosyal hizmetlerin konumlandığı yer özellikle Cuhmuriyetimizin 100. Yılını kutladığımız bu dönemde mutlaka mercek altına alınması gereken bir husustur. Nitekim, 11. Kalkınma Planı (2019-2023) kapsadığı tarihsel süreç itibariyle 100. Yıl Türkiye Planı olarak adlandırılmıştır. Kalkınma hedefleri ve planları arasında sosyal hizmetlerin konumlanış biçimi, bir asırlık bu yolculukta geldiğimiz yere ilişkin bir fikir vermesi açısından önemlidir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, 11. Kalkınma Planında sosyal kalkınma ve sosyal hizmetlerin konumlanışının kavramsal ve ilişkisel olarak değerlendirilmesidir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: 11. Kalkınma Planı'nın uzun vadeli kalkınma amacı, *"milletimizin temel değerlerini ve beklentilerini esas alarak ülkemizin uluslararası konumunu yükseltmek ve halkımızın refahını artırmak"* olarak belirlenmiştir. Planın hedef ve politikaları beş temel başlık altında ele alınmış olup; bunlardan biri de "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" başlığıdır. Bu başlık altında ise toplamda on iki alt başlıkta sınıflandırmalar yapıldığı; bu çalışmanın esas odağını oluşturan sosyal hizmetler kavramına ise "(2.3.8.) Sosyal Hizmetler, Sosyal Yardımlar ve Yoksullukla Mücadele" isimli alt başlıkta yer verildiği görülmektedir. İlgili başlık altında yer verilen politika ve tedbirlerin genel olarak; sosyal yardım ve istihdam bağlantısını güçlendirmek, sosyal yardım yararlanıcılarını istihdama yönlendirmek, sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler arasındaki bağlantıyı güçlendirmek, ASDEP'in teknik, hukuki ve kurumsal kapasitesini arttırmak ve kapsamını sosyal yardımları içerecek şekilde genişletmek, sosyal yardım programlarının etkinliği arttırmak, sosyal hizmet modellerinin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamak, vb. gibi hedeflere yöneldiği görülmektedir.

[1] Dr. Öğretim Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Bilecik ORCİD: 0000-0002-1500-6582, hacer.taskirantepe@bilecik.edu.tr

Sonuç: Sosyal hizmetlerin sosyal yardımlar ve yoksullukla mücadele kavramlarıyla birlikte kategorize edilmiş olması, konumlandırıldığı yer itibariyle dikkat çekici bulunmuştur. Sosyal hizmetlerin günümüz toplumunda halen sosyal yardımlarla ve yoksullukla bu denli özdeşleştirilmesi ve hatta kalkınma planı gibi önemli bir metinde bu şekilde yer alması, sosyal hizmetlerin sadece bir yardım mesleği ve ekonomik destek temelli bir hizmet sunumu olarak algılandığının ve sınırlandırıldığının somut bir göstergesidir. Dikkat çeken bir başka husus ise; günümüz politika ve programlarının bireyleri sosyal yardımlara bağımlı ve istihdamdan uzaklaştıran yapısına ilişkin bir farkındalığın gelişmiş olması ve sosyal yardım alan bireylerin iş gücüne katılımını teşvik noktasında politika ve tedbirlere yer verilmeye çalışıldığıdır. Sonuç olarak, 11. Kalkınma Planı'nın bu çerçevede değerlendirilmesi ile Cumhuriyet'in 100. Yılında sosyal hizmetlerin bugünkü konumu ve gelecekte alması gereken yola ilişkin bir fikir oluşturmak mümkün görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma Planı, Sosyal Hizmet, Sosyal Kalkınma, Sosyal Politika

SOCIAL DEVELOPMENT AND SOCIAL SERVICES ON THE 100th ANNIVERSARY OF THE REPUBLIC: AN ASSESSMENT THROUGH THE 11th DEVELOPMENT PLAN

Abstract

Aim and Scope: Social policy entails the policies and strategies established by the government to address societal issues and enhance social welfare. Development plans play a pivotal role in shaping these policies and strategies, serving as strategic documents for defining a nation's economic and social objectives and the means to achieve them. These documents extend beyond economic growth and also encompass social development objectives aimed at enhancing the quality of life for the population. Social services represent an integral facet of social development, with professionals in the field aiding individuals and communities in meeting their needs and translating formulated social policies into practical actions. In the context of social policy development, the examination of development plans, which hold a significant role, is particularly essential, focusing on social development goals and the integration of social services within these goals. This becomes especially pertinent as we commemorate the 100th anniversary of our Republic. The 11th Development Plan (2019-2023), known as the "100th Year Turkey Plan" due to its historical context, is instrumental in providing insight into the positioning of social services within development goals and plans over this century-long journey. Therefore, the primary objective of this study is to conceptually and contextually evaluate the positioning of social development and social services within the 11th Development Plan.

Theoretical/Conceptual Framework: The long-term development objective of the 11th Development Plan is articulated as "enhancing our country's international standing and increasing the well-being of our citizens by adhering to our nation's fundamental values and expectations." The plan's objectives and policies are categorized under five main headings, one of which is "Qualified Individuals, Strong Society." This category comprises a total of twelve subheadings, with the core focus of this study, social services, falling under the subheading "(2.3.8.) Social Services, Social Assistance, and Combating

Poverty." The policies and measures specified under this particular subheading are primarily geared towards reinforcing the connection between social assistance and employment, guiding social assistance beneficiaries towards gainful employment, strengthening the nexus between social assistance and social services, enhancing the technical, legal, and institutional capacity of ASDEP (Social Assistance and Solidarity Foundation), expanding its scope to encompass social assistance, improving the effectiveness of social assistance programs, and diversifying and promoting the adoption of various social service models, among other objectives.

Conclusion: The categorization of social services alongside the concepts of social assistance and poverty alleviation is noteworthy, particularly in terms of its positioning. It serves as a tangible indicator of the prevailing perception that social services are primarily an aid profession, delivering services primarily based on economic support. Equally significant is the awareness within contemporary policies and programs that tend to create dependency on social assistance and distance individuals from employment. There is an evident effort to include policies and measures that encourage the labor force participation of individuals receiving social assistance. In conclusion, the assessment of the 11th Development Plan within this framework provides valuable insights into the current status of social services as we celebrate the 100th anniversary of the Republic and offers guidance for their future direction.

Keywords: The Development Plan, Social Services, Social Development, Social Policy

SOSYAL HİZMETİN "POLİTİKLİĞİ" İLE "SİYASİ SOSYAL HİZMET" ÜZERİNE BİR TARTIŞMA

Adem KILIÇ[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın temel amacı, sosyal hizmetin politik kimlikli bir meslek olması ile meslekte bir uygulama alanı olan "Siyasi Sosyal Hizmet (SSH)" üzerine bir tartışma yürütmek, mesleğin politikliği ile siyasiliği arasındaki ilişkiye ve benzer/farklı yönlerine vurgu yapmaktır. Böylelikle, sosyal hizmette *politik olan* ile *siyasi olan* arasında arasındaki kavram karmaşasının aşılmasına katkı sunulacaktır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Türkiye'de sosyal hizmetin "politik kimlikli bir meslek olması" ile "siyaset temelli bir mesleki müdahale yapılması" arasında bir karmaşanın olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal hizmetin güç, iktidar, ideoloji, ayrımcılık gibi olgularla yüzleşmesi ve insan hakları ile sosyal adaleti tesis misyonu, mesleği doğası gereği politik yapmaktadır. Baskı, ayrımcılık ve eşitsizlik doğuran yapılarla yüzleşme yoluyla kırılgan müracaatçılar lehine pozitif değişim çabası içinde olunması, sosyal hizmeti politikleştirmektedir.

(SSH) ise, sosyal hizmette *belli bir uygulama* biçimi olarak ele alınmaktadır. SSH, toplumda kalıcı sosyal değişimi sağlamak için, politika-siyaset yapımındaki güç ve iktidar dinamiklerini açığa çıkarmaya çalışmaktadır. Dolayısı ile SSH, siyaset yapmada güç dinamikleri vasıtasıyla sosyal değişimi sağlamak için, siyasi mekanizmaları odağa alan ayrı bir sosyal hizmet uygulama biçimi olarak görülmektedir. SSH, sosyal hizmetin misyonunan uygun olarak, daha çok makro boyutta, siyasi mekanizmalara odaklanma yoluyla politik eylemlerde veya müdahalelerde bulunan, belli bir sosyal hizmet uygulamasıdır. Buradaki politik eylemler, siyasi eylemlerde bulunma, siyasi bir pozisyona seçilme, müracaatçılara politik bir bilinç kazandırma gibi faaliyetleri içermektedir.

SSH'deki siyaset, daha çok siyasi partiler yoluyla siyasete katılım sağlama veya birtakım siyasi eylemlerde bulunmayı kapsamaktadır. Bu eylemler, siyasi bir parti lehine seçimlerde çalışmak, seçimle gelinmiş bir görevde bulunma, siyasi kampanyalarda yer alma ve oy kullanma gibi davranışları içermektedir.

Sonuç: Sosyal hizmet doğası gereği politik bir meslektir. Diğer yandan SSH, sosyal hizmetin tıpkı diğer alanları gibi, daha çok makro boyutta tanımlanan, odağında güç ve iktidar eliyle değişim sağlamayı arzulayan belli bir uygulama biçimidir. Sosyal hizmetin politikliği daha çok mesleğin aktivizm boyutuna vurgu yaparken, SSH ise siyasi eylemlerde bulunma yoluyla başlı başına bir uygulama alanıdır. Nihayetinde ise SSH'nin, sosyal hizmetin politik kimliğini pekiştiren bir alan olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet, Sosyal hizmetin politik kimliği, Siyasi sosyal hizmet

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Bingöl, ORCİD: 0000-0002-1759-7785, akilic@bingol.edu.tr

SOSYAL HİZMET MERKEZLERİNİN KAPSAMI VE NİTELİĞİ ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

Murat ŞAHİN[1]
Mehmet ATEŞ[2]

Özet

Hayırseverliğe dayalı gönüllü çalışmaların tarihsel süreç içerisinde hak temelli yaklaşımdan yola çıkarak ilerlemesi ile profesyonel bir çalışma alanı haline gelen sosyal hizmet mesleği multidisipliner ve uygulamalı bir insan hakları mesleğidir. Bu noktadan hareketle sosyal hizmet mesleği özel politika gerektiren grupların sosyal adalet ve sosyal işlevselliğini sağlanması ve mevcut sosyal sorunların çözüme ulaşması amacıyla koruyucu önleyici destekleyici ve geliştirici çalışmalar yürütmektedir. Özel politika gerektiren gruplara yönelik kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları tarafından geçekleştirilen bu çalışmalar Türkiye özelinde düşünüldüğünde daha çok kamu kurumları üzerinden şekillenmekle birlikte Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde yer alan Sosyal Hizmet Merkezleri esas yürütücü kuruluşlar olarak yer almaktadır. Derleme niteliğine olan bu çalışma kapsamında kadın, çocuk, engelli ve yaşlı bireyler başta olmak üzere özel politika gerektiren grupların yaşamış olduğu sosyal sorunların çözüme ulaşması amacıyla çalışma yürüten Sosyal Hizmet Merkezlerinin kapsamı, yürütülen hizmetlerin usul ve esasları, niteliği ve yaşanan sorunlar üzerinde durulacaktır.

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Özürlüler İdaresi Başkanlığı ve Primsiz Ödemeler Genel Müdürlüğünün tek çatı altında toplanarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın kurulması ile birlikte 2012 yılında Sosyal Hizmet Merkezleri oluşturulmuştur. Zaman içerisinde faaliyet alanı genişleyen Sosyal Hizmet Merkezlerinin sayısı 2013 yılında 112, 2015 yılı sonunda 175 ve 2016 yılı sonunda 215 iken 2022 yılı itibariyle Türkiye genelinde 397 Sosyal Hizmet Merkezi bulunmaktadır. Başta kadın, çocuk engelli ve yaşlı bireyler olmak üzere özel politika gerektiren grupların sosyal iyilik halinin korunması amacıyla Sosyal Hizmet Merkezlerinde çalışma yürüten meslek personelleri; mesleki yetkinliklerine uygun çalışma alanlarında görevlendirilmemeleri, mesleki çalışmalardan ziyade niceliksel dolgunluğa verilen önem sebebiyle etik değerlerin önemsenmemesi, süpervizyon desteğinin olmaması, kurumsal kimliği oturmamış sosyal hizmet merkezlerinin her alana müdahil edilmeye çalışılması, sosyal yardım kültüründen kopamayan kuruluşların hizmet önceliğini maddi destek modelleri olarak görmesi sonucu koruyucu-önleyici/destekleyici müdahalelere zaman ayıramayışı, arz odaklı çalışma yapısının temele alınması amaçlanırken meslek personeli yetersizliği sebebiyle talep odaklı çalışma yürütülmesi, kuruluşların erişilebilir durumda olmayışı gibi birçok sorunla karşılaşmaktadırlar.

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı, İzmir Karabağlar Sosyal Hizmet Merkezi, İzmir.
[2] Sosyal Hizmet Uzmanı, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, ORCİD: 0000-0002-5465-8401, atesmehmet1114@gmail.com

Sosyal Hizmet Merkezlerinde çalışma yürüten meslek personellerinin gerçekleştirdikleri mesleki çalışma esnasında sürdürülebilir ve bireylerin sosyal iyilik halini arttırmayı temele alan meslek etiği doğrultusunda uygulama ve faaliyet yürütmesi oldukça önemlidir. Bu noktadan hareketle kurumsal kimliğin oluşturulması, meslek elemanlarının gerçekleştirdikleri uygulama ve faaliyetleri çerçevesinde amaca odaklanmaları ve mevcut mesleki çalışmalar esnasında uzun vadeli hedefler oluşturulması önem arz etmektedir. Bakanlık bünyesinde gerçekleştirilen hizmet içi eğitimler kapsamında başta meslek etiği ve mesleki müdahalede süreç planlaması gibi konuların yer almasının yanı sıra talep odaklı hizmet anlayışı nedeniyle gerçekleştirilen çalışmalarda hâkim olan müdahale anlayışına ek olarak arz odaklı çalışma modeli kuruluşlar tarafından benimsenmeli ve söz konusu çalışma modeline uygun müdahale yöntemleri ile ilgili meslek elemanları eğitime tabi tutulmalıdır. Gerçekleştirilecek çalışmalarda mesleki sınırlılıklar ve etki ilkeler göz ardı edilmemelidir. Tüm bunların sağlanması için ise mutlak suretle sosyal hizmet merkezlerinde görevlendirilmek üzere başta sosyal hizmet olmak üzere çalışma yürüten meslek elemanı istihdamının artırılması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Sosyal Hizmet Merkezleri, Özel Politika Gerektiren Gruplar

SEÇİLMİŞ AVRUPA ÜLKELERİ ve TÜRKİYE'YE İLİŞKİN ÇOCUK YOKSULLUĞU İSTATİSTİKLERİNİN İNCELENMESİ

Ercem ERKUL[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Yoksulluk, insanlığın varoluşundan beri süregelen bir olgudur. Günümüzde de kendini farklı şekillerde göstermektedir. Bunlardan en önemlisi de çocuk yoksulluğudur. 20. yüzyılda çocuğu atfedilen değerin görünür olmaya başlamasıyla birlikte çocukların özellikle de yoksulluk içinde yaşayan çocukların aileden ayrı birer özne olarak ele alınması düşüncesi hâkim olmaya başlamıştır. Bu durumun yansımasını, yoksulluk ve yoksunluk içinde yaşayan çocuklara ilişkin istatistiklerin yoksulluk istatistiklerinden ayrı olarak ele alınmasıyla görebiliriz. Bu bağlamda çalışmanın amacı, seçilmiş Avrupa ülkeleri ve Türkiye'ye ilişkin çocuk yoksulluğu istatistiklerinin karşılaştırılmalı olarak incelenmesidir.

Yöntem: Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ikincil araştırma kullanılmıştır. İkincil araştırma, halihazırda var olan verilerin kullanılmasını içeren bir araştırma yöntemidir. Bu araştırma tasarımı, geçerli araştırma sonuçları için bu veri örneklerinin düzenlenmesini, harmanlanmasını ve analiz edilmesini içerir. Bu bağlamda, seçilmiş Avrupa ülkeleri ve Türkiye'ye ilişkin çocuk yoksulluğu istatistikleri karşılaştırılmalı olarak analiz edilmiştir. Bu veri seti, Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat)'den elde edilmiştir.

Bulgular: Çocuk yoksulluğu istatistiklerine bakıldığında Türkiye'nin seçilmiş Avrupa ülkelerine göre bir hayli gerisinde olduğu söylenebilir.

Sonuç: Çocuk yoksulluğu verilerinin iyileştirilmesi Türkiye'de çocuk refahı alanında yapılacak olan yapısal reformlarla mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk yoksulluğu, çocuk refahı, ikincil araştıma

EXAMINATION OF CHILD POVERTY STATISTICS FOR SELECTED EUROPEAN COUNTRIES AND TÜRKİYE

Abstract

Aim and Scope: Poverty is a phenomenon that has existed since the dawn of humanity. Today, it manifests itself in different ways. The most important of these is child poverty. In 20th century, as the value attributed to the child became more visible, the idea of regarding children, especially children living in poverty, as subjects separate from the family became dominant. This is reflected in the fact that statistics on children living in

[1] Arş. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCİD: 0000-0001-9453-8319, eerkul@hacettepe.edu.tr, erkulercem@gmail.com

poverty and deprivation are handled separately from poverty statistics. In this context, the aim of this study is to make a comparative analysis of child poverty statistics for selected European countries and Türkiye.

Methods: In this study, secondary research which is one of the quantitative research methods was used. Secondary research is a research method that involves using already existing data. This research design involves organizing, collating and analyzing these data samples for valid research conclusions. In this context, child poverty statistics for selected European countries and Turkey are analyzed comparatively. This data set was obtained from the European Statistical Office (Eurostat).

Results: As a result, it can be said that Türkiye is considerably behind selected European countries at child poverty statistics.

Conclusion: This condition can be improved through structural reforms in the field of child welfare in Turkey.

Keywords: Child poverty, child welfare, secondary research.

ASKERLER VE EŞLERİNİN EVLİLİK DENEYİMLERİ[1]

Afranur KISA MEMİŞOĞLU[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Türkiye'de aktif olarak askerlik mesleğini icra etmekte olan ve en az iki yıldır evli olan askerler ve eşlerinin evlilik deneyimlerinin sosyal hizmet bakış açısıyla incelenmesi, araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu genel amaca ulaşmak üzere çiftlerin evlilik bağının kurulmasına, aile içi iletişime, sorun çözme becerilerine ve psikososyal destek gereksinimlerine ilişkin deneyimlerinin neler olduğu sorularına cevaplar aranmıştır.

Yöntem: Araştırma, bireylerin deneyimlerini detaylı olarak inceleyebilmek amacıyla nitel araştırma yöntemiyle tasarlanmıştır. Katılımcıların duygu, düşünce ve deneyimlerini detaylı ortaya çıkarabilmesi yönüyle ise derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada il sınırlaması ve rütbe farkı gözetilmemiş olup doyum noktasına ulaşması sonucunda görüşmeler 18 katılımcı ile sınırlandırılmıştır. Görüşmeler Teams programı aracılığıyla online şekilde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar ile telefon aracılığıyla gerçekleştirilen öngörüşmelerde çalışmanın gerçekleştirilme amacına ve sürecine ilişkin bilgi verilerek katılımcılardan doğum tarihi, evlilik yılı, uygun görüşme tarihi gibi sosyodemografik bilgiler elde edilmiştir. Katılımcılar ile yaklaşık bir saat süren görüntülü görüşmeler bireysel olarak (yalnızca araştırmacı ve katılımcı bulunacak şekilde) gerçekleştirilmiş, görüşmeler sırasında katılımcıların onayı ile ses kaydı alınmıstır. Görüşmelerin tamamındaetik kurallara uyulmuş ve görüşme sonrasında veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilerin işlenmesi amacıyla ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Görüşmeler sırasında elde edilen veriler Nvivo programı aracılığıyla kodlanmıştır.

Bulgular: Çalışmanın bulguları şöyledir; kadın askerler ve kadın asker eşleri için evlilik korku, kaygı, sınırlı iş imkanı, aşırı sorumluluk; erkek partner için güven, arkadaşlık, iş yaşamından kaynaklı belirsizlikleri içeren bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Kadın partner ev içi görevler, çocuk bakımı alanlarından sorumluyken erkek partner gelir getirici, bütçe planlaması, otorite rollerine sahip olmakta ve ebeveynlik erkek partnerler için ikinci planda yer almaktadır. Çiftlerin boş zaman aktivitelerinin görev yeri, ebeveynlik sorumluluğu gibi sebeplerden sınırlı olduğu, birlikte vakit geçirme yöntemlerinde sosyal alanlarda bulunma, arkadaş ziyaretleri gibi faaliyetlerin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Eş ilişkilerinde ağırlıklı olarak iş yoğunluğundan kaynaklı tartışmalar yaşadıkları, iş yaşamının özellikle kadın askerlerin özel yaşamında olumsuz etkilerinin olduğu, çiftlerin tartışmalarının ağırlıklı olarak sözlü tartışmalar olduğu, tartışma sırasında kadın partner sessiz, konuyu kapatma eğilimine sahipken erkek

[1] Askerler ve Eşlerinin Evlilik Deneyimlerinin Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla İncelenmesi yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

[2] Uzman Sosyal Çalışmacı/Aile Danışmanı, Eskişehir, ORCİD: 0000-0002-5677-1694, afranurkisaa@gmail.com

partnerin sinirli, tahammülsüz olabildiği; tartışmaların yok sayma, erteleme, konuşma gibi yollarla çözümlendiği bilgilerine ulaşılmıştır.

Sonuç: Askeri sosyal hizmet, Türkiye'de ilk olarak 1970'li yıllarda resmi olarak görülen bir uygulamadır. Askerler ve eşlerinin görev döngüsünü içeren gündelik yaşamlarında çeşitli ihtiyaçlarının olmasının yanında ailenin görev sürecine adapte olma çabası, askerlik mesleğinin toplumsal cinsiyet anlayışı ve askerliğin psikolojik etkisi bireylerin iyilik halini ve aile içi ilişkileri etkilemektedir. Bu kapsamda bu çalışma, iki temel sonucu ortaya çıkarmaktadır. İlki, asker evliliklerinin günümüzde geleneksel toplumsal cinsiyet algısını sürdürür nitelikte olması; ikincisi ise asker evliliklerinin mesleğin etkisinden uzaklaşması gerektiği ihtiyacıdır. Günümüzde savaş olgusunun gündelik yaşamdaki etkisi günden güne artış göstermektedir. Bu kapsamda gelecekte asker aileler ile gerçekleştirilecek çalışmalarda toplumsal cinsiyet, görev döngüsü, savaş psikolojisi gibi unsurların evliliklerin işlevselleştirilmesi adına üzerinde durulması gereken önemli konu başlıkları olduğu düşünülmektedir. Buradan hareketle, askeri sosyal hizmetin ve bu alanda multidisipliner olarak gerçekleştirilecek müdahalelerin askerler ve eşleri için koruyucu, önleyici ve tedavi edici müdahaleler geliştirme adına oldukça önemli bir ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Asker, Asker eşi, Evlilik deneyimleri, Askeri sosyal hizmet.

MARRIAGE EXPERIENCES OF SOLDIERS AND THEIR WIFE

Abstract

Aim and Scope: The purpose of the research is to examine the marriage experiences of soldiers and their spouses, who are actively performing their military service in Turkey and have been married for at least two years, from a social work perspective. In order to achieve this general purpose, answers were sought to the questions of what the couples' experiences were regarding establishing the marital bond, communication within the family, problem-solving skills and psychosocial support needs.

Methods: The research was designed with a qualitative research method in order to examine individuals' experiences in detail. The in-depth interview method was used to reveal the participants' feelings, thoughts and experiences in detail. Province restrictions and rank differences were not taken into account in the study, and as a result of reaching the saturation point, the interviews were limited to 18 participants. The interviews were held online via the Teams program. During phone interviews with the participants, information was given about the purpose and process of the study, and sociodemographic information such as date of birth, year of marriage, and appropriate interview date were obtained from the participants. Video interviews lasting approximately one hour were conducted with the participants individually (with only the researcher and the participant present), and audio recordings were made during the interviews with the consent of the participants. Ethical rules were followed in all interviews and the data were transferred to the computer environment after the interview. Content analysis method was used to

process the data. The data obtained during the interviews were coded through the Nvivo program.

Results: The findings of the study are as follows; For female soldiers and military spouses, marriage is filled with fear, anxiety, limited job opportunities, and excessive responsibility; For the male partner, it is defined as a concept that includes uncertainties arising from trust, friendship and business life. While the female partner is responsible for domestic duties and child care, the male partner has income-generating, budget planning and authority roles, and parenting is secondary to male partners. It has been found that couples' leisure activities are limited due to reasons such as their place of duty and parenting responsibilities, and that their methods of spending time together include activities such as being in social areas and visiting friends. In their spouses' relationships, they mainly have arguments due to workload, business life has negative effects on the private lives of female soldiers in particular, couples' arguments are mainly verbal, the female partner is silent during the argument and tends to close the subject, while the male partner can be angry and intolerant; Information has been obtained that discussions are resolved by ignoring, postponing and talking.

Conclusion: Military social service is a practice that was first seen officially in Turkey in the 1970s. In addition to the various needs of soldiers and their spouses in their daily lives, which include the duty cycle, the family's effort to adapt to the duty process, the gender understanding of the military profession and the psychological impact of military service affect the well-being of individuals and family relationships. In this context, this study reveals two basic results. The first is that military marriages continue to maintain the traditional gender perception; The second is the need for military marriages to be away from the influence of the profession. Nowadays, the effect of the phenomenon of war on daily life increases day by day. In this context, it is thought that elements such as gender, duty cycle, and war psychology are important topics that should be emphasized in future studies with military families in order to functionalize marriages. Based on this, it has been concluded that military social service and multidisciplinary interventions in this field are a very important need to develop protective, preventive and therapeutic interventions for soldiers and their spouses.

Keywords: Soldier, Military spouse, Marriage experiences, Military social work.

SOSYAL HİZMET VE SANAT İLİŞKİSİNE DAİR DÖRT BAĞLAM

Şeniz ASLAN[1]

Özet

Sosyal hizmeti farklı biçimlerde nitelendirme çabaları bulunmaktadır. Buna göre sosyal hizmetin bir bilim, bir meslek ve uygulamalı bilim olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca sosyal hizmetin bilim olmanın yanında sanat olduğu da söylenmektedir. Buna ek olarak sosyal hizmet ve sanat arasında kurulan ilişkiye dair bir literatür oluşmuştur. Söz konusu literatüre bakıldığında ise bu iki alanın temas etmesinin ve oluşan ilişkinin dört bağlamda ortaya çıktığı görülmektedir. Bu bağlamlar şu şekilde açıklanabilir:

Sosyal hizmetin uygulanma biçimi olarak sanat oluşu; edinilmiş teorik bilginin uygulamada değişen/çeşitlenen hizmet alan kişilerin profiline ve ihtiyacına uyarlanmasındaki "hüner" olarak mesleki bilgi ile yaratıcılığın, sezginin birleştirilmesidir. Özetle bu bağlamda sanatçı gibi işini yapmak, zanaatkarlıkla bağlantısı kurulmakta, uygulamadaki ustalık ve uygulamanın biçimi vurgulanmaktadır.

Tedavi/uygulama aracı olarak sanat; bu bağlam sosyal hizmet ve sanat ilişkisinin uygulamada hizmet alan kişilere dönük yönünü ifade etmektedir. Kişinin veya topluluğun kendini ifade etmesini sağlamada ve rehabilite edilmesinde, bireysel ve psikolojik iyilik halinin sağlanması ve güçlendirilmesinde sanatın herhangi bir dalının terapötik öge olarak kullanılmasıdır. Resim, müzik, edebiyat ve tiyatro aracılığıyla sanatla terapiyi içermektedir.

Kişisel sağaltım ve gelişim aracı olarak sanat bağlamında ise sosyal hizmet uygulayıcılarına bakan yönüyle sanatla bağ kurulmaktadır. Sanatın bizzat uygulayıcının bilme yollarından biri olarak kendini geliştirmesini, insanı anlama çabasına eşlik etmesini, ayrıca kendini sağaltmasına aracılık etmesini kapsamaktadır.

Eğitim/öğretim aracı olarak sanat ise sosyal hizmet eğitiminde eğitmenler ve öğrenciler için eğitimin bir parçası, tekniği olmasıdır ki drama, sinema filmleri, fotoğraflar, edebiyat eserlerinin dersleri somutlaştırma, farklı insanlık hallerine şahit olma, öğrencilere iç görü ve empati sağlama için kullanımını ifade etmektedir. Değişen ve çeşitlenen insan ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeni uygulayıcılar yetiştirmede yeni öğretim teknikleri kapsamında ilişkilendirilmektedir.

Bu çalışma, sosyal hizmet ve sanat arasındaki ilişkiyi tespit edilen bu bağlamlar aracılığıyla resmetmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, söz konusu bağlamlar literatüre dayanılarak temellendirilmiş ve sanatla kurulan ilişkinin bu dört bağlam üzerinden görünür olduğuna dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet, sanat, terapi, kişisel gelişim, eğitim.

[1] Dr., ORCİD: 0000-0002-0444-1335 E-posta: senizbayir@hotmail.com

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE NÖROBİYOLOJİNİN ÖNEMİ

Metin ERDEM[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Sosyal hizmet disiplini hem insan tanımını hem de müdahale yöntemini biyopsikososyal yaklaşım bağlamında ele almaktadır. Ancak Farmer'de (2004) ifade ettiği gibi biyoloji boyutu sosyal hizmetin kayıp halkasıdır. Çünkü sosyal hizmet alanında, genellikle sosyal ve psikoloji boyutuna yoğunlaşıldığı, biyoloji boyutunun da ihmal edildiği fark edilmiştir. Ancak son dönem nörobiyoloji çalışmaları sosyal hizmet disiplininde kayıp halkayı tekrardan gündeme getirmiş ve bu durumun sosyal hizmet için bir fırsat olduğu görülmektedir. Bu fırsattan kastedilen nörobiyoloji çalışmalarının sosyal hizmete entegre edilmesiyle kayıp halkanın bulunması olarak ifade edilir. Bunun en önemli aşaması sosyal hizmet eğitimde nörobiyolojinin entegre edilmesidir. Nitekim bu aşama, sosyal hizmet ve biyoloji ilişkisinin ilk adımını oluşturacaktır. Dolayısıyla bu çalışmada sosyal hizmet eğiminde (teori ve uygulama) nörobiyolojinin zorunluluğu ve önemi ele alınmıştır. Bu çalışma nörobiyoloji ve sosyal hizmet eğitimini ele alması ve Türkiye'de konuyla ile ilgili ilk çalışmalar arasında olması açısından önemlidir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: 20. yy ikinci yarısından sonra beyine yönelik temel paradigma değişmiştir. Daha önce beyin paradigması, dışardan bağımsız kendi içinde işleyen bir organ bakışı hakimken 20.yy ikinci yarısından sonra nörobilim alanında yapılan bazı çalışmalarla (epigenetik, ayna nöronlar, nöroplastisite, fMRI vb.) beyinin dış dünyadan etkilendiği ve hatta yapısal olarak değişikliğe uğradığı görülmüştür. Yani günlük hayatımızda yaşanılan olaylar, duygulanım, bilgiler, hisler beynimizi değiştirmektedir. Bu bilgiler, "sosyal beyin (social brain)" kavramını ortaya çıkarmıştır. Sosyal beyin, sosyal alanın beyini değiştirdiği ve dolayısıyla beyin ve çevrenin ayrılamaz bir ikilik olduğunu ifade ederek beyni tanımlamıştır. Bu gelişmelerden sosyal hizmet disiplini etkilenmiş ve 1990 yıllardan sonra sosyal hizmet ve nörobiyoloji çalışmaları entegre edilmeye başlanmıştır. Ancak sosyal hizmet alanında nörobiyoloji ile entegrasyon süreci başlamış olsa da yavaş ilerlemektedir. Bunun temel sebebi ise nörobiyolojinin sosyal hizmet eğitimi sürecine dahil edilmemesidir. Her ne kadar CSWE (2018) insanın gelişim sürecini müfredata dahil etmişse de kısıtlı kalmıştır. Çünkü bu durum 1980'li yıllardan devam eden insan davranışı ve sosyal çevre dersinden ileri gidilememiştir. Ancak çağdaş nörobiyoloji çalışmalara bakıldığında sosyal hizmet ile nörobiyoloji ilişkisinde genellikle sosyal hizmet disiplini nörobiyoloji çalışmalarından beslendiğini göstermektedir. Ancak sosyal hizmet disiplini bizzat alanın içinden bu çalışmalar yapıldığında bu sorun ortadan kalkmaktadır.

Sonuç: Sosyal hizmet, nörobiyoloji çalışmalarını görmezden gelmemelidir. Bunun ilk adımı olarak sosyal hizmet eğitim sürecine nörobiyoloji çalışmaları dahil edilmelidir. Lisans ve lisansüstü eğitim olmak üzere iki aşamalı bir planlama yapılmalıdır. Lisans eğitiminde nörobiyoloji ile ilgili dersler müfredata dahil edilmelidir. Dersler sadece teorik düzeyde olmamalı aynı zamanda uygulamalı olmalıdır. Lisansüstü eğitim sürecinde ise

[1] Dr, Bingöl Üniversite, Fen Edebiyat Fakülte, Sosyal Hizmet Bölüm, Bingöl, ORCİD: 0000-0002-9192-6102, metin.erdem.21@gmail.com

nörobiyoloji sosyal hizmet anabilim dalı olarak açılabilir. Böylelikle sosyal hizmet ve nörobiyoloji çalışmalarının entegrasyonu hızlanır. Böylelikle sosyal hizmet alanında önemli yerleri olan empati, duygulanım, duyguların regüle edilmesi, vb. kavramların daha iyi anlaşılmasını sağlayarak müracaatçılara yönelik optimal hizmet verilmesini sağlar.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet Eğitimi, Nörobiyoloji, Nörobilim

THE IMPORTANCE OF NEUROBIOLOGY IN SOCIAL WORK EDUCATION

Abstract

Aim and Scope: The discipline of social work addresses both the definition of human being and the intervention method in the context of biopsychosocial approach. However, as Farmer (2004) states, the biology dimension is the missing link in social work. Because in the field of social work, it has been realized that the social and psychology dimensions are generally focused on and the biology dimension is neglected. However, recent neurobiology studies have brought the missing link back to the agenda in the social work discipline and this situation is seen as an opportunity for social work. What is meant by this opportunity is to find the missing link by integrating neurobiology studies into social work. The most important stage of this is the integration of neurobiology in social work education. As a matter of fact, this stage will constitute the first step of the relationship between social work and biology. Therefore, this study addresses the necessity and importance of neurobiology in social work education (theory and practice). This study is important in terms of addressing neurobiology and social work education and being among the first studies on the subject in Turkey.

Theoretical/Conceptual Framework: After the second half of the 20th century, the basic paradigm of the brain has changed. Previously, the brain paradigm was an organ that functioned independently of the outside world, but after the second half of the 20th century, some studies in the field of neuroscience (epigenetics, mirror neurons, neuroplasticity, fMRI, etc.) have shown that the brain is affected by the outside world and even undergoes structural changes. In other words, the events, affect, information and feelings experienced in our daily lives change our brain. This information has led to the concept of "social brain". The social brain defined the brain by stating that the social field changes the brain and therefore the brain and the environment are an inseparable duality. The discipline of social work was affected by these developments and after 1990s, social work and neurobiology studies started to be integrated. However, although the process of integration with neurobiology in the field of social work has started, it is progressing slowly. The main reason for this is that neurobiology is not included in the social work education process. Although CSWE (2018) included the human development process in the curriculum, it remained limited. Because this situation could not go beyond the human behavior and social environment course that continued from the 1980s. However, when we look at contemporary neurobiology studies, in the relationship between social work and neurobiology, the discipline of social work is generally fed by neurobiology studies. This situation may have disadvantages such as not being able to present a social work perspective. However, this problem disappears when the social work discipline conducts these studies from within the field itself.

Conclusion: Social work should not ignore neurobiology studies. The first step is to include neurobiology studies in the education process. This inclusion should be two dimensional: Undergraduate and postgraduate. In undergraduate education, courses related to neurobiology should be included in the curriculum. The courses should not only be theoretical but also practical. In graduate education, neurobiology can be opened as a sub-branch of social work. In this way, social work academics should carry out studies based on a direct social work perspective while training new academics and conducting applied studies in this field. This would accelerate the integration of social work and neurobiology studies. In this way, it provides a better understanding of the concepts such as empathy, affect, regulation of emotions, etc., which have important places in the field of social work, and provides optimal service for the applicants.

Keywords: Social Work Education, Neurobiology, Neuroscience

CUMHURİYETİN 100. YILINDA SOSYAL HİZMET AKADEMİSYENLERİNİN ÖĞRETİM PROFİLİ

Dilek ÖZSOY[1]
Betül ÇOLAK[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Araştırmanın amacı Türkiye'de 1960'lı yıllarla birlikte başlayan sosyal hizmet eğitiminin verildiği devlet ve vakıf üniversitelerindeki öğretim elemanlarının 2023 yılı itibariyle profilinin ortaya konulmasıdır. Bunun için Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinde öğretim üyesi ve öğretim görevlisi olarak görev yapan tüm akademisyenlerin lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini tamamladıkları bölüm, fakülte ve anabilim dalları Yükseköğretim Program Atlası aracılığıyla derlenmiştir. Çalışmada sosyal hizmet alanında görev yapan akademisyenlerin Türkiye envanterinin çıkarılması hedeflenmiştir. Türkiye'deki sosyal hizmet eğitiminin alt yapısı ile ilgili bilgi sunmak ileriye dönük olarak sosyal hizmet alanındaki eğitim kadrosunun oluşturulmasına ilişkin alınacak kararlar açısından çalışmanın önemli olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca farklı sosyal hizmet alanlarında akademisyenlerin ne tür çalışmalar yaptıklarını derlemenin potansiyel araştırma ve yayın çalışmalarında görülebilir ve ulaşılabilir olmalarına hizmet edeceği de düşünülmektedir.

Yöntem: Çalışma nitel araştırma tasarımında olup doküman incelemesi ile betimsel analiz gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya ilişkin veriler konu ile ilgili web sayfalarının görsel-işitsel materyallerinin kullanımı ile ulaşılmış ve sosyal hizmet alanındaki akademisyenlerin öğrenim bilgileri derlenmiştir. Verilerin tamamı çevrimiçi olarak idari kayıtlar aracılığıyla bir araya getirilmiştir. Veri analizinde Excel aracılığıyla akademisyenlerin tamamladıkları lisans, yüksek lisans ve doktora çalışma alanları farklı ölçütlere göre pivot table kullanımı ile gruplandırılmıştır.

Bulgular: Çalışma sonucunda sosyal hizmet bölümlerinde görevli akademisyenlerin lisans, yüksek lisans ve doktora eğitim düzeyleri bölüm bazında toplulaştırılarak verilmektedir.

Çalışmada;

- Bazı akademisyenlerin görev ve unvanlarının eşleşmediği,
- Sosyal hizmet bölümlerinin Türkiye'de çok farklı fakülteler bünyesinde yer aldığı,
- Sosyal hizmet eğitiminde bölüm isimlerinde de "Sosyal Hizmet ya da "Sosyal Hizmetler" olarak farklılaşmaların olduğu,
- Sosyal hizmet alanında lisans eğitimi bulunmayan akademisyenlerin ikinci lisans ya da ikinci yüksek lisanslarını sosyal hizmet alanında yaptıkları,

[1] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet, İstanbul, ORCİD: 0000-0002-7527-21-96, dilek.ozsoy@nisantasi.edu.tr
[2] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet, İstanbul, ORCİD: 0000-0002-0051-914X, betul.colak@nisantasi.edu.tr

- Bazı üniversitelerin Sosyal Hizmet Bölümlerinde alan dışı farklı bölümden akademisyenler yoğunlaştığı görülmüştür.

Sonuç: Türkiye'de Sosyal Hizmet bölümleri çok farklı fakülteler altında yer almakta ve öğretim kadrosunun eğitim çeşitliliği çok geniş bir yelpazeye sahip bulunmaktadır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda ileriye dönük araştırmalar için yanıt aranması gereken önemli bir araştırma sorusu "Sosyal Hizmet bölümlerinin müfredat yapısının ne şekilde olduğu ve fakülte farklılıklarının Sosyal Hizmet müfredatına ne şekilde yansıdığı" şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet eğitimi, Sosyal hizmet akademisyen kadrosu

EDUCATIONAL PROFILE OF SOCIAL WORK ACADEMICS IN THE 100TH ANNIVERSARY OF THE REPUBLIC

Abstract

Aim and Scope: The aim of the research is to provide the profile of the academic staff in state and foundation universities in Türkiye, where social work education started in the 1960s, as of 2023. For this purpose, the Higher Education Program Atlas was used to identify the departments, faculties and departments in which all academics working as faculty members and lecturers in public and private universities in Türkiye. their undergraduate, graduate and doctoral education information is collected through the website of the Higher Education Program Atlas.

In this study, it was aimed to create an inventory of academicians working in the field of social work in Türkiye. It is considered that the study is important to provide information about the infrastructure of social work education in Türkiye in terms of the decisions to be taken regarding the formation of the educational staff in the field of social work in the future. It is also thought that the compilation of what kind of studies academics in different fields of social work are doing will serve to make them visible and accessible in potential research and publication studies.

Methods: The study is in qualitative research design and descriptive analysis was carried out with document review. The data related to the research were obtained by using audiovisual materials of websites related to the subject and educational information of academics in the field of social work was compiled. All data were collected online through administrative records. In data analysis, the bachelor's, master's and doctoral study areas of academics were grouped according to different criteria by using a pivot table via Excel.

Results: As a result of the study, the bachelor's, master's and doctorate education levels of academicians working in social work departments are aggregated on the basis of department. In the study following findings are reached:

- Some academics' positions and titles do not match.
- Social work departments are located in many different faculties in Türkiye.
- There are differentiations in the names of departments in social work education as "Social Work" or "Social Services".
- Academics who do not have a bachelor's degree in social work do their second bachelor's or second master's degree in social work.

- Scholars from various departments outside the field are gathered in the social work departments of some universities.

Conclusion: In Türkiye, Social Work departments are located under many different faculties and the educational diversity of the teaching staff has a very wide range. In line with the results obtained, an important research question that needs to be answered for future research is "What is the curriculum structure of Social Work departments and how faculty differences are reflected in the Social Work curriculum".

Keywords: Social work education, social work academic staff

YAPAY ZEKÂ VE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: BING: CHAT WITH AI & GPT-4 1.0.0 ÖRNEĞİ

Mahmut Sami KÖKTAŞ [1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı yapay zekâ uygulamalarının sosyal hizmet alanında kullanım örneklerini sunmaktır. Yapay zekânın gündelik hayatın bir parçası haline gelerek yaygınlaşma sürecinde olması, sosyal hizmet alanına da yansıyacaktır. Bu çalışma, sosyal hizmet alanında yapay zekâ uygulamalarındaki çıktıları değerlendiren ilk örneklerden birisi olmaya aday olması bakımından önemlidir.

Çalışma nitel bir çalışmadır. Veri toplama tekniği olarak doküman analizi yapılmıştır. Bu çalışmada Bing: Chat with AI & GPT-4 1.0.0 sürüm numarasına sahip android 13 işletim sisteminde çalışan yapay zekâ uygulamasından yararlanılmıştır. Metin tabanlı ve resim tabanlı olarak çıktı veren yapay zekâ uygulamasına yazar tarafından çocuk, kadın, yaşlı, engelli ve mültecilik gibi sosyal hizmet alanlarıyla ilgili çeşitli sorular sorulmuş, yapay zekâdan görsel oluşturması istenmiş ve yapay zekânın verdiği cevaplar örnek çalışmaların temelini oluşturmuştur.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Yapay zekâ, hayatın çoğu alanını etkileyen bir sistem olarak gelişimini sürdürmektedir. Gelecekte de varlığını devam ettirme potansiyeli yüksek bir olgu olan yapay zekânın gelişimi 1950'lerde başlamıştır.

Yapay zekâ uygulamaları metin, ses, video ve resim tabanlı gibi farklı alanlarda gelişmektedir. Sosyal hizmet disiplininde yapay zekâ uygulamaları farklı yönleri ile değerlendirilebilecektir. Yapay zekânın dijital becerileri özellikle sosyal hizmet eğitiminde kullanılabilir. Sosyal hizmet uygulamalarında vakaların değerlendirilmesi sırasında, sosyal hizmetin bilgi temelindeki değerlendirmeler için yapay zekâ becerilerinden yararlanılabilir. Ancak yapay zekâ, tek ve temel bir sosyal hizmet uygulama aracı olarak görülmemelidir.

Sosyal hizmet'te yapay zekâ uygulamalarında fırsatlar olduğu kabul edilse de aynı zamanda çeşitli tehditlerde bulunmaktadır. Sosyal incelemelerin değerlendirilmesi, sezgisel ve tecrübeye dayalı mesleki uygulamalar için yapılan sosyal inceleme raporlarındaki önermelerde yapay zekâ uygulamalarının zayıf kalacağı düşünülmektedir.

Bir sosyal incelemenin doğasında olan gözlem yapma, jest-mimik, beden dili, yüzleştirme vb. durumlara yapay zekâ (şimdilik) tanıklık yapamamaktadır. Duygusal desteğe ihtiyaç duyan müracaatçılar için gerekli olan duygusal desteği sunamaması veya duygusal ihtiyaçların (şimdilik) yapay zekâ tarafından değerlendirme dışı tutulması veya (istemsizce!) göz ardı edilmesi söz konusu olabilecektir. Müracaatçılarla ilgili değerlendirilmeler yapılırken çevresi içinde birey yaklaşımının özellikleri de dikkate alınır. Ancak yapay zekânın çevresi içinde birey yaklaşımına uygun olarak dikkate

[1] Yalova Üniversitesi LEE Doktorant, Yalova Üniversitesi, Çınarcık Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Sosyal Hizmetler Programı, Yalova, ORCİD: 0000-0002-0595-1425, dr.mskoktas@gmail.com

alınması gereken durumlarda, var olan dış etkenleri değerlendirmeye alamama riski taşımaktadır. Ayrıca yapay zekânın sosyal çalışmacı yerine tercih edilerek yapay zekâ uygulamalarının birincil sosyal hizmet müdahale aracı olması halinde sosyal hizmet bilgi kaynaklarının ve bunların üretkenliğinin azalması, sosyal çalışmacı istihdamının azalması, yapay zekânın canlı bir sistem olmaması nedeni ile yeni beliren sosyal sorunlara yönelik toplumsal değişimleri öngörememe gibi riskleri de barındıracağı düşünülmektedir.

Sonuç: Sosyal hizmet eğitiminde ve uygulamalarında, sosyal çalışmacıların mesleki çalışmalara katkı sunma ihtimali yüksek olan yapay zekâ, her ne kadar doğal dil işleme becerilerine sahip olsa da, sadece sistemindeki var olan bilgileri kullanması nedeni ile sosyal hizmet uygulamalarını kısıtlayıcı algoritmalara sahip olacaktır. Bu nedenlerle asli sosyal hizmet sunucusu yerine yapay zekâ kullanılırsa sosyal hizmet alanındaki yürütülen çalışmalarda istenen katkıyı sunamayacağından sosyal hizmet alanı adına, yapay zekâ, fırsatlar kadar risklerde barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Sosyal Hizmet, Sosyal Hizmet Eğitimi, Sosyal Hizmet Uygulamaları, Sosyal Çalışma.

COVİD-19 PANDEMİSİNDE İYİLEŞME SÜRECİNDEKİ ALKOL VE MADDE BAĞIMLISI KADINLARIN DENEYİMLERİ

Hatice Kübra DOĞANCI[1]
Gonca POLAT[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Araştırmanın amacı, alkol ve madde bağımlısı olan kadınların Covid-19 pandemi sürecini bağımlılıklarıyla birlikte nasıl deneyimlediklerini keşfetmektir. Dünyayı etkisine alan Covid-19 pandemi sürecinde, birçok sosyal sorun daha fazla derinleşmiştir. Yaşanan bu süreç, her kesimden insanı etkilemekle birlikte, kuşkusuz ruh sağlığı hastalıklarında önemli bir konumda olan bağımlılığa sahip bireyleri çok daha derinden etkilemektedir. Daha uzun saat kapalı ortamda yalnız başına kalmak, sokağa çıkma yasakları, korku ve panik havası, aksayan ve hatta durdurulan tedavi ve rehabilitasyon süreçleri bağımlıları oldukça kırılgan hale getirmektedir. Tüm bunlara ek olarak, kadın bağımlıların toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan ev içi sorumluluklarının da arttığı gözlenmiştir. Araştırma, bağımlılıkta cinsiyete duyarlı ve kriz odaklı sosyal politikalara ve sosyal hizmet müdahalelerine katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Betimleyici bir araştırma olarak tasarlanan bu çalışmada nitel yöntem kullanılarak katılımcıların deneyimlerine ulaşılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını, ülke genelinde Adsız Narkotik (NA) ve Adsız Alkolikler (AA)'in çalışmalarına katılan 20 alkol veya madde bağımlısı kadın oluşturmuştur. Katılımcılara kartopu örnekleme metodu ile ulaşılmıştır. Araştırma için Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan etik onay alınmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen sosyo-demografik soruları içeren bir kontrol listesi formu ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak her bir katılımcı ile çevirimiçi bireysel derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen tüm veriler MAXQDA nitel veri analizi programıyla betimleyici analize tabi tutulmuş ve temalarına ayrılmıştır.

Bulgular: Katılımcılar iyileşme sürecinde sosyal desteğe ihtiyaç duyduklarını, izole bir biçimde yaşamanın onları alkol veya maddeden uzak kalmaya karşı güçsüzleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Öte yandan bazı katılımcılar onlara madde veya alkol kullanımını hatırlatan mekânlardan ve kişilerden uzak kalmanın tedavilerini olumlu yönde etkilediğinden de söz etmişlerdir. Bir başka önemli bulgu ise, katılımcıların iyileşme sürecinde destek aldıkları AA ve NA gruplarının hızlı bir biçimde aksiyon alarak çevrimiçi hizmet verecek şekilde örgütlenmesidir. Covid-19 pandemisinin ilk dönemlerinden itibaren katılımcılar gün içerisinde birden fazla grup toplantısına katılım sağlayarak kendilerini yeniden kullanımdan korumaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

[1] Arş. Gör., Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Düzce, ORCİD: 0000-0003-0880-1980, kubrasimsek@duzce.edu.tr
[2] Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCİD: 0000-0002-8165-9768, goncapolat@ankara.edu.tr

Sonuç: Araştırmada, covid-19 pandemisi sürecinde iyileşmekte olan bağımlı bir kadın olmanın katılımcılar için tek bir anlam ifade etmediği; farklı koşullara sahip katılımcıların covid-19 pandemisinden farklı şekillerde etkilendiği görülmüştür. Bilindiği üzere bağımlılıktan iyileşme sürecinde sosyal destek çok önemlidir. Literatürde de ifade edildiği gibi pandemi gibi kriz dönemlerinde toplumda bağımlılıkla ilgili sorunlar artmaktadır. Ancak doğru bir biçimde yönetildiğinde pandemi sürecinin iyileşmeyi olumsuz bir şekilde etkilemeyebileceği görülmüştür. Bu noktadan hareketle, sosyal hizmet mesleğinin pandemi gibi zorlayıcı koşullarda bağımlılığın tedavisi ve iyileşme sürecinde üstlenmesi gereken roller ve öne çıkan müdahale alanları tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Kadın, Covid-19 Pandemisi, İyileşme

SOSYAL ÇALIŞMACILAR, SURİYELİ GÖÇMENLER VE EMPATİ

Reyhan ATASÜ-TOPCUOĞLU[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu çalışma, Türkiye'deki refah devleti ve göçmenler arasındaki karmaşık ilişkilerin sosyal hizmetler kesitini toplumsal cinsiyet ve empati açısından ele almaktadır. Araştırmanın amacı, Türkiye'de bulunan Suriyeli göçmenlere hizmet sunan sosyal çalışmacıların müracaatçıları ile ilişki kurarken onları nasıl algıladıklarını ve ne şekilde empati kurduklarına dair bilgi oluşturmak, sosyal çalışmacıların empati yapmasında cinsiyetlerinin nasıl bir rol oynadığını anlamaya çalışmaktadır. Çalışma iki araştırma sorusunu ele almaktadır: Birincisi, sosyal çalışmacılar çalışmalarını nasıl tanımlıyor ve Suriyelilerle empati kurmaya çalışıyor mı? İkincisi, toplumsal cinsiyet söz konusu tanımlama ve empati kurma çabalarında nasıl bir rol oynuyor?

Yöntem: Sosyal çalışmacıların geçici koruma statüsüne sahip Suriyelilere yönelik algıları ve tutumları, nitel araştırma bulguları doğrultusunda incelenecektir. Çalışma grubu Ankara'da geçici koruma altındaki Suriyelilerle çalışan sosyal çalışmacılardır. Bu kapsamda 18 sosyal çalışmacı ile yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Atlas.ti programında kodlama ve yorumsamacı analiz yapılmıştır.

Bulgular: Bulgularda sosyal çalışmacıların hizmet verdikleri geçici koruma altındaki Suriyelilere ilişkin söylemler 3 tema ortaya çıkartmıştır: (i) sosyal çalışmacıların yaptıkları işi esasen yardım görmeleri, (ii) Suriyeli müracaatçılara dair algıları: sessiz ve işsiz, (iii) cinsiyetin empatik yaklaşımı farklılaştırması.

Sonuç: Sosyal çalışmacıların mevcut sosyal hizmet sistemine ilişkin değerlendirmeleri, yararlanıcıların yaşamlarında uzun vadeli değişiklikleri hedefleyen sosyal hizmet müdahaleleri yerine nakit transferinin egemenliğinin altını çizmektedir. Bu durum, yeni refah sisteminin mevcut ataerkil ve neoliberal zihniyetinin, grup çalışmaları ve vaka çalışması gibi uzun vadeli müdahaleleri nakit transferleriyle mübadele etmesi ve ailelerin ortaya çıkan boşluğu doldurmasını ve dolayısıyla geleneksel cinsiyet rollerini pekiştirmesini yazan literatür ile uyumludur. İlaveten, sosyal çalışmacıların Suriyeli kadınları nasıl tanımladıkları ve empati kurma biçimlerinde toplumsal cinsiyet önemli bir unsur olarak belirmiştir. Görüşmelere göre, kadın sosyal çalışmacılar daha fazla empati kurma eğilimindedir. Sosyal çalışmacıların toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığının Suriyeli kadınlarla empati kurmalarında çok önemli olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Çalışma, Empati, Suriyeli Göçmenler*

[1] Prof.Dr., Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bülümü, Ankara, ORCİD: 0000-0002-9635-7578, reyhan.atasu@gmail.com

SOCIAL WORKERS, SYRIAN MIGRANTS AND EMPATHY

Abstract

Aim and Scope: This study examines the complex relations between the welfare state and migrants in Turkey from the perspective of gender and empathy. The aim of the study is to generate information on how social workers providing services to Syrian migrants in Turkey perceive and empathize with their clients, and to understand how gender plays a role in the empathy of social workers. The study addresses two research questions: First, how do social workers define their work and do they try to empathize with Syrians? Second, what role do gender perceptions play in their efforts to define and empathize?

Methods: The perceptions and attitudes of social workers towards Syrians under temporary protection will be examined in line with the findings of the qualitative research. The study group consists of social workers working with Syrians under temporary protection in Ankara. Data were collected through 18 semi-structured interviews, coding and interpretive analysis were conducted in Atlas.ti program.

Results: The study revealed three themes in social workers' discourses on Syrians under temporary protection: (i)social workers' perception of their work as helping, (ii) Their perceptions of Syrian clients as silent and unemployed, (iii) gender differentiates the empathic approach.

Conclusion: Social workers' assessments of the current social service system underline the dominance of cash transfers over social service interventions that aim for long-term changes in the lives of beneficiaries. This is in line with the literature that argues that the current patriarchal and neoliberal mindset of the new welfare system exchanges long-term interventions such as group work and case studies for cash transfers and families to fill the resulting gap, thereby reinforcing traditional gender roles. In addition, gender emerged as an important element in how social workers defined and empathized with Syrian women. According to the interviews, female social workers tend to empathize more. It has been determined that social workers' awareness of gender and gender equality is very important in empathizing with Syrian women.

Keywords: Social Work, Empathy, Syrian immigrants

YAKININI KAYBEDEN BİREYLERİN YAS DENEYİMLERİNİN GÜÇLENDİRME YAKLAŞIMI TEMELİNDE ANALİZİ VE SOSYAL HİZMETİN YAS DANIŞMANLIĞI GÖREVİ[1]

Nurullah YELBOĞA[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Yas sürecine yönelik yapılan araştırmalar, sürecin sağlıklı geçirilebilmesi için psiko-sosyal desteğin önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın amacı, yakınını kaybeden bireylerin yas sürecini güçlendiren-güçsüzleştiren faktörleri belirleyerek sosyal hizmet müdahale programlarına katkıda bulunmaktır.

Yöntem: Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojik analiz kullanılmıştır. Çalışmanın örneğini yakınını kaybeden 20 birey (9 erkek, 11 kadın) ve farklı alanlarda çalışan 9 sosyal çalışmacı oluşturmuştur. Görüşmeler MAXQDA 20 paket programıyla analiz edilerek tema ve alt temalara ulaşılmış ve bulgular kuramsal çerçevede tartışılmıştır.

Bulgular: Yakınını kaybeden bireylere ilişkin verinin analizi ve kodlanması sonucunda üç ana tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar: "*güçlendirici faktörler", "güçsüzleştirici faktörler" ve "yas desteği alma durumu ve yas danışmanlığı düşüncesi"*'dır. Sosyal çalışmacılarla yapılan derinlemesine görüşmelerden ise: '*sosyal hizmet ve yas danışmanlığı ilişkisi'*, '*kayıp yaşayan bireylerle karşılaşma durumu'* ve '*Türkiye'de yas danışmanlığının gerekliliği'* temalarına ilişkin bilgilere ulaşılmıştır.

Sonuç: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, yas yolculuğunda bireyleri güçlendiren yas görevlerini yerine getirme, maneviyat, sosyal destek mekanizması, yaşamla bağ kurma, baş etme stratejisi gibi birçok faktör ortaya çıkmıştır. Yas sürecinde bireyleri güçsüzleştiren faktörler arasında ise, kayıptan sonra aile sorunları, ekonomik sorunlar, dulluk, toplum ve çevrenin tutumu, yarım kalan planlar/işler, yas tutana ilginin azalması ve ölenin yokluğuyla yüzleşmekten kaçınma gibi kodlar oluşturulmuştur. Yine bireylerin yas desteğine olumlu baktıkları ve psikolojik destek talep ettikleri, bazılarının ise destek aldığı ve psikiyatrik tedavi gördükleri saptanmıştır. Sosyal çalışmacılarla yapılan görüşmeler değerlendirildiğinde ise sosyal hizmet ve yas danışmanlığı ilişkisine vurgu yaptıkları, kayıp yaşayan ve yas tutan bireylerle karşılaştıkları ve Türkiye'de yas danışmanlığının gerekliliğini savundukları dikkati çekmektedir. Araştırma neticesinde elde edilen bilgiler sentezlenerek sosyal hizmetin yas danışmanlığı görevine vurgu yapılmış ve bu görev güçlendirme yaklaşımı ekseninde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler *Ölüm, Yas, Yas danışmanlığı, Güçlendirme yaklaşımı, Sosyal hizmet.*

[1] Bu çalışma "Yakınını Kaybeden Bireylerin Yas Deneyimlerinin Güçlendirme Yaklaşımı Temelinde Analizi: Yas Danışmanlığı Modeli Önerisi" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

[2] Dr. Öğr. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, Borçka Acarlar MYO, Sosyal Hizmet Bölümü, Artvin, ORCİD: 0000-0001-8281-7070, nurullah_yel06@hotmail.com.E-posta:

RUH SAĞLIĞI PROFESYONELLERİNDE MERHAMET YORGUNLUĞUNUN İŞ DOYUMUNA ETKİSİ[1]

Hüseyin USLU[2]
İshak AYDEMİR[3]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bireylerin biyopsikososyal iyilik halinin sağlanmasında önemli rol oynayan ruh sağlığı profesyonelleri, genellikle duygusal olarak zorlayıcı ve yoğun çalışma koşulları altında çalışmaktadır. Ruh sağlığı profesyonellerinin danışanlarının acılarına ve zorluklarına empatiyle yaklaşmalarının sonucunda ortaya çıkan merhamet yorgunluğu, profesyonellerin iş doyumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Buradan hareketle bu araştırma, ruh sağlığı profesyonellerinde merhamet yorgunluğunun iş doyumuna etkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Nicel yaklaşımın benimsendiği bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya yaş ortalaması $\bar{x}$=35,27±9,17 olan 184 ruh sağlığı profesyoneli katılmıştır. Katılımcıların 129'u (%70,1) kadın ve 55'i (%29,9) erkek olup 33'ü (%17,9) psikiyatrist, 35'i (%19) psikiyatri hemşiresi, 42'si (%22,8) psikolog ve 74'ü (%40,2) sosyal hizmet uzmanıdır. Katılımcıların 87'si (%47,3) evli iken 97'si (%52,7) bekardır. Araştırmada Merhamet Yorgunluğu Ölçeği ile Minnesota İş Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Normal dağılım gösteren verilerin analizinde Pearson korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular: Yapılan betimleyici istatistiklerde psikiyatristlerin orta düzeyde mesleki tükenmişlik, ikincil travma ve iş doyumuna sahip olduğu; psikiyatri hemşiresi, psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarının düşük düzeyde mesleki tükenmişlik ve ikincil travma ile orta düzeyde iş doyumuna sahip olduğu görülmüştür. Korelasyon analizinde merhamet yorgunluğunun alt boyutları olan mesleki tükenmişlik ($r=-0,595$; $p<0,01$) ve ikincil travma ($r=-0,355$; $p<0,01$) ile iş doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Yapılan regresyon analizinde mesleki tükenmişlik ($\beta=-0,782$; $p<0,05$) ve ikincil travmanın ($\beta=-0,244$; $p<0,05$) iş doyumunu $R^2=0,38$ oranında anlamlı düzeyde etkilediği saptanmıştır.

Sonuç: Araştırmada ruh sağlığı profesyonellerinde mesleki tükenmişlik ve ikincil travma ile iş doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu; mesleki tükenmişlik ve ikincil travmanın birlikte iş doyumunu %38 oranında negatif yönde anlamlı düzeyde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ruh sağlığı profesyonelleri, Merhamet yorgunluğu, İş doyumu.

---

[1] Bu çalışma Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana-bilim Dalında ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

[2] Yüksek lisans öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sivas, ORCİD: 0000-0003-0397-3601, shu.hsyinuslu@gmail.com

[3] Prof. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCİD: 000-0001-8910-9413, ishak72@gmail.com

THE EFFECT OF COMPASSION FATIGUE ON JOB SATISFACTION IN MENTAL HEALTH PROFESSIONALS*

Abstract

Aim and Scope: Mental health professionals, who play an important role in ensuring the biopsychosocial well-being of individuals, often work under emotionally challenging and intense working conditions. Compassion fatigue, which occurs as a result of mental health professionals approaching their clients' pain and difficulties with empathy, can negatively affect the job satisfaction of professionals. This research aims to examine the effect of compassion fatigue on job satisfaction in mental health professionals.

Methods: Research is based on a quantitative approach. Screening model was used in the study. 184 people participated in the study. The mean age of the participants was $\bar{x}$=35.27±9.17. Of the participants, 129 (70.1%) were female and 55 (29.9%) were male. Of the participants, 33 (17.9%) were psychiatrists, 35 (19%) were psychiatric nurses, 42 (22.8%) were psychologists and 74 (40.2%) were social workers. Of the participants, 87 (47.3%) were married and 97 (52.7%) were single. Compassion Fatigue Scale and Minnesota Job Satisfaction Scale were used in the research. Pearson correlation analysis and multiple linear regression analysis were applied in the analysis of the data with normal distribution.

Results: Psychiatrists have moderate levels of job burnout, secondary trauma, and job satisfaction. Psychiatric nurses, psychologists, and social workers have low levels of job burnout and secondary trauma. These professionals have been found to have moderate job satisfaction. In the correlation analysis, there was a significant negative relationship between job burnout ($r=-0.595$; $p<0.01$) and secondary trauma ($r=-0.355$; $p<0.01$), which are sub-dimensions of compassion fatigue, and job satisfaction. In the correlation analysis, there is a significant negative relationship between job burnout ($\beta=-0.782$; $p<0.05$) and secondary trauma ($\beta=-0.244$; $p<0.05$), which are sub-dimensions of compassion fatigue, and job satisfaction. In the regression analysis, job burnout ($\beta=-0.782$; $p<0.05$) and secondary trauma ($\beta=-0.244$; $p<0.05$) were found to significantly affect job satisfaction by $R^2=0.38$.

Conclusion: In the study, it was concluded that there was a significant negative relationship between job burnout and secondary trauma and job satisfaction in mental health professionals. As a result, it was seen that job burnout and secondary trauma together had a significant negative effect on job satisfaction by 38%.

Keywords: Mental health professionals, Compassion fatigue, Job satisfaction.

ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARINDA AİLELERE YÖNELİK SOSYAL HİZMET MÜDAHALELERİ ve İKİNCİL TRAVMA

Berçem BARUT BEKTAŞ[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı çocukları cinsel istismara maruz bırakılan ailelerin, istismar sonrası süreçte deneyimledikleri ikincil travma olgusuna dikkat çekmektir. Bu kapsamda bu bildirinin bir diğer amacı da çocuk cinsel istismarı vakalarında ailelerle birlikte yürütülen mesleki uygulamalarda yalnızca çocuğun değil ailelerin de klinik anlamda desteklenmesi gerektiğine işaret ederek bu alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarına ve çeşitli disiplinlerden profesyonellere yönelik olarak ikincil travma olgusuna ve buna yönelik birtakım müdahale içeriklerine değinmektir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Çocuk cinsel istismarı, kız çocuklarının daha fazla olmakla birlikte her iki cinsiyetten çocuğun maruz bırakıldığı bir istismar türüdür. Küresel ölçeklidir, yaygınlık rakamlarının belirlenmesi güçtür. Diğer istismar türlerine göre açığa çıkma süresi daha uzundur ve çocuğun yaşamında önemli izler bırakmaktadır. Çocuk üzerinde bıraktığı etkiler ve sonuçları bakımından travmatik bir deneyim olarak nitelendirilmektedir. Çocuğun yanı sıra aile üyeleri de bu sürecin önemli özneleridir. Aile çocukla kurulan ilişki, istismarın meydana gelme şekli ve istismarcı ile olan tanışıklık ve yakınlık durumuna göre bu süreçten farklı düzeylerde etkilenebilmektedir. Aile üyeleri çocuğun cinsel istismarı ile ilgili yasal sorumluluklara ve görevlere sahipken, aynı zamanda istismarın yarattığı duygusal, düşünsel ve davranışsal birtakım değişimleri de deneyimlemek durumunda kalmaktadır. Çocukla ilgili duygu ve tutumlar, istismarla ilgili duygu ve düşünceler ve de istismarcıya yönelik birtakım duygu, tutum ve düşünceler bu süreçte aile üyelerinin bireysel olarak deneyimledikleri önemli duygusal, davranışsal ve düşüncel süreçlerdir. Öte yandan aileler çocuğun istismarı ile ilgili olarak geniş aile, mahalle, akrabalık ve komşuluk gibi farklı düzeylerdeki sosyal sistemlerinden destek görebilmesinin yanı sıra istismarla ilgili birtakım olumsuz yaşantılar da deneyimlemektedir. Tüm bu süreçler çocuğun aile üyelerinin özellikle istismarın açığa çıkması sonrası süreçte içe kapanma ve isteksizlik, utanma, izole olma, çaresizlik, yılgınlık gibi depresif duygu durumlarını ve öfke, güvensizlik, şüphecilik, yalnızlık, suçluluk, yetersizlik, dışlanma, tükenmişlik gibi duyguları yaşamasına neden olmaktadır. Ailelerin çocuğa destek olmaya çabaladığı bu evre, başa çıkmakta güçlük çektiği bu duygular ve istismar sonrası yasal süreçlerin yarattığı birtakım olumsuz etkiler nedeniyle profesyonel desteğin en ihtiyaç duyulduğu sürece karşılık gelmektedir. Çocuğun yaşamış olduğu bu deneyim aile üyelerinde de travmatik belirti ve tepkilerin görülmesine neden olmaktadır. Literatürde "seconder travma", "dolaylı travmatizasyon" ve "ikincil travma" olarak çeşitli biçimlerde adlandırılan bu durum, çocuk cinsel istismarı vakalarında sıklıkla görülen bir olgudur. Çocuğun refahı ve yüksek yararı adına ailelerle yürütülen çalışmalarda bu sorunların ve ihtiyaçların tanımlanabilmesi önemlidir. Aile üyesi bireylerle yürütülen çalışmalarda özellikle klinik sosyal hizmet müdahalelerinin travmaya

[1] Öğr. Gör. Dr., Hitit Üniversitesi, SBMYO, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık, Çorum, ORCİD: 0000-0002-9134-9456, barutbercem@gmail.com

duyarlı terapi ve destek çalışmalarıyla güçlendirilmesi çocuk ve aile adına işlevsel olacaktır.

Sonuç: Cinsel istismar çocuk için travmatik bir deneyim olarak, travma deneyimleyene yakın ve birlikte yaşayan kişiler olması nedeniyle aile üyelerinde ikincil travma olgusunun görülmesine zemin hazırlamaktadır. Bu kapsamda profesyonellerin çocuğu merkez alan mesleki çalışmalar ve müdahale yöntemlerinin yanı sıra aile üyelerinin klinik sosyal hizmet ihtiyaçlarını gözetmesi ve ikincil travma semptomlarına ilişkin bilgi temelinin ve farkındalığının yüksek olması önemlidir. Bu bağlamda ailelerle yürütülen çalışmalarda aile üyelerinin ikincil travma deneyimleri göz önünde bulundurularak travmaya duyarlı müdahale yöntemlerinin kullanılması sosyal hizmet müdahaleleri için önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk cinsel istismarı, Aile, İkincil travma, Sosyal hizmet müdahalesi

AİLE ve SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI'NIN 2022 FAALİYET RAPORU'NUN SOSYAL HİZMET PERSPEKTİYİLE İRDELENMESİ

İsmet Galip YOLCUOĞLU[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Bu bildiride, sosyal hizmet disiplini perspektifinden, Aile ve Sosyal hizmetler Bakanlığı'nın 2022 yılı faaliyet raporuna eleştirel bakışla irdelenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede, ülkemizde modern bir sosyal hizmet sistemi inşasının tamamlanması açısından farklı ipuçlarının da bulunabileceği öngörülmektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: ASHB, 2018 yılı Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemiyle son halini almış ve "Sosyal Politikalar Bakanlığı" ibaresi kaldırılarak, bu şekilde kavramsallaştırılmıştır. Bu bildiride, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın 2022 Faaliyet Raporu tüm kategorilerde ayrıntılı incelenerek, sosyal hizmet bilimi çerçevesinde eleştirel bir ele alışla değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, esasında Batı Avrupa'da esen hukuksallaşma, siyasallaşma rüzgarlarıyla bir modernleşme mesleği olarak ortaya çıkan sosyal hizmetin, ülkemizde halen neden "modernizm öncesi" bir anlayışta kaldığı tüm makro değişkenlerle ilişkisi çerçevesinde irdelenerek, derinlikli çözümlemelerin üretilmesi amaçlanmıştır.

Sonuç: Ülkemizde son on yıllarda, kamu bütçesinden sosyal hizmetlere ayrılan finansman payı ve hacmi oldukça büyük miktarlara ulaşmış ve özellikle engelli, yaşlılara yönelik sosyal yardım vb. ödemelerde devasa rakamlara ulaşılmıştır.
2011 yılında SHÇEK'in lağvedilerek Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın kuruluşuyla, iktidarın küresel sistemden daha uygun faizli borçlanabilmesi ve dünyada para bolluğu döneminde, bu bakanlığın bütçesi de eski kurumsal yapılara göre onlarca kat artmıştır.
Finanasman anlamında böyle pozitif gelişmeler yaşanırken, insan kaynağı niteliği ve bakanlığın uygulamalarının sosyal hizmet bilimi çerçevesinde ele alınarak eleştirel gözle değerlendirilmesi, gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi açısından da bir bilgi birikimi oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Modernleşme, Devlet, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.

[1] Prof. Dr. İstanbul Gelişim Üniversitesi SH Bölüm Başkanı, İstanbul; ORCİD: 0000-0003-3294-7015, Ismetgalip@gmail.com

IN THE FRAMEWORK OF ACTIVITY REPORT OF FAMILY AND SOCIAL SERVİCES MINISTRY IN TURKEY SOCIAL WORK ARGUMENTS AND SOLUTION SUGGESTIONS TOWARDS 2025'S

Abstract

Aim and Scope: In this paper aim to assessment of The Family and Social Services Ministry's activity reports by the modern social work understanding.

Theoretical/Conceptual Framework: Modernization is a big important concept which change the all of the decade, state, law, science, society and human being at all. In this context, evaluation of the social work in Turkey is a bilaterally issue.

Conclusion: The country which completed of modernization process they installed the modern social work and social policy systems.

Keywords: Social Work, Modernization, State, The Family and Social Services Ministry

SOSYAL HİZMET, SOSYAL KALKINMA VE YEREL YÖNETİMLER

Sabit MENTEŞE[1]

Özet

Amaç ve kapsam: Bu çalışmayla sosyal hizmetin sosyal kalkınmaya olan etkisi yerel yönetimler yönünden değerlendirilmek istenmiştir. Temel amaç sosyal hizmet ile sosyal kalkınma arasında pozitif yöndeki olumlu korelasyona dikkat çekmektir. Bunun için öncelikle sosyal hizmetin niteliği üzerinde durulmuş ve sosyal kalkınmaya olan etkisi alanda yapılmış araştırma bulgularına dayandırılarak belediyeler üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır.

Kuramsal/Kavramsal çerçeve: Belirli bir disiplin içerisinde birey, aile, grup ve toplum için genel refah düzeyini ve sosyal işlevselliği artırma çabaları olarak görülen sosyal hizmet, aynı zamanda farklı disiplinlerle iş birliği içerisinde toplumsal değişim ve kalkınma dahil, sosyal ve kişisel sorunların çözümüne katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu anlamıyla sosyal hizmet toplumsal sorunların çözümünde sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygıyı merkeze almak durumundadır. Her ne kadar 1980 öncesi yıllarda sosyal hizmetler merkezi hükümet tarafından sağlanmış olsa da 1980' lerden sonra hızlı bir biçimde yerini yerel yönetimlere bıraktığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle merkezi yönetimin görev ve sorumluluklarının önemli bir kısmını yerele ve yerel yönetimlere aktarması sosyal hizmet alanına geçerlilik ve nitelik kazandırmıştır. Türkiye'de kamu yönetim reformları kapsamında özellikle 2000'li yılları takip eden süreçte, belediyelere sosyal hizmetler alanında önemli yetki ve sorumluluklar verilmiştir. Belediyelere verilen yetki ve sorumluklar ise belediyelerin özellikle sosyal hizmetler alanında yeni ve nitelikli örgütlenmelere gitmelerini zorunlu hale getirmiştir. Gerek 5216 sayılı ve gerekse 5393 sayılı belediye kanunları incelendiğinde, mahalli ve müşterek olmak koşuluyla yerelde belediyelerin birincil hizmet birimi durumuna getirildikleri görülmektedir. Bunu kentsel altyapı, coğrafi ve kent bilgi sistemleri, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans, şehir içi trafik, defin ve mezarlıklar, ağaçlandırma, park ve yeşil alan, konut, kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor, nikâh, meslek ve beceri kazandırma, ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi, kadınlar ve çocuklar için sığınma evleri açmak (Büyükşehir Belediyeleri ve nüfusu 50 bini geçen belediyeler) yanında, aynı zamanda sosyal hizmet ve yardım gibi, sayılabilecek bir çok alanda vermek durumunda oldukları hizmetlerden anlaşılmaktadır. Böylece belediyelerin bir anlamda sosyal hizmet alanlarında gösterecekleri başarıların, yerelde sosyal kalkınmanın yanında, ulusal sosyal kalkınmaya da önemli derecede katkı sunmaları beklenmektedir. Ancak ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan araştırma bulguları, Türkiye'de belediyelerin sosyal hizmet alanlarına yönelik verdikleri hizmetlerin nicelik ve niteliklerinin yerel ve ulusal düzeyde sosyal kalkınmaya beklenen katkıyı sağladıklarını göstermemektedir.

[1] Prof. Dr., Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Tunceli; ORCİD: 0000-0003-4901-4481, smentese@munzur.edu.tr.

Yöntem: Çalışma kaynak taramasına dayalı, derleme çalışması şeklinde desenlenmiştir. Derleme çalışmaları çok çeşitli kaynaklardan araştırmanın amacı doğrultusunda bilgileri derleyerek, sistematik bir düzen içinde okuyucuya sunmayı esas alır.

Sonuç*:* Belediyelerin sahip olduğu olanakların birlikte değerlendirilmesi durumunda, sosyal hizmet alanlarında belediyelerin vermiş olduğu hizmetlerin nitelik ve nicelik yönüyle yetersizlikleri nedeniyle yerelde sosyal kalkınmaya beklenen katkıyı sunamadıkları, bu çalışmada ulaştığı en önemli bulgudur.

Anahtar Kelimeler*:* Yerel yönetim, merkezi yönetim, yerel kalkınma, sosyal hizmet, sosyal kalkınma.

SOCİAL SERVİCE, SOCİAL DEVELOPMENT AND LOCAL GOVERNMENTS

Abstract

Aim and Scope**:** This study aimed to evaluate the impact of social service on social development through local governments. The main purpose is to draw attention to the positive relationship between social service and social development. For this purpose, first of all, the quality of social service was emphasized and its impact on social development was tried to be explained through municipalities, based on the research findings in the field.

Theoretical/Conceptual Framework: Social work, which is seen as efforts to increase the general level of well-being and social functionality for the individual, family, group and society within a certain discipline, also aims to contribute to the solution of social and personal problems, including social change and development, in cooperation with different disciplines. In this sense, social work must center social justice, human rights, common responsibility and respect for differences in solving social problems. Although social services were provided by the central government in the years before 1980, it seems that they were quickly replaced by local governments after the 1980s. In other words, the transfer of a significant part of the duties. Within the scope of public administration reforms in Turkey, especially in the period following the 2000s, municipalities were given important powers and responsibilities in the field of social services. and responsibilities of the central government to local and local governments has brought validity and quality to the field of social work. These powers and responsibilities given to municipalities have made it necessary for municipalities to establish new and qualified organizations, especially in the field of social services. When both the municipal laws numbered 5216 and numbered 5393 are examined, it is seen that municipalities have become the primary service unit at the local level, provided that they are local and joint. This includes urban infrastructure, geographical and urban information systems, environment and environmental health, cleaning and solid waste, police, fire brigade, emergency aid, rescue and ambulance, urban traffic, burial and cemeteries, afforestation, parks and green areas, housing, culture and In many areas such as art, tourism and promotion, youth and sports, social service and aid, marriage, vocational and skill acquisition, development of

economy and trade, opening shelters for women and children (Metropolitan Municipalities and municipalities with a population exceeding 50 thousand) It seems that they need to provide service. However, research findings conducted at the national and international levels indicate that the quantity and qualities of the services provided by municipalities in Turkey for social service areas are not able to provide the expected contribution to social development at the local and national levels.

Method: The study was designed as a compilation study based on literature review. Compilation studies are based on compiling information from a wide variety of sources in line with the purpose of the research and presenting it to the reader in a systematic order.

Conclusion: If the opportunities that municipalities have are evaluated together, the most important finding reached in this study is that they cannot offer the expected contribution to social development locally due to the inadequacies of the services provided by municipalities in the field of social services in terms of quality and quantity.

Keywords: Local government, central management, local developmen, social service, social development.

YARDIM ODAKLI SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN AFETLERDE X UYGULMASI KULLANIMI: 6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİNDE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ ÖRNEĞİ

Abdülkadir SONAKALAN[1]
Kadri KINIK[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: İnsanlık tarihi boyunca kişilerarası iletişim hep var olmuştur. İletişim şekilleri ve araçları tarih boyunca değişiklik gösterse de hiçbiri yeni dijital medya araçları kadar insanların iletişim alışkanlıklarını değiştirmemiştir. Dijital medya araçları, Web 2.0 teknolojilerinin gelişmesi ile iki yönlü iletişim araçlarına dönüşmüştür. Bu gelişme ile dijital medya araçları, bireyler ve topluluklar için önemli bir iletişim aracı haline gelmiştir. Günümüzde bu araçları en aktif kullanan topluluklardan birisi de şüphesiz sivil toplum örgütleridir. Sivil toplum örgütleri birçok alanda dijital medyayı klasik medya ve iletişim araçları ile aktif bir şekilde kullanmaktadır. Bu araştırma, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında sivil toplum örgütlerinin dijital medya kullanımını odak noktasına almaktadır. Çalışma, deprem bölgesinde çalışmalarını yürüten Kızılay, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, İHH ve AKUT'un X (Eski adıyla "Twitter") uygulaması özelinde 6 Şubat-6 Mart arasındaki süreçte yardım ve destek faaliyetlerini yürütürken dijital medya araçlarını nasıl kullandığına, afet bilinci oluşturmadan yardım koordinasyonuna ve toplumsal katılımı artırmadan duygu ve empati inşasına kadar bir dizi önemli alanı kapsamaktadır.

Yöntem: Araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemidir. Elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırmada Kızılay, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, İHH ve AKUT X sayfalarının gönüllüler ve kamu ile ne şekilde iletişim süreçlerini yürüttüğü, etkileşimlerinin ne düzeyde gerçekleştiği ve ilişki kurma bileşenlerini ne şekilde kullandığı incelenmeye çalışılacaktır. Bu amaçla 6 Şubat-6 Mart 2023 tarihleri arasında ilgili hesapların yapmış olduğu paylaşımlar ve hedef kitle iletişim kanalları incelenerek içerik analizi yapılarak bulgular elde edilmiştir.

Bulgular: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği X sayfasında başsağlığı, bilgilendirme, psikososyal destek, basın bülteni, koruyucu, önleyici ve rehabilite edici faaliyetler, psoskososyal destek eğitimi vb. alanlarda toplamda 40 paylaşım yapmıştır. Kızılay X sayfasında anlık bilgilendirmeler, depremzedelerin hikayeleri, sosyal marketler, kan bağışı, gönüllüler, yardım faaliyetleri, temel ihtiyaç malzemeleri, baş kampanyaları, lojistik destek, sinema etkinliği, psikososyal destek vb. alanlarda 213 paylaşım yapmıştır. AKUT X sayfasında arama kurtarma, tahliye çalışmaları, depremle ilgili bilinçlendirme çalışmaları, kamuoyu duyuruları, canlı yayın bağlantıları, çizgi film gösterileri vb. alanlarda toplamda 121 paylaşım yapmıştır. İHH X sayfasında, arama kurtarma, hastane

[1] Öğretim Görevlisi, Munzur Üniversitesi, Tunceli MYO, Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık Bölümü, Tunceli, ORCID: 0000-0002-7362-0302, abdulkadirsonakalan@munzur.edu.tr
[2] Öğretim Görevlisi, Munzur Üniversitesi, Tunceli MYO, Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık Bölümü, Tunceli, ORCID: 0000-0001-96738840, kadri.kinik@munzur.edu.tr

ziyaretleri, canlı yayın bağlantıları, depremzedelerin hikayeleri, yemek, hijyen paketleri dağıtımı ve gıda yardımı, psikososyal destek faaliyetleri vb. alanlarda 206 paylaşım yapmıştır.

Sonuç: Mevcut çalışma, X uygulaması özelinde sosyal medyanın afet çalışmalarında hayati bir araç olarak işlev gördüğünü ve sivil toplum örgütlerinin bu araçları daha etkin bir biçimde kullanarak topluluklarının afetlere daha etkili bir şekilde yanıt verebileceğini tespit etmiştir. Dolayısıyla çalışmamızın bulguları incelendiğinde, günümüzde sosyal medyanın afet bilinci oluşturma, afet koordinasyonu, insan kaynakları edinimi ve afetler için finansal kaynak sağlama gibi temel işlevlerde önemli bir araç haline geldiğini görülmektedir. Ayrıca, çalışmamızda afet sonrası dönemde devlet, toplum ve sivil toplum örgütleri arasındaki dayanışmanın belirgin bir şekilde arttığı gözlemlenmektedir. Bu sonuçlar, teknolojik gelişmelerin insani yardım alanında kullanımının, daha hızlı, daha geniş kapsamlı ve daha verimli yardım faaliyetlerine yol açabileceği konusunda değerli bilgiler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Dijital Medya, Sosyal Medya, Sivil Toplum Örgütü, Yardım

USE OF X APPLICATION BY AID-FOCUSED CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS IN DISASTER: THE EXAMPLE OF CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS IN KAHRAMANMARAŞ EARTHQUAKES OF 6 FEBRUARY 2023

Abstract

Aim and Scope: Interpersonal communication has always existed throughout human history. Although communication styles and tools have changed throughout history, none have changed people's communication habits as much as new digital media tools. Digital media tools have turned into two-way communication tools with the development of Web 2.0 technologies. With this development, digital media tools have become an important communication tool for individuals and communities. One of the communities that use these tools most actively today is undoubtedly non-governmental organizations. Non-governmental organizations actively use digital media in many areas along with classical media and communication tools. This research focuses on the use of digital media by non-governmental organizations after the earthquakes centered in Kahramanmaraş on February 6, 2023. The study examines how the Red Crescent, the Association of Social Workers, IHH and AKUT, which carry out their work in the earthquake zone, used digital media tools while carrying out aid and support activities in the period between February 6 and March 6, specifically on the X (Formerly known as "Twitter") application, and how they used digital media tools to help without creating disaster awareness. It covers a number of important areas, from coordination and increasing social participation to building emotion and empathy.

Method: The method of the research is qualitative research method. The data obtained was analyzed with content analysis. In the research, we will try to examine how the Red Crescent, Association of Social Workers, IHH and AKUT For this purpose, findings were obtained by content analysis by examining the posts made by the relevant accounts and target audience communication channels between February 6 and March 6, 2023. Findings: On the X page of the Association of Social Workers, there are condolences,

information, psychosocial support, press releases, protective, preventive and rehabilitative activities, psychosocial support training, etc. He shared 40 posts in total in these areas. On the Red Crescent He shared 213 posts in these areas. On AKUT X page, search and rescue, evacuation efforts, earthquake awareness activities, public announcements, live broadcast links, cartoon shows etc. He shared 121 posts in total in these areas. On IHH X page, search and rescue, hospital visits, live broadcast links, stories of earthquake victims, distribution of meals, hygiene packages and food aid, psychosocial support activities, etc. He shared 206 posts in these areas.

Conclusion: The current study, specific to application Therefore, when the findings of our study are examined, it is seen that social media has become an important tool in basic functions such as creating disaster awareness, disaster coordination, human resources acquisition and providing financial resources for disasters (Çanakçı et al., 2022, p.895). In addition, in our study, it is observed that the solidarity between the state, society and non-governmental organizations increases significantly in the post-disaster period (Bilgili and Sanat Akdaş, 2022, p.418). These results provide valuable information that the use of technological developments in the field of humanitarian aid can lead to faster, more comprehensive and more efficient aid activities.

Key Words: Earthquake, Digital Media, Social Media, Non-Governmental Organization, Aid

AFETLERDE ÇOCUKLARA YÖNELİK PSİKOSOSYAL DESTEK HİZMETLERİ

Muhammet Ali YÖNTEM[1]
Huriye İrem KALAYCI KIRLIOĞLU[2]

Özet

Amaç ve Kapsam: Afetler, aniden ve öngörülemeyen zaman dilimlerinde meydana gelmesi ve birçok bölgeyi kolaylıkla etkisi altına alabilmesinden dolayı topluluklar için travmatik süreçlere veya kriz anlarına sebebiyet vermektedir. Yaşanan bu süreçler sonucunda ise kişilerin dezavantajlı hale geldikleri ve sürece uyum sağlamakta zorlandıkları görülmektedir. Yapılan bu çalışma, çocuk ve ergenlerin gelişim dönemleri esas alınarak afet sürecinde çocuklara yönelik psikososyal destek hizmetlerinin ele alındığı bir derleme çalışmasıdır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Çocuk ve ergenler, yetişkinlere nazaran afet gibi travmatik bir sürece uyum sağlamakta ve neden-sonuç bağlantısı kurmakta zorlanmaktadırlar. Bu anlamda çocuk ve ergenlerin gelişim dönemleri göz önüne alındığında afetlerde psikososyal destek hizmetlerine dahil edilmeleri gerekmektedir. Çocuk ve ergenler ile sağlıklı bir iletişimin kurulması, güven bağının temin edilmesi, geleceğe dair kaygıların mümkün olduğunca azaltılması ve afetten önceki rutin alışkanlıklara şartlar dahilinde devam edilmesi önemlidir.

Sonuç: Travmatik durumlarda veya kriz anlarında, savunmasız olarak değerlendirilen çocuklar, kadınlar, engelliler, yaşlılar, göçmenler vb. gibi grupların afetlerde kırılganlık düzeylerinde artışların yaşandığı belirtilmektedir. Toplumsal olarak bozulan ya da sekteye uğrayan sosyal örgülerin onarılmasında veya yeniden yapılandırılmasında ve kırılganlık düzeylerinin azaltılmasında psikososyal destek hizmetlerinin önemi oldukça büyüktür. Afet süreçlerinde dezavantajlı grupların büyük çoğunluğuna sahip olan çocuk ve ergenlerin içinde bulunduğu gelişim dönemleri göz önüne alınmalıdır. Çocuk ve ergene karşı uygun ve empatik bir dille yaşanan süreç ifade edilmeli, belirsizlikler ortadan kaldırılmalı ve geleceğe dair yaşanan kaygıların giderilmesi için gerekli açıklamalar yapılmalıdır. Çocuk ile iletişim kurarken mümkün olduğunca aile üyeleri ya da bakım veren kişiler de sürece dahil edilmelidir. Gerçekleştirilen bu psikososyal destek hizmetleri için özellikle sosyal hizmet uzmanları afetin yaşandığı bölgelerde aktif bir şekilde görev almakta, ruh sağlığı ekibinin önemli bir parçası olarak değerlendirilmekte ve çocuk ve ergenin afet sürecinde yaşayabileceği olumsuz durumlara karşı çeşitli rol ve sorumluluklar üstlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Çocuk, Deprem, Ergen, Psikososyal Destek

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı/Yüksek Lisans Öğrencisi, Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, ORCİD: 0000-0003-1405-5224, muhammetyontem@gmail.com
[2] Doç. Dr., Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, ORCİD: 0000-0002-8352-8868, iremkalayci@karabuk.edu.tr

ENGELLİLİK ODAĞINDA FEMİNİST SOSYAL HİZMET

Lütfiye KARAASLAN[1]

Özet

Amaç ve Kapsam: Feminizmin teorik bir çerçeve ve yöntem olarak sosyal hizmet mesleği üzerinde büyük etkileri olduğu aşikârdır. Bu durum zamanla bir paradigma olarak "feminist sosyal hizmet" in doğuşunu beraberinde getirmiştir. Akademik olarak neredeyse 1970'li yıllarda "kadın sorunları"nın müfredata eklenmeye başlamasıyla feminist yaklaşımın ilk örnekleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu tarihten başlayarak feminist sosyal hizmet örneğin; klinik ruh sağlığı hizmetlerinde tıbbi söyleme meydan okuyarak, aile çalışmalarında patriarkal rol dağılımına karşı durarak, grup çalışmalarında cinsiyete dayalı güç ilişkilerini analiz ederek ve tartışmaya açarak uygulamada yerini aldığı görülmektedir.

Tarihsel olarak feminist sosyal hizmet karşı karşıya kaldığı eleştiriler ve sistemin dayatmaları sonucu göğüslemeye çalıştığı açmazlara rağmen uygulamada kadınların sorunlarına yönelik farklı bir bakış açısı geliştirme ve feminist bakış açısıyla kadın haklarına sahip çıkma konusunda önemli yol kat etmiştir. Ancak yaşanan bu olumlu gelişmeye karşın feminist sosyal hizmetin; başta engelli kadınlar olmak üzere farklı kadın gruplarını kapsama dâhil etme, bu grupların farklılaşan ihtiyaçlarına özgü yeni yaklaşımlar geliştirme ve uygulamaya aktarma konusunda yetersiz kaldığı görülmektedir.

Bu çalışma feminist sosyal hizmetin engelli kadınların yaşadıkları sorunlara çözüm üretme, engelli kadınların toplum içerisinde hem kadın hem engelli olmaktan kaynaklı deneyimlediği ikili ayrımcılıkla mücadelelerinde onlara eşlik etme konusunda neler yapabileceği konusunda bir tartışma başlatılmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Feminizm bir bütün olarak değerlendirildiğinde; bir çeşit sosyal ve tarihsel olgu olduğu, kadınların toplumda egemen olan sosyal düzenlemelerden kendilerine yönelen baskıya karşı duruşunu simgelediği ve kadın direnişinde kapsayıcı bir kavram olduğu anlaşılmaktadır. Feminizm yaklaşımı, kadınların sadece kadın oldukları için karşı karşıya kaldıkları zorluklar, baskı ve ezilmişlikle ilişkisini inceleyen, sınıf, ırk, ulus, din, dil vs. unsurlarda kadınların yaşadığı sorunları ele alan bir bilim alanı olarak değerlendirilmektedir. Feminist bilinç; kadınların ezildiğini, haksızlığa uğradıklarını ve bu haksızlığın kültürel bir olgu olduğunu vurgular. Tarihte önemli yer edinmiş ve aralarında birtakım farklılıkların da olduğu çeşitli feminist kuramların ortak noktası kadınlara yönelik toplumda var olan her türlü ayrımcılıkla mücadele edilmesidir.

Feminist ilkeler sosyal hizmet değerleri ve etiği ile yakından uyumludur. Hatta denebilir ki sosyal hizmet doğası gereği feministtir. Feminizm ve sosyal hizmetin temel ortak paydası, her ikisinin de tüm insanların eşsiz doğasına ve temel onuruna duydukları bağlılıktır. Dahası, sosyal hizmetin "çevresi içinde birey" vurgusu, feminizmin merkezi

[1] ASH Uzmanı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, ORCİD: 0000-0001-6267-4252, lmutluoglu@yahoo.com.

metodolojik temasıyla (kişisel olan politiktir) uyumluyken "bireysel güçlendirmenin" feminist değeri, sosyal hizmet müdahalesinin altında yatan anahtar temadır.

Odağına ayrımcılıkla mücadeleyi alan feminist hareket engelli kadınların da dâhil olduğu dezavantajlı kadın gruplarının ele alınması konusunda oldukça yavaş ilerlemiştir. Kimlik siyasetini eleştiren feminist teorideki ilerlemelere ve cinsiyet, ırk ve sınıf arasındaki kesişme noktalarını irdeleyen kesişimsel yaklaşımların popülaritesine rağmen, feminist çalışmalarda engelliliği içeren bütüncül ve daha kavrayıcı bir teorik yaklaşım ortaya çıkmamıştır. Feminizmin değerleri ile şekillenen ve sosyal hizmetin sosyal adaleti ve eşitliği sağlama nosyonuna en büyük katkıyı sunan "feminist sosyal hizmet" engelli kadınlar söz konusu olduğunda tıpkı feminizm gibi engelli kadınları da içine alan kapsayıcı bir teori geliştirmekte yetersiz kalmıştır. Bugün için hala engelliliği kapsayıcı feminist bir sosyal hizmet teorisinden söz etmek mümkün görünmemektedir.

Sonuç: Tarihsel olarak feminizm ile sosyal hizmet arasında tartışmaya açık ve ikircikli bir ilişki olduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır. Doğası gereği ortaya çıkışı ile birlikte eşitliği, sosyal adaleti ve hak savunuculuğunu benimseyen mesleğin odağında yer alan nüfus grupları arasında kadınlar ve çocuklar önemli bir yere sahip olmuştur. Bu yönü ile feminist bir duruş sergilemekle birlikte devlet kurumları ve yerel yönetimler aracılığıyla sunduğu hizmetlerde sistemin dayatmaları ve resmi prosedürlerin baskısı ile uygulamalarında feminist ilkelere aykırılık eleştirisi ile karşı karşıya kalmıştır. Bugün için tüm dünyada aynı eleştirinin benzer bir biçimde varlığını koruduğu görülmektedir.

Feminist sosyal hizmetin bir diğer açmazı da engelli kadınlara yönelik kapsayıcı bir yaklaşım geliştirememiş olmasıdır. Bu açmazın en önemli nedenlerinden birisi ise feminist hareketin bizzat kendisinin engelli kadınları ve onların deneyimlediği ikili ayrımcılığı görmezden gelmesidir. Feminist hareket engelli nüfusu yekpare bir yapı olarak değerlendirmekte ve engelli kadını cinsiyetsizleştirmektedir. Bu yaklaşım beraberinde üstenci bir bakış açısıyla engelli kadınların; aciz, korunması kollanması gereken, bakıma ve yardıma muhtaç bireyler olarak konumlandırılmasını getirmektedir. Feminist hareketin şekillendirdiği feminist sosyal hizmet benzer bir yaklaşımla engelli kadınlara yönelik rehabilitasyon ve bakım gibi hizmetlerinde etkin rol oynarken hak arama mücadeleleri başta olmak üzere mevzuat ve politika geliştirme gibi makro müdahalelerde yetersiz kalmaktadır.

Sosyal hizmet disiplini çok uzun yıllardır doğaldır ki *haklar* ve *hak temelli sorunlar* meselesi ile doğrudan ilgili ve sorumluluk almış durumdadır. Burada *yardım* perspektifinden *hak temelli yaklaşım* perspektifine doğu bir paradigma değişikliğine ihtiyaç vardır. Feminist sosyal hizmet bu perspektifi odağına alarak engelli kadınların toplumda kadın olarak var oluş mücadelelerinde onlara eşlik etme sorumluluğunu yerine getirmelidir. Bunu bizzat engelli kadınların ve engelli kadın hareketinin de talep ettiği unutulmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Feminizm, Feminist sosyal hizmet, Engelli kadınlar

KLİNİK SOSYAL HİZMET UYGULAMASINDA YAPISAL AİLE TERAPİSİ MODELİ

Nebile ÖZMEN[1]
Rukiye ŞİMŞEK[2]

Özet

Yapısal aile terapisi Salvador Minuchin tarafından oluşturulmuş ve günümüzde ruh sağlığı alanında oldukça sık kullanılan bir modeldir. Yapısal aile terapisi bireyde meydana gelen semptomların anlaşılabilmesi için aile içindeki ilişkilerin incelenmesi gerektiğini savunur. Model aile bütünlüğünün yanı sıra aileyi oluşturan alt birimler arasındaki etkileşime dikkat çeker. Ayrıca Minuchin aileyi sosyal sistem olarak görür. Aile, birey ile toplum arasında halka görevindedir. Bu nedenle aile üyelerinin gelişimi topluma uyum sürecine etki eder. Aileye yönelik mesleki müdahaleler sosyal hizmet profesyonellerinin odak noktalarından biridir. Sosyal hizmetin ekosistem yahut ekososyal yaklaşımlarla birlikte mikro alandan mezzo ve makro alana genişleyen bir çalışma yöntemine ve bakış açısına yönelmesi yapısal aile terapisi ile birleşen noktaları göstermektedir. Bu bakış açısıyla sosyal hizmette çalışılan alan ve problem ne olursa olsun sorunun giderilmesi veya etkisinin hafiflemesi için ailede bazı değişimlerin meydana gelmesi gerekmektedir. Bu nedenle birçok durumda bireyle başlayan bir müdahale süreci aileye yönelik sunulan uygulamalar ile devam etme zorunluluğunu doğurmaktadır. Bu durum klinik sosyal hizmet uygulama alanının ne kadar geniş olduğunu gösterir. Bu bağlamda çalışmanın amacı klinik sosyal hizmet alanında sıklıkla kullanılan yapısal aile terapisi modelinin sosyal hizmet bakımından önemini araştırmaktır. Çalışmada, klinik sosyal hizmet uygulamaları kapsamında ailelere sunulan terapi modelinin kapsamı ve uygulama biçimi hakkında daha önce yapılmış olan akademik çalışmalar incelenmiştir. Bu çalışmaların alanın ihtiyacını karşılayacak yeterlilikte olmayan yönleri belirlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda klinik sosyal hizmet uygulaması alanında yapısal aile terapisi modelinin kullanım imkanlarına yönelik öneriler sıralanmıştır.

Anahtar kelimeler: Aile, Klinik Sosyal Hizmet, Yapısal Aile Terapisi.

STRUCTURAL FAMILY THERAPY MODEL IN CLINICAL SOCIAL WORK PRACTICE

Abstract

Structural family therapy is a model created by Salvador Minuchin and is widely used in the field of mental health today. Structural family therapy argues that the relationships within the family should be examined in order to understand the symptoms that occur in the individual. The model draws attention to the integrity of the family as well as the interaction between the subunits that make up the family. Minuchin also sees the family as a social system. The family acts as a link between the individual and society. Therefore, the development of family members affects the process of social adaptation. Professional

[1] Doç. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul, ORCID: 0000-0001-6141-0183, nebile.ozmen@sbu.edu.tr
[2] Öğr. Gör., Munzur Üniversitesi, Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık Bölümü, Tunceli, ORCID: 0000-0002-7513-6258, rukiyesimsek@munzur.edu.tr

interventions for the family are one of the focal points of social work professionals. The orientation of social work towards a working method and perspective that expands from the micro field to the mezzo and macro field with ecosystem or ecosocial approaches shows the points that merge with structural family therapy. From this point of view, regardless of the area and problem studied in social work, some changes need to occur in the family in order to eliminate the problem or alleviate its effect. For this reason, in many cases, an intervention process that starts with the individual has to continue with the practices offered for the family. This shows how wide the field of clinical social work practice is. In this context, the aim of the study is to investigate the importance of the structural family therapy model, which is frequently used in the field of clinical social work, in terms of social work. In the study, previous academic studies on the scope and application of the therapy model offered to families within the scope of clinical social work practices were examined. The aspects of these studies that are not sufficient to meet the needs of the field were determined. In line with the data obtained as a result of the research, suggestions for the possibilities of using the structural family therapy model in the field of clinical social work practice are listed.

Keywords: Family, Clinical Social Work, Structural Family Therapy